

www.musavat.com

ÜSƏVAT

Xəbər
"Yastıq altında"
15 milyard
yığılıb - addım
atılmalıdır
yazısı səh.5-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 19 dekabr 2023-cü il Çərşənbə axşamı № 228 (8364) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

7 fevrala 7 namizədlə -
bu gündən etibarən...

Ümid və Haqq Ədalət
partiyaları İlham
Əliyevin namizədliyini
destəklədi

yazısı səh.3-də

Qarabağ zəfərimizdə
"Rusiyanın payı var" iddiası
- Bakıdan reaksiyalar

yazısı səh.6-də

"Zəngəzur dəhlizini Rusiya
maliyyələşdirəcək, nəzarət də onda
olacaq" iddiası - reaksiyalar

yazısı səh.8-də

Azərbaycanda daha bir ilk: "Mədəni
İrs" Forumu - panel müzakirələr

yazısı səh.3-də

Vətəndaş cəmiyyətindən həyəcan
təbili: strateji təhdid var...

yazısı səh.7-də

Rusiyadan erməni baş nazirə
qazlı hədə - əgər ilin sonuna kimi...

yazısı səh.12-də

Lənkəranda 3 yaşlı uşaq
qızılıcdan öldü

yazısı səh.14-də

"Ətin qiymətində təxminən
25-30 faiz bahalaşma
gözlənilir" - açıqlama

yazısı səh.11-də

Kiyev yeni əks-hücum
hazırlığında - Britaniya
köməyə ordu göndərə bilər

yazısı səh.13-də

Dış həkimindən
reanimasiyaya -
stomatoloq səhvi, yoxsa?

yazısı səh.14-də

ABS-IN BAKIYA QARŞI BİTMƏYƏN QƏRƏZİ - "DEPORTASIYA" İTTİHAMI, SAXTA RƏYLƏR VƏ ...

Politoloqlar Amerikanın hikkəli davranışının arxasında dayanan ilgincliklərə bələdçilik etməyə çalışdılar; "Ağ Ev birdəfəlik bilməlidir ki, Azərbaycanı özlərinin poliqonu görmək istəkləri reallaşmayacaq"

yazısı səh.9-də

Qazaxıstan və Özbəkistan xarici investorlar üçün cənnətə çevrilir

Hər iki ölkə investisiya mühitini əlverişli hala
gətirməyi bacarıb - keçilən yol...

yazısı səh.10-də

Əli Əsədov:

"Yaranmış tarixi
fürsətdən rəşional
istifadə regionda
sülhə nail olmağa
imkan verəcək"

yazısı səh.9-də

Fəzil Mustafə:

"Cərimə tətbiq
etməklə kimisə
boşanmadan
çəkəndirmək
mümkün deyil,
birinci növbədə..."

yazısı səh.5-də

Mübariz Qurbanlı:

"Orta
məktəblərdə
dinin tədrisindən
söhbət gedə
bilməz"

yazısı səh.4-də

“Dekabrda MDB ölkələrinin rəhbərləri ilə görüşəcəyəm” - Putin

Rusiya prezidenti Vladimir Putin dekabrın sonunda Sankt-Peterburqda keçiriləcək qeyri-rəsmi görüşdə MDB ölkələrinin başçıları ilə görüşməyə ümid edir.

Missiya.Az xarici mediaya istinadən xəbər verir ki, o, MDB Hökumət Başçıları Şurasının iclasının iştirakçılarına müraciət ünvanlayıb.

Putin qeyd edib ki, humanitar əməkdaşlıq konsepsiyasına bədən tərbiyəsi və idman ayrılmaz tərkib hissəsi kimi daxildir: “Bu istiqamətdə də çox işlər görülür. MDB oyunları və digər idman yarışları mütəmadi olaraq təşkil olunur. Fevralda Kazanda klassik və elektron idman növlərini birləşdirən innovativ “Gələcək Oyunlar”, iyunda isə BRIKS Oyunları keçiriləcək. MDB ölkələrinin idmançılarının fəal iştirak edəcəyini gözləyirik”, - deyərək bildirib.

BAXCP adını dəyişdirir

Bütöv Azərbaycan Xalq Cəbhəsi Partiyası adını Ədalət, Hüquq, Demokratiya (ƏHD) Partiyası olaraq dəyişəcək.

Bu barədə BAXCP İdarə Heyətinin dünən keçirilən iclasında qərar qəbul olunub.

Partiyanın Ali Məclisinin məqsəduyğun hesab edəcəyi və qurultayın qərar verəcəyi təqdirdə BAXCP Ədalət, Hüquq, Demokratiya (ƏHD) Partiyası adlandırılacaq. (Axez.az)

BP Qırmızı dəniz vasitəsilə bütün daşımaları dayandıracaq

Neft və qaz nəhəngi olan Böyük Britaniyanın BP şirkəti Yəmən hüsurlərinin ticarət gəmilərinə hücumlarının artmasından sonra Qırmızı dəniz vasitəsilə bütün daşımaları dayandıracağını bildirib.

Bu barədə “APA-Economics” “Bloomberg”ə istinadən xəbər verir.

“Qırmızı dənizdə gəmiçilik üçün təhlükəsizlik vəziyyətinin pisləşməsi fonunda BP Qırmızı dənizdən keçən bütün tranzitləri müvəqqəti olaraq dayandırmaq qərarına gəlib”, - şirkətin bəyanatında bildirilir.

Onu da qeyd etmək lazımdır ki, BP Azərbaycanda bir sıra iri neft-qaz layihələrinin iştirakçısıdır.

Qaribaşvili: “Gürcüstanın Azərbaycan-Ermənistan sülh təşəbbüsü konkret nəticələr verib”

Gürcüstanın Azərbaycan-Ermənistan sülh təşəbbüsü konkret nəticələr verib.

APA-nın Tiflis müxbiri xəbər verir ki, bunu Gürcüstanın baş naziri İrakli Qaribaşvili 2023-cü il üzrə hesabatını təqdim edərkən deyib. O qeyd edib ki, Gürcüstan hökuməti regiondakı tərəfdaşları olan Azərbaycan, Ermənistan və Türkiyə ilə sıx dostluq mü-

nasibətləri saxlayır.

“Biz şübhəsiz ki, regionda uzunmüddətli sülh və sabitliyin bərqərar olunmasında maraqlıyıq. Gürcüstan bu məqsədə çatılmasına mühüm töhfələr verir. Bir müddət əvvəl Azərbaycanın baş naziri və Ermənistanın baş naziri Gürcüstanda idi və bizim üçtərəfli görüş keçirmək üçün unikal imkanımız oldu. Düşünürəm ki, bu, bizim nail olduğumuz maraqlı bir pre-

sedent idi”, - baş nazir deyib.

Qaribaşvili qonşu ölkələr arasında intensiv səfərlərin edildiyini xatırladı.

“Mən bir neçə dəfə Azərbaycanda olmuşam, Azərbaycan Prezidenti və Ermənistanın baş naziri Gürcüstanda səfərdə olub. Təbii ki, biz Türkiyə ilə də yüksək səviyyəli strateji tərəfdaşlığı və əməkdaşlığı davam etdiririk”, - baş nazir deyib.

Azərbaycan bu il 22 ölkəyə 15 mlrd. dollar dəyərində neft ixrac edib

Bu ilin yanvar-noyabr aylarında Azərbaycan İtaliyaya 6 659 021,44 min ABŞ dolları dəyərində 10 444 269,48 ton neft ixrac edib. Bununla da İtaliya Azərbaycanın ümumi neft ixracında birinci yerdə qərarlaşıb.

“APA-Economics”in Dövlət Gömrük Komitəsinin hesabatına istinadən verdiyi məlumata görə, Azərbaycanın ümumi neft ixracında (ixrac edilən neftin həcminə və dəyərinə görə - red.) ikinci yerdə İsrail qərarlaşıb. Hesabat dövründə, bu ölkəyə 1 379 801,81 min dollar dəyərində 2 244 613,64 ton neft ixrac edilib.

Azərbaycanın neft ixracı üzrə siyahıda üçüncü yeri Hindistan tutur. Yanvar-noyabr aylarında bu ölkəyə 917 928,25 min dollar 1 506 660,3 ton neft ixrac edilib.

Məlumatla əsasən, qeyd olunan göstəricilərdə hesabat dövründə gömrük orqanlarında rəsmiləşdirilməsi başa çatdırılmış ixrac olunan neftin dəyərinə dair məlumatlar nəzərə alınıb. Siyahıdan göründüyü kimi, hesabat dövründə 22 ölkəyə 15 099 942,85 min dollarlıq 24 199 455,59 ton neft ixrac edib.

Azərbaycanın geyim əşyalarının idxalına cəhd 45% artıb

2023-cü ilin yanvar-noyabr aylarında Azərbaycan 384 milyon 675 min ABŞ dolları dəyərində geyim əşyaları və geyim üçün ləvazimatlar idxal edib.

“APA-Economics”in Dövlət Gömrük Komitəsinin hesabatı əsasında apardığı hesablamalara görə, bu, ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 119 milyon 289 min ABŞ dollar və ya 45% çoxdur. 2022-ci müvafiq dövründə Azərbaycana 265 milyon 386 min dollar dəyərində geyim əşyaları idxal edib.

Hesabat dövründə geyim əşyaları və geyim üçün ləvazimatların idxalı Azərbaycanın ümumi idxalının 2,43%-ni təşkil edib.

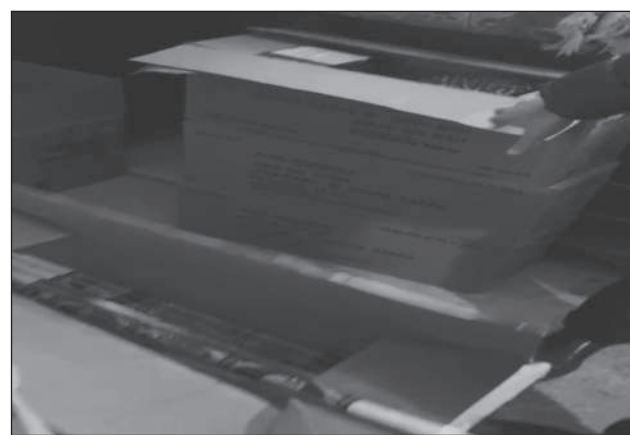
Bəzi məktəblər birləşdiriləcək, bəziləri ləğv ediləcək

2024-cü ilin fəaliyyət planında məktəblərin optimallaşdırılması nəzərdə tutulub.

Bunu APA-ya açıqlamasında Məktəbəqə-dər və Ümumtəhsil üzrə Dövlət Agentliyinin rəhbəri Eşqi Bağirov deyib.

O bildirib ki, bura bəzi məktəblərin birləşdirilməsi, bəzilərinin ləğvi, bəzilərinin ümumi ortadan tam ortaya keçidi daxildir: “Bu il də bənzər addımlar atılıb. Bir neçə məktəbə ibtidai sinifdən qəbulu dayandırmışıq. Yalnız yuxarı siniflərdə qəbul aparılıb. Bu, xüsusən böyük qayıdışla əlaqədar məcburi köçkün məktəblərini əhatə edir”.

Sumqayıtda pirotexniki vasitələrin satıldığı anbar aşkarlandı

Sumqayıtda pirotexniki vasitələrin satıldığı anbar aşkar edilib.

DİN-dən APA-ya verilən məlumata görə, Sumqayıt şəhər və Qaradağ rayon polis idarələrinin əməkdaşları tərəfindən partlayıcı, tezalışan maddələrin, pirotexniki vasitələrin satışının qarşısının alınması istiqamətində birgə tədbir keçirilib. Tədbir zamanı Sumqayıt şəhəri ərazisində pirotexniki vasitələrin satışını həyata keçirən 1 nəfər şəhər sakini müəyyən olunaraq saxlanılıb. Ona məxsus anbardan ümumilikdə 10 min ədəddən çox yüksək səs effekləri ilə təchiz olunan müxtəlif növ pirotexniki vasitələr aşkar edilib. Sumqayıt ŞPI-də araşdırmalar davam etdirilir.

DİN bir daha vətəndaşların diqqətinə çatdırır ki, pirotexniki vasitələr insanların həyat və sağlamlığı, o cümlədən ətraf mühit üçün ciddi təhlükə mənbəyidir.

7 fevrala 7 namizədlə - bu gündən etibarən...

Ümid və Haqq Ədalət partiyaları
İlham Əliyevin namizədliyini dəstəklədi

Bu gündən etibarən növbədənəkar prezident seçkisi namizədlərin qeydə alınması üçün zəruri olan seçki sənədlərinin Mərkəzi Seçki Komissiyasına təqdim edilməsinə başlanılır.

YAP İdarə Heyətinin dekabrın 15-də keçirilən genişləndirilmiş iclasında İlham Əliyevin prezidentliyə namizədliyinin irəli sürülməsi barədə qərar qəbul edilib.

İlham Əliyevdən sonra millət vəkili, **Sosial Tədqiqatlar Mərkəzinin İdarə Heyətinin sədri Zahid Oruc** prezidentliyə namizədliyini irəli sürüb.

Bu barədə Musavat.com-a məlumat verən millət vəkili aşağıdakıları qeyd edib: "Vətən müharibəsindən sonra keçirilən ilk seçkidə iştirak hər bir vətənsəver azərbaycanlının müqəddəs amalı, son 300 illik tariximizin dönüş anı, mühüm dövlətçilik imtahanı və beynəlxalq siyasi hadisədir. 100 il əvvəl qazi Mustafa Kamal Atatürk Qurtuluş savaşından sonra Cümhur Başkanı, Ulu öndər Heydər Əliyev 1993-cü il Xilaskarlığı ilə prezident seçilərək, yeni milli dövləti elan etdikləri kimi, 8 noyabr Zəfər və 20 sentyabr "Bütövlük günü"ndən sonra İlham Əliyev təkcə azad torpaqlarda deyil, bütöv Azərbaycanda Yeni - 4-cü Respublika quruculuğunu dünyaya bəyan edir.

Ermənilərin Qarabağı könüllü tərk etməsi ilə xalqımız çoxəsrlik tarixində ilk dəfə, seçkilərdə təkcə ölkəmizin deyil, bütün Qafqazda sülhü və təhlükəsizliyi müəyyən edir. Biz təkcə birinci şəxsi seçmirik, həm də qalib Azərbaycanın Yeni Yüzlünə - Zəfər Əsrinə səs veririk!

Tarixdə bənzəri olmayan Böyük Qayıdışın taleyi də millətimizin müəşəkkilliyindən asılıdır. Biz elə etməliyik ki, 7 fevral tarixi şanlı ordumuzun Xankəndi yürüşünün davamı, azad torpaqlara qayıdan millət

timizin paradı olsun. Ona görə də namizədliyimi öz təşəbbüsləmlə irəli sürərək, qalib azərbaycanlıların "Ədalətin Zəfər çaldığı Azərbaycan" arzularına söykənir, seçkiləri yeni ideya və baxışlarımızın Qələbə tribunəsindən təqdim edilməsi imkanı kimi dəyərləndiririk.

Mənim mənsub olduğum nəsil çətin sınaqlardan keçib. İndi hər bir qalib azərbaycanlının həyatında sülh və əmin-amanlıq, bərpa və quruculuq, inkişaf və rifah, birgə yaşayış və milli qürur dövrü başlanır. Bütün iddiaçı qüvvələrin seçkilərdə iştirakı daxilə siyasi barışı gücləndirəcək, 90-cı illər işğalının səbəb və nəticəsi olan mübarizə ənənələrinin Qarabağ münafiqəsi kimi tarixdə qalmasına, Zəfər platforması üzərində yeni siyasi sistemin inşasına təkan verəcəkdir. Bu işdə həmrəy olanlara qucaq açıraq. Gəlməyənlərə isə milyonlarla azərbaycanlı Albert Eynşteynin bu sözlərini deyəcək: "Bizə "yox" deyən hər kəsə minnətdarıq. Onların sayəsində hər şeyi özümüz etdik, etməli olduq".

Zahid Oruc sonda bildirib: "Ən yaxşı rəqəbat möhtəşəm ideyalarla, uğurlarla, işlərlə yarışmaqdır! Millətimiz üçün xeyirli olsun!"

Böyük Quruluş Partiyasının sədri, millət vəkili Fazil Mustafanın da prezidentliyə namizədliyi irəli sürülüb. "Yeni Musavat"a açıqlamasında Fazil Mustafa bildirdi ki, seçki ilk növbədə şansların qiymətləndirilməsindən başlayır. Millət vəkili hesab edir ki, əvvəlki illərdən də daha çox şansı olan namizəd təbii ki, Prezident İlham Əliyevdir: "Qarabağ İlham Əliyevin siyasəti nəticəsində

azad olunub. Buna görə də Azərbaycan cəmiyyətində bu xidmətinə görə favorit iqtidarın təmsilçisi İlham Əliyevdir. Seçki həm də demokratiya prosesidir. Bu prosesdə fikirlərin, düşüncələrin müzakirəsinə, nöqsanların, problemlərin göstərilməsinə ehtiyac var. Siyasi partiyaların seçki marafonunda iştirak etməklə öz platformasını cəmiyyətə təbliğ edərək rəğbət, dəstək qazanmaq hədəfi var. Biz bütün seçki proseslərində iştirak edirik. Prezident seçkisi spesifik seçki prosesi olduğuna görə qərar partiyadan asılıdır. Muxalifet partiyasının təmsilçisi kimi seçkidə iştirak edib, mövqeyimizi cəmiyyətə çatdıracağıq. Yeterincə dəstək ala biləcəyimizə inanırıq".

Böyük Azərbaycan Partiyasının sədri Elşad Musayev də prezidentliyə namizədliyini irəli sürüb. "Yeni Musavat"a açıqlamasında E.Musayev qeyd edib ki, siyasi partiyanın borcu, vəzifəsi seçkidə iştirak etməkdir. Partiya sədri bildirib ki, seçki elektoratı hərəkətə gətirmək, yeni üzlər cəlb etmək, eyni zamanda təbliğat imkanı qazanmaq üçün fursətdir: "2024-cü ildə parlament və bələdiyyə seçkiləri də keçiriləcək. İndi göstərdiyimiz nəticə gələcək seçkilərdə bizə həmiyyətli dərəcədə kömək edə bilər. Seçki prosesi zəif və güclü nöqtələri müəyyən etmək üçün yaxşı fursətdir. Seçkidə iştirak etməyənlər ölkədə demokratik seçki mühitə şübhə ilə yanaşırlar. Hesab edirəm ki, siyasi partiyaların borcu həm də bu arqumenti sıfırlamaqdır. Növbədənəkar seçki istənilən zaman keçirilə bilər. Hər bir partiya buna hazır olmalıdır".

BAXCP sədri Qüdrət Həsənzadə də prezident seçkilərində namizədliyini irəli sür

rəcək.

Milli Cəbhə Partiyasının sədri, deputat Razi Nurullayev növbədənəkar prezident seçkisi iştirak edəcək. Bu barədə partiyanın dünən keçirilən iclasında qərar qəbul edilib.

Prezidentliyə namizədliyini irəli sürənlər arasında Keçmiş Azərbaycan Liberal Demokrat Partiyasının sədri Fuad Əliyev də var. O seçkidə müstəqil namizəd kimi iştirak edəcək. Bildirilib ki, artıq "Vətəndaş Birliyi" Seçki Qərarı qərarı qəbul edilib, qərarı Xəzər Təyribu rəhbərlik edəcək.

Qəzetimizə açıqlamasında F.Əliyev bildirdi ki, seçkidə iştirak etmək çox vacibdir: "İndiyə kimi iki dəfə namizəd olmuşam. Düşünürəm ki, seçkilərdə iştirak etmək hər bir siyasətçi üçün üstünlükdür. Seçkiyə gəlməyənlərin qərarını doğru hesab etməm. Bununla belə, etraf etmək lazımdır ki, Prezident İlham Əliyevin şansı daha çoxdur".

Bəzi partiyalar isə hələ ki müzakirələri davam etdirirlər. AĞ Partiyasının sözcüsü Cavanşir Abbaslı açıqlamasında bildirdi ki, hazırda partiya daxilində müzakirələr davam edir: "Partiyamızın şənbə günü keçirilən iclasında qərar alındı ki, tələsməyək. Bizim 40 min imza toplamaqla bağlı problemimiz yoxdur, kifayət qədər resursumuz var. AĞ Partiya yaxın günlərdə yekun qərarını açıqlayacaq".

Beləliklə, Azərbaycanda fevralın 7-də keçiriləcək növbədənəkar prezident seçkisi namizədliyini irəli sürən şəxslərin sayı 7-yə çatıb.

AXCP və Musavat Partiyası isə fevralın 7-də keçiriləcək növbədənəkar prezident seçkisinə qatılmayacaqlarını bəyan ediblər.

Sabiq nazir Əli İnsanovun sədri olduğu Haqq-Ədalət Partiyası fevralın 7-də keçiriləcək prezident seçkisi namizədliyini dəstəkləyib.

Azərbaycan Milli İstiqlal Partiyası isə prezident seçkisi öz namizədi ilə iştirak etməməsi haqqında qərar qəbul edib.

AMİP Siyasi Şurası həmçinin qanunvericiliyə müvafiq olaraq seçkilərə nəzarətin həyata keçirilməsi üçün ölkə üzrə mövcud məntəqə və dairə seçki komissiyalarına AMİP tərəfindən müşahidəçilərin təyin edilməsi haqqında qərar qəbul edib.

ADP sədri Sərdar Cəlalovlu partiyasının seçkidə iştirak

Azərbaycanda daha bir ilk: "Mədəni İrs" Forumu - panel müzakirələr

Azərbaycanda ilk dəfə "Mədəni İrs" Forumu keçirilir. APA xəbər verir ki, Ümummilli lider Heydər Əliyevin 100 illik yubileyi çərçivəsində keçirilən forumun açılış günündə (18 dekabr) tanınmış tarixçi alimlər, arxeoloqlar, rəssamlar, memarlar, heykəltəraşlar, sənətkar və sahə üzrə digər mütəxəssislər həmçinin media mənsubları iştirak edib.

İki gün davam edəcək forumda "Azərbaycanın daşınmaz tarixi-mədəni irsinin tədqiqi və mühafizəsi problemləri", Postkonflikt dövründə Azərbaycanın tarixi-mədəni və təbii irsinin qorunması məsələləri, Azərbaycanda daşınar mədəni irs: muzey işi və müasir çağırışlar, Qeyri-maddi mədəni irsin mühafizəsi və müasir çağırışlar, "Təsvisi sənət və müasir çağırışlar", "Mədəni irs və müasir memarlıq - Şəhərləmə prinsipləri" mövzuları üzrə panellər təşkil olunub.

Panellərdə müvafiq sahələrin mövcud vəziyyəti və gələcək perspektivlər barədə fikir mübadiləsi aparılıb.

Xatırladaq ki, bundan öncə ölkəmizdə ilk dəfə teatr, kino, Azərbaycan dili və ədəbiyyatı, musiqi, həmçinin mədəniyyət və yaradıcı sənayelər mövzusunda da forumlar keçirilib.

Forumun ilk günündə təşkil olunan 3 panel müzakirə "Təsvisi sənət və müasir çağırışlar", "Qeyri-maddi mədəni irsin mühafizəsi və müasir çağırışlar", eləcə də "Azərbaycanda daşınar mədəni irs. Muzey işi və müasir çağırışlar" mövzularına həsr olunub.

Müzakirələr zamanı mədəni irsin mühafizəsi, onun tarixi-mədəni əhəmiyyəti məsələləri, həmçinin irs nümunələrinin ölkə xaricinə çıxarılması, idxalı və digər bu kimi mövzular ətrafında geniş fikir mübadiləsi aparılıb.

Forum öz işinə bu gün yekun vuracaq.

Xatırladaq ki, bundan öncə ölkəmizdə ilk dəfə teatr, kino, Azərbaycan dili və ədəbiyyatı, musiqi, həmçinin mədəniyyət və yaradıcı sənayelər mövzusunda da forumlar keçirilib.

"Mədəni İrs" Forumu Mədəniyyət Nazirliyi və Heydər Əliyev Fondunun birgə təşkilatçılığı ilə keçirilir.

edəcəyini, lakin özünün namizəd olmayacağını deyib. **Milli Dirçəliş Hərəkatı Partiyasının sədri Fərac Quliyev də növbədənəkar prezident seçkisi iştirak etməyəcək. O, açıqlamasında deyib:** "Növbədənəkar seçkidə iştirak etmək üçün kifayət qədər imkan və resurslarımız yoxdur. Bu səbəbdən partiya öz namizədi ilə seçkidə iştirak etməyəcək. Lakin bu, seçkini boykot etmək mənasına gəlmir. Dairələrə, məntəqələrə nümayəndələrimizi göndərəcəyik. Seçki kampaniyasını izləyəcəyik".

4 dəfə namizəd olan Hafiz Hacıyev də bu il namizəd olmayacaq.

Azərbaycan Ümid Partiyası növbədənəkar prezident seçkisi ilə bağlı qərarını açıqlayıb. Partiyanın yaydığı məlumata görə, partiya prezident

seçkisi hazırkı Prezident İlham Əliyevin namizədliyini dəstəkləyir və bunu ölkəmiz, xalqımız adına ən doğru qərar hesab edir.

İlqbal Ağazadə 2008 və 2013-cü il prezident seçkisi namizədliyini dəstəkləyib.

Namizədin qeydə alınması üçün zəruri olan seçki sənədlərinin MSK-ya təqdim edilməsinə 2023-cü il dekabrın 19-dan başlanacaq və bu müddət 2024-cü il yanvarın 8-i saat 18.00-dək olan dövrü əhatə edəcək.

Seçki Məcəlləsinə əsasən, şəxsin namizədliyini irəli sürə bilməsi üçün 60 fərqli seçki dairəsindən 40 min imza tələb olunur.

□ **Nigar HƏSƏNLİ,**
"Yeni Musavat"

Son illər televiziylarla bağlı bədbin proqnozlar verilir. Bəziləri qeyd edir ki, televiziyların tarixə qovuşmasına az qalıb. “Artıq televiziya baxan kütlə ən azı 50 faiz azalıb (əslində isə 70 faiz, araşdırma nəticələri var)”. Musavat.com xəbər verir ki, bunu Bakı TV-nin Qərbi Azərbaycan departamentinin rəhbəri, tanınmış teleaparıcı Turan İbrahimov sosial media hesabında qeyd edib.

“Yaşı 16-dan aşağı olan böyük bir çoxluğun artıq ekran qarşısında oturub verilişlərə baxmaq kimi bir vərdişi yoxdur, deməli, qismən klassik qaydada TV izləmək vərdişi hələ də qalanlar təbii-bioloji proseslə sıradan çıxırsa və onların yerini yeni nəsil doldurmursa, ayındır ki, televiziya ənənəvi-klassik mənada dövrünü bitirir. Əgər 2015-ci ilə qədər televiziylar ictimai rəyde hakim idilsə, artıq 2023-cü ildə bu, belə deyil. Məlum kütlə parçalanıb, bölünüb və TV-yə çox az hissə qalıb. Həm də ilbəl azalan hissə”, - o qeyd edib.

Onun sözlərinə görə, gələcək digital yayımdadır: “Platformalar müxtəlifdir, hazırda Youtube daha elçatan və praktikdir. Reallığı gözəl, bələğətli cümlələrlə danmaq, alternativ reallıq yaradıb orada yaşamaq, populyarlıq hədəfə yındırmaq, sadəcə, axmaqlıqdır. Dövr rəşional qərarlar, praktik seçimlər və çevik davranışlar dövrüdür. Televiziyların əksər verilişlərindən, oradakı fraqmentlərdən ictimaiyyətin aktiv, dinamik, işində-gücündə olan, istehsal edən, bir sözlə, diri təbəqəsi sosial şəbəkələr vasitəsilə xəbərdar olursa, demək, televiziya artıq geriye sayır... Televiziya bundan sonra ancaq mötəbər olarsa, bir şanslı olacaqdır”.

Teletənqidçi, professor Qulu Məhərrəmli mövzu ilə bağlı “Yeni Müsavat”a dedi ki, internet çıxandan sonra bir məlumat vasitəsi kimi, bir ev cihazı, ev kinosu kimi televiziya ilə bağlı çox bədbin proqnoz verilib: “İndi də o fikirlər səslənir ki, televiziyanın gələcəyi yoxdur, yeni nəsil ona baxmır və sair. Əlbəttə, bu məsələdə müəyyən gerçəklər var. Müşahidələr, faktlar onu göstərir ki, televiziya əvvəlki kimi böyük auditoriya cəlb edə bilmir. Tamaşaçıların müəyyən bir hissəsi artıq planşet, telefon istifadəçisidir. Bunlar real faktlardır. Bu fikirlə qətiyyənlə razılaşmaq olmaz ki, televiziyanın gələcəyi yoxdur. Bu, təxminən qəzetlərlə saytlar arasında olan bir məsələ kimidir. Televiziya hazırda əhali arasında elə böyük əhatə dairəsinə və gücə malikdir ki, onun gələcəyi ilə bağlı ciddi şübhələr qəbul etmir. Tutaq ki, Azərbaycan reallığını götürsək, 44 günlük müharibədə sosial şəbəkələrlə bağlı problem olsa da, yenə əhalinin böyük əksəriyyəti məlumatları televiziya-lardan alırdı. İkinci, televiziyanın kütləvi tamaşaları translyasiya etmək gücü qalır. Onun futbol kimi, böyük təqdimatlar kimi stadionlardan, mükafat təqdimatlarından, böyük konsertlərdən, nümayişlərdən translyasiya kimi böyük bir gücü vardı. Sosial şəbəkələr bunu etmək gücündə deyil. İkinci bir tərəfdən, televiziya gücünü həm də internetdə göstərir. Yeni televiziyların internet səhifələri açıqlır, oradakı izləyənlərin də əksəriyyəti bu televiziyların tamaşaçısıdır”.

Professor əlavə edib ki, bu məsələ elmi, nəzəri, sosioloji baxımdan həll olunub: “Məsl üçün, vaxtilə bu məsələni araşdıran fransız so-

siooloqlu Jan Kokto deyirdi ki, o zaman da geniş kütlə arasında fikir yaranıb ki, guya kino yaranandan sonra teatra gedən olmayacaqdı. Televiziya yaranandan sonra teatrlara, kinoteatrlara gedən olmayacaqdı. İndi bizim dövrümüzdə də o dalğa davam edir. İndi də TV-lərlə bağlı bu şəkildə fikirlər səsləndirirlər. Məsələnin məzhi bundadır ki, ilk dövrdə belə təəssürlər yaranır, amma sonra, kələ-kötür yolla gedəndən sonra məşinada olan qum-daş necə silkənləndirir. İndi cür fikirlər də öz yerinə oturur. Heç bir vasitə sıradan çıxmır. Bütün kütləvi kommunikasiya vasitələri yaşayır, mövcudluğu uğrunda mübarizə aparır. Məsl

Televiziylar tarix olur?: tamaşaçı qıtlığı, bəsətlik və... - bir iddiaya reaksiyalar

Qulu Məhərrəmli: “Bu fikirlə qətiyyənlə razılaşmaq olmaz ki, televiziyanın gələcəyi yoxdur, çünki...”

üçün, vaxtilə televiziya çıxanda dedilər ki, radio öləcək. İndi görün, internetin sayəsində radio nə qədər güc qazanır. Burada söhbət kontenti necə çatdırmaqdan gedir. Söhbət peşəkar televiziya qurmaq-

dan gedir, televiziyanın populyarlığını saxlamaqdan gedir. Yeni televiziyanın bu günü də var, sabahı da. Heç vaxt sıradan çıxmıyacaqdır”.

□ **Afaq MİRAYIQ,**
“Yeni Müsavat”

Gələn il Azərbaycanın bank sektorunun gəlirliliyi sabit qalacaq

“Gələn il Azərbaycanın bank sektorunun mənfəətliliyi sabit qalacaq və 2022-ci il səviyyəsində olacaqdır”.

“APA-Economics” xəbər verir ki, bu barədə “S&P Global Ratings” beynəlxalq kredit reyting agentliyinin Azərbaycan bank sektoru üzrə gözləntilərinə bildirilib.

Qeyd edilib ki, sabit gəlirliliyin əsasını pərakəndə məhsullara diqqət yetirməklə yeni kredit artımı, riskin maya dəyərinin normalaşdırılması və əməliyyat xərclərinə nəzarət təşkil edəcəkdir.

Bununla belə, “S&P” hesab edir ki, problemlı kreditlər 3,5%-dən növbəti 2 il ərzində 4,0%-4,5%-ə qədər arta bilər. Agentlik həmçinin 2023-2024-cü illərdə kredit itkilərinin isə ümumi portfelin 1,0%-1,2%-i səviyyəsində qalacağını əlavə edib.

Xatırladaq ki, 2022-ci ildə Azərbaycan bankları 914.5 mln. manat, 2023-cü ilin 10 ayında isə 908.2 mln. manat xalis mənfəət əldə edib.

Mübariz Qurbanlı: “Orta məktəblərdə dinin tədrisindən söhbət gedə bilməz”

Orta məktəblərdə dinin tədrisindən söhbət gedə bilməz. Bu, konstitusiyamıza ziddir. Çünki konstitusiyamıza əsasən, din dövlətdən ayrılır, eyni zamanda, təhsil dünyəvi xarakter daşıyır.

Bunu APA-ya müsahibəsində **Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin sədri Mübariz Qurbanlı** deyib.

Onun sözlərinə görə, orta məktəblərdə yalnız dinlər haqqında biliklərin verilməsindən söhbət gedə bilər.

“Burada da biz yalnız İslamla bağlı bilikləri nəzərdə tutmuruq. Hesab edirik ki, İslam, yəhudilik, xristianlıq, ümumiyyətlə, dünyadakı bütün dinlərlə bağlı gənclərə, böyüməkdə olan nəsle dünyagörüşü istiqamətində informasiya verilməsi olduqca önəmlidir. Əgər gənclərimizə bu informasiyanı biz versək,

onlar müstəqil həyata qədəm qoyduqdan sonra radikal, xurafatçı dini qrupların təsiri altına düşməzlər. Eyni za-

manda onu da deyim ki, bununla bağlı ayrıca fənnin tədris olunmasına ehtiyac da yoxdur. Bu biliklər tarix, coğ-

rafiya, ədəbiyyat, həyat bilgisi kimi humanitar fənlərin içərisində yer alır”, - komitə sədri deyib.

Avtobus yoluna çıxanların nəzərinə - cəzalar sərtləşdiriləcək

Bakı-Sumqayıt yolunda avtobuslar üçün nəzərdə tutulmuş xüsusi zolaqdan digər nəqliyyat vasitələrinin istifadə etməməsi üçün cəza tədbirləri sərtləşdiriləcək.

Bu barədə Azərbaycanın rəqəmsal inkişaf və nəqliyyat nazirinin müavini Rəhman Hümətov “Azərbaycanda mobilin transformasiyası proqramı”nın təqdimatında deyib.

“Bu zolağa çıxan digər nəqliyyat vasitələri avtobusların hərəkətinə mane olur. Onların cəzalandırılması üçün tədbirlərin sərtləşdirilməsi imkanını nəzərdən keçiririk. Bu yolda monitorinq üçün avadanlığın quraşdırılması və digər tədbirlərin görülməsi planlaşdırılır. Müvafiq layihə artıq hazırlanıb və yeni qanun tezliklə qüvvəyə minəcək”, - deyə nazir müavini qeyd edib./Bakupost.az

Cari ilin yanvar-oktyabr ayları ərzində Azərbaycanda 44 643 nikah və 17 988 boşanma halı qeydə alınıb. Ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə əhəlinin hər 1000 nəfərinə nikahların sayı azalaraq 6,2-dən 5,3-ə düşüb. Ölkə üzrə boşanmaların sayı isə 1,6-dan 2,1-ə qədər artıb. Bu barədə rəsmi statistikada bildirilir.

Psixoloq Ülviyyə Murtuzovaya görə, iki hal boşanmaya səbəb ola bilər: "Ailədə zorakılıq və xəyanət varsa, o ailə dağılmağa məhkumdur. Bu gün olmasa da, gələcəkdə onun fəsadları özünü bariz şəkildə göstərəcək. Buna görə də bəzi islam cəmiyyətləri kimi bizdə də yersiz səbəblərdən boşanmaları aradan qaldırmaq üçün cərimə sistemi tətbiq olunmalıdır".

Onun qənaətinə, boşanmaların sayını azaltmaq üçün tək psixoloqların fəaliyyəti yetərli deyil, ailə problemləri ilə bağlı fəaliyyət göstərən bütün qurumlar bu məsələdə birgə çalışmalıdır.

Cərimə sisteminin tətbiqi boşanmalara qarşı nə dərəcədə səmərəli ola bilər? Mümkündür? Bu, ailənin daxili işinə müdaxilə anlamına gəlməzmi?

Mövzu ilə bağlı millət vəkili Fazil Mustafa "Yeni Müsavat"a danışdı: "Bu cür cərimə sisteminin tətbiq olunması boşanmaların qarşısını almayacaq. Hesab edirəm ki, birinci növbədə sosial şərtləri ortadan qaldırmaq lazımdır. Daha sonra narkomaniya ilə bağlı problem də çox ciddi şəkildə boşanmalara öz təsirini göstərir.

Ölkədə təhsil sisteminin bərpad vəziyyətində olması mədəni səviyyəni aşağı salır. Bu gün təhsilin idarə olunmasında mövcud olan problemlər əslində sonradan yerlərdə özünü hiss etdirməyə başlayır. Diqqət edirsinizsə, təhsil

Boşananların sayını azaltmaq üçün unikal təklif - fərqli rəylər

Fazil Mustafa: "Cərimə tətbiq etməklə kimisə boşanmadan çəkindirmək mümkün deyil, birinci növbədə sosial şərtləri ortadan qaldırmaq lazımdır"

Üzeyir Şəfiyev: "Bu barədə səslənən fikirləri absurd hesab edirəm, çünki..."

və təlim anlayışı həmişə bir yerdə işləyir. Bizdə isə təhsil bir çox hallarda keyfiyyətli deyil, həmçinin təlim də aşağı səviyyədədir. Ümumiyyətlə, məktəblərdə təlim məsələsi bir problemdir.

Bu baxımdan, boşanmaların səbəbini bu məsələlərdə axtarmaq lazımdır. Cərimə tətbiq etməklə kimisə boşanmadan çəkindirmək mümkün deyil. Dözümsüzlük halları o səviyyədədir ki, onun qarşısını almaq yalnız cəmiyyətin mədəni inkişafı ilə

bağlıdır. Yeni insanlar əvvəlcədən doğru seçim etməklə ailə qurmalıdırlar. Burada valideynlərin də təsiri var və müəyyən problemlər məhz oradan yaranır".

Deputat qeyd edib ki, ölkədə nikahların sayının azalması, əksinə, boşanmaların sayının artması hər kəsi narahat etməlidir: "Çünki bu həm də ailə institutunun dağılması deməkdir. Biz bu məsələlərdə daha həssas davranıb, bütün cəmiyyətin bu istiqamətdə səfərbərli-

yini təmin etməliyik".

Sosioloq Üzeyir Şəfiyev isə qeyd edib: "Hesab edirəm ki, psixoloqun bu fikri çox absurdur. Ona görə ki, boşanmaların qarşısını cərimələrlə almaq mümkün olsaydı, boşanmaya təşəbbüs göstərən tərəf təminat ödəyir, onda təsir edərdi.

İkinci məqam isə ondan ibarətdir ki, əgər boşanmaların qarşısını cərimə ilə almağa çalışsalar, cərimə baryerindən qorxan, boşanmadan çəkinən insanlar rəsmi ola-

raq boşanmasalar da, ailələrdə ailədaxili konfliktlər davam edəcək. Yeni formal olaraq ailə qalır, amma realıqda demək olar ki, ailə olmur. Bu isə daha böyük ailədaxili konfliktləri körükləyir".

Sosioloq boşanma səbəbləri və onların aradan qaldırılması istiqamətində də danışdı: "Hesab edirəm ki, Azərbaycanda boşanmaların sayının artması dinamikası bu və digər səbəblərdən hələ bir neçə il də davam edəcək. Səbəb isə odur ki, əvvəllər cəmiyyətimizdə bəzi stereotiplər var idi ki, onlar ailələrin dağılmasının qarşısını alırdı. Məsələn, əvvəllər Azərbaycan kişisi boşanmanı qəbullamırmı, qadınlar boşanmağa böyük bir faciə kimi yanaşırdı. Bu gün isə ailə fəlsəfəsində dəyişmələr var, həm qadınlar, həm də kişilər boşanmaya çox normal yanaşır ki, bu da bu və digər səbəblə izah olunur.

Belə ki, Azərbaycan qlobal dünyaya açıldıqdan sonra qloballaşma fonunda bir sıra başqa ölkələrdə ailələrdə baş verən dəyişikliklər Azərbaycan ailəsinə də təsir göstərdi. İnsanlar seriallardan, filmlərdən və yaxud ge-

dib-gəldiyi xarici ölkələrdən görür ki, xaricə boşanmalar rahat şəkildə qarşılanır, bunu faciəyə çevirmirlər. Yeni, həyat tərzlərinin imitasiyası baş verir.

Boşanmaların qarşısını almaq üçün ilk öncə ailələr sağlam sütunlar, sağlam sevgi əsasında qurulmalıdır. Hesab üzərində ailələr qurulmamalıdır. Hesab üzərində qurulan ailələr boşanmalara məruz qalır.

Gənclər ailə böhranlarına hazır olmurlar. Məlum olduğu kimi, adətən yeni ailə qurulan 3-5 il ərzində böhranlı dövr olur. Əvvəllər ağsaqqalların, ağbirçəklərin müsbət müdaxiləsi ilə bu böhranlar tənzimlənirdi. Amma indiki ailələr adətən ayrı yaşamağa üstünlük verirlər, nəticədə 3-5 il ərzində bir-birindən doydudan sonra böhranlar yaranır və emosional şəkildə ayrılır, boşanırlar. Güman edirəm ki, ailə quran gənclərə həm də ailə böhranlarından çıxmağın yolları ilə bağlı həm orta, həm də ali məktəblərdə təlimlər vasitəsilə dəyərlər aşılanmalıdır. Yeni gənclər ailə qurmağa hazırlanmalıdırlar. Müşahidə edəndə görürük ki, indiki gənclərin xeyli hissəsinin ailə dəyərləri haqqında bilgileri çox bəsitdir.

Daha bir məsələ, boşanmaların səbəblərindən biri də sosial-iqtisadi əsaslar da ola bilər. Gənc ailələrin mənzil-məişət problemləri olur. Çox yaxşı olardı ki, gənc ailələrə mənzil şəraitinin yaxşılaşdırılması ilə bağlı əlavə sosial dəstək tədbirləri həyata keçirilsin, sosial paketlər təsdiq olunsun. Eləcə də onlarla bağlı rayonlarda, bölgələrdə gənc ailələrə pay torpaqlar ayrılсын ki, onlar öz həyatlarını orada qura bilsinlər, şəhərə axın etməsinlər".

Xalidə GƏRAY, "Yeni Müsavat"

"Yastıq altında" 15 milyard yığılıb - addım atılmalıdır

"Banklardan kənarda nağd pulun həcmində artımlar davam edir. Hazırda banklardan kənarda 14 milyard 941 milyon manat nağd vəsait var. Əgər bu ilin ilk 8 ayının yekunlarında evlərdə 14 milyard 604 milyon manat saxlanılırdısa, bu rəqəm 9 aylıq yekunlarda 14 milyard 741 milyon manat olub. Bu ilin ilk 10 ayında isə banklardan kənarda nağd pulun həcmi əvvəlki ilin uyğun dövrü ilə müqayisədə 17 faiz artaraq 5 milyard manata çatmaqdadır".

Musavat.com xəbər verir ki, bunu **millət vəkili, iqtisadçı-ekspert Vüqar Bayramov** qeyd edib.

"Yastıq altında" böyük həcmdə nağd pulun saxlanması real sektorun maliyyə-

Vüqar Bayramov

ləşdirilməsi baxımından arzuolunan deyil. Çünki potensial olaraq həmin pulların çox

hissəsinin banklar vasitəsilə iqtisadiyyata yönəldilməsi mümkündür.

Evlərdə saxlanılan nağd pulun həcmi çox olması banklara inamın artırılması

Azərbaycan neft məhsullarının ixracını 35%-dən çox artırıb

Bu ilin yanvar-noyabr aylarında Azərbaycan 545 458,37 min ABŞ dolları dəyərində 886 802,19 neft məhsulları ixrac edib.

"APA-Economics"-in Dövlət Gömrük Komitəsinin dərc etdiyi göstəricilər əsasında apardığı hesablamalara görə, hesabat dövründə Azərbaycanın ixrac etdiyi neft məhsullarının dəyəri 2022-ci ilin müvafiq dövrünün göstəricisi ilə müqayisədə 26,2%, həcmi isə 35,5% artıb.

Xatırladaq ki, ötən il Azərbaycan 527 355,16 min ABŞ dolları dəyərində 770 815,85 ton neft məhsulları ixrac edib.

Hesabat dövründə ölkənin ixrac etdiyi neft məhsullarının dəyəri 2021-ci ilin göstəricisi ilə müqayisədə 18,8%, həcmi isə 42,6%-ə yaxın azalıb.

istiqamətində işlərin daha sürətləndirilməsini prioritetləşdirir. Bu kontekstdən zəif bankların bağlanması deyil, onların konsolidasiyası, yəni birləşdi-

rilməsi mexanizminə ehtiyac var. Bu, nağd vəsaitlərin banklar vasitəsilə real sektora yönəlməsinə gətirib çıxara bilər", - V. Bayramov bildirib.

Rusiyanın populyar nəşrlərindən olan "Nezavisimaya gazeta"-da "Ermənistan öz gələcəyini özü seçdi" başlıqlı yazı dərc olunub. Məqalənin müəllifi tanınmış rusiyalı hərbi analitik Aleksandr Xramçixindir.

Kifayət qədər geniş olan məqalənin bir yerində müəllif yazır: "2020-ci il müharibəsinə (44 günlük müharibə - red.) gəlincə, "Bayraktar"ların əhəmiyyəti sırf siyasi səbəblərdən - Bakı ilə Ankaranın böyük dostluğunu vurğulamaq üçün "bir az" şişirdildi. Reallıqda isə Azərbaycanın qələbəsinə əsas töhfəni İsrail və müasir Rusiya silahları verib. Bakı bu silahları külli miqdarda pulla alıb. İrəvanın eyni silahları KTMT-nin xüsusi qiymətlərinə almasına nə mane olurdu? Bu, Ermənistanın "ən rusiyayönlü" liderinə, əslində isə onun rusiyapərəst olan (və ya elə görünən) sələflərinə ünvanlanacaq sualdır". Rusiyalı müəllifin Türkiyə istehsalı olan silahları görməzdən gəlməsi təəccüb doğurur. Ola bilsin burada Ukrayna paytaxtının elan olunduğu kimi, qısa müddətdə rus tankları tərəfindən işğalına məhz Türkiyə "Bayraktar"larının mane olmasından irəli gələn qıcıq da var. Ancaq bildiyimiz qədər, Bakıdakı Hərbi Qənimətlər Parkında əsasən Rusiyanın sıradan çıxarılmış hərbi sistem və texnika vahidləridir. Bundan əlavə, Rusiya istehsalı olan silah-sursatın nə qədər "etibarlı" olduğunu nəinki Nikol Paşinyan komandasının üzvləri, hətta eks-prezident Serj Sarkisyan hətta 2016-cı ilin aprel döyüşlərindən sonra Almaniyə səfəri zamanı demişdi. Şuşa ətrafına atılan "İsgəndər-M"-dən danışan erməni ekspertlər də Rusiya silahlarının onları uduzduğunu haqda az danışmayıblar. Bəs ekspertlərimiz necə düşünür, Xramçixin nədən "Bayraktar"ların əhəmiyyətini kiçildib, rus silahını terifləyir? Rusiyanın tarixi zəfərimizə hərbi və ya qeyri-hərbi anlamda hər hansı töhfəsi olubmu? Bəlkə xəbərimiz yoxdur, ən yaxşısı hərbi ekspertlərimiz söyləsinlər.

Ehtiyatda olan polkovnik Üzeyir Cəfərov "Yeni Müsavat"a açıqlamasında bildirdi ki, zaman-zaman rus ekspert cameisinin bəzi üzvləri öz ölkələrinin digər tərəfləri qarşısında əhəmiyyətini qabartmaq və öne çıxartmaq üçün həddən çox reallıqdan uzaq olan fikirlər səsləndirirlər: "Biz bunu xüsusi olaraq tək-cə yazılı rus KİV-lərində deyil, daha çox elektron informasiya vasitələrində davamlı izləyirik. Elə Rusiya Federasiyasının Silahlı Qüvvələrinin ehtiyatda olan polkovniki Aleksandr

Qarabağ zəfərimizdə "Rusiyanın payı var" iddiası - Bakıdan reaksiyalar

Üzeyir Cəfərov: "Qardaş Türkiyə istehsalı olan silahlar heç bir halda Rusiya silahları ilə müqayisə oluna bilməz"

Ədalət Verdiyev: "Silah bazarında Türkiyənin qapısında növbə gözləyən ölkələrin sayı Rusiyanın silah müştərilərinin sayından daha çoxdur"

Xramçixinin də adıçəkilən nəşrdə səsləndirdiyi fikirlər bu qəbildəndir. Təkcə Ermənistan deyil, 44 günlük savaştan sonra Rusiya mətbuatında biz siyasi açıqlamalarla yanaşı, rus silahının da guya "əvəzsizliyi" ilə bağlı fikirlər eşidirik". **Ü.Cəfərov əminliklə bildirdi ki, qardaş Türkiyə istehsalı olan silahlar heç bir halda Rusiya silahları ilə müqayisə oluna bilməz:** "Türkiyə bir NATO ölkəsi və onun arsenalında olan silahlar da müasir tələblərə cavab verən silah-sursatlar və texnikalardır. İndi rus ekspertin öz ölkəsinin guya böyük əhəmiyyətini olmasını deməsi şəxsən mənim üçün təəccüblü deyil. Amma hamı bilir ki, bu gün Ukrayna cəbhəsində Rusiya necə ciddi silah-sursat çətinlikləri ilə baş-başdır. Onların silah-sursat çətinliklərini nisbətən qaydaya salmaq üçün Şimali Koreyaya, İran, Çinə minnətçi düşməsi bütün dünyanın gözü qarşısındadır. Hətta rus muzeylərində eksponat kimi olan artilneriya və atıcı silahlar müharibəyə səfərbər olunur. Bəli, Azərbaycanın 44 günlük zəfər savaşında əsas söz sahibi ilk növbədə Azərbaycan əsgəri və onun peşəkarlığıyla idarə etdiyi İsrail və qardaş Türkiyə silah-sursatları olub. Çox cüzi sayda rus silahı da bizim tərəfdən istifadə olunub. Çox istərdim ki, Xramçixin Bakıdakı Hərbi Qənimətlər Parkında olaydı və dediklərinin necə qeyri-ciddi fikirlər olduğuna əmin olardı.

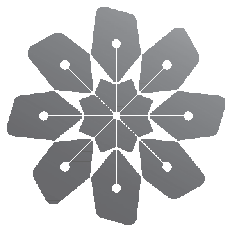
Mən son dövrlərdə Rusiyanın tarixi zəfərimizə hərbi və ya qeyri-hərbi anlamda hər hansı töhfəsi olması ilə bağlı fikirlərə qəti etirazımı bildirirəm. Bu cür fikirləri söyləyənlər ordumuzun və bütövlükdə Silahlı Qüvvələrimizin zəhməti və əziyyətinə kölgə salmış olmaları düşüncəsindəyəm. Belə olmaz! Biz öz gücümüz və qətiyyətimiz hesabına bu savaşı qazanmışıq. Şəhid balaların qanı və canı bahasına, qəhrəman müharibə iştirakçılarının əzmkarlığı nəticəsində". **Polkovnik zəruri xatırlatmanı da etdi:** "Gəlin unutmayaq ki, o vaxt separatçılara silah-sursat daşıyan, onlara 2021-ci il istehsalı olan minaların gətirilməsinə birbaşa dəstək olan ölkə də Xramçixinin vətəndaşı olduğu ölkə və onun adı sülhməramlı olan bir silahlı dəstənin başıpozuq dəstələri olublar. 34 nəfər vətəndaşımız məhz o minaların qurbanı olub. Biz belə faktları unutmayırıq. Rus ekspertləri, o cümlədən həmin Xramçixin kimi rus sovinizmini federal telekanallarda təbliğ edən şəxslər rus əsgərlərinin necə "qəhrəman və fədakar" olmaları ilə bağlı, guya onların Qarabağda misilsiz xidmətlərindən yalanlar uydurmalarını davam etdirmələrinin bu gün də canlı şahidləriyik".

Bu kimi iddialarla rusiyalı ekspertlərin həm də Qarabağdakı rus hərbiçilərinin ömrünün uzadılması "zəruriliyinə" işarə vurduqlarını söyləmək olarmı?

Ü.Cəfərov buna cavabında dedi: "Bütün bu cür açıqlamalar rus ekspertləri tərəfindən bundan sonra daha çox dilə gətiriləcək ki, onların bu bölgədə hələ uzun illər qalması üçün zəmin hazırlanırlar. Əslində özləri də gözləyirlər ki, rus əsgərlərinin harada olmasından asılı olmayaraq, o yerlərdən çəkilib getməsinə hamı istəyir".

Hərbi ekspert Ədalət Verdiyev vurğuladı ki, Azərbaycanın Vətən müharibəsində istifadə etdiyi silahların əsasən Türkiyə, İsrail və Rusiyaya aid olduğu kimseyə sirr deyil: "Amma bu silahlar arasında Türkiyənin "Bayraktar TB2" zərbə tipli pilotsuz vasitələri xüsusi rol oynayır. Məhz "Bayraktar"ların sayəsində Azərbaycanın Ermənistanla məxsus 1 milyard dollarlıq silahı məhv etdiyi faktıdır. Onların arasında əsasən tanklar və digər zirehli vasitələr üstünlük təşkil edib. Azərbaycandan başqa bir çox ölkələr də, o cümlədən Efiopiya yaxın keçmişdə keçirdiyi hərbi əməliyyatlarda "Bayraktar" PUA-larından geniş şəkildə istifadə edib və məhz buna görə də Efiopiya ordusunun rəhbərliyi "Baykar Makina" şirkətinin rəhbərliyini bugünlərdə ordenlə təltif edib. Eyni zamanda Efiopiya "BayraktarTB2"dən sonra Türkiyədən "Akinçı" PUA-larını da əldə edib. Eyni PUA-ların Azərbaycan silahlanması da daxil olacağı da gələn il ərzində gözlənilir".

Ekspert qeyd etdi ki, Xramçixinin də Türkiyə silahlarının imkanlarını kiçiltmək məqsədilə verdiyi müsahibədə dünyada nüfuzu və müştəriləri ildən-ildə azalan rus silahlarını reabilitasiya etmək məqsədi aydın şəkildə görünür: "Yaxın onilliklər ərzində Rusiya silahları nə Əfqanıstanda, nə Yuqoslaviyada, nə İraqda, nə Suriyada, nə Qarabağda, nə də Ukraynada özünü müsbət cəhətdən göstərə bilməyib. Sırf Rusiya silahlarından ibarət arsenala malik olan ölkələrdən heç biri sadalanan münaqişələrdə konkret nəticələr əldə edə bilməyib. Ümumiyyətlə, bu gün dünyada baş verən və ya davam etməkdə olan, sülh müqaviləsi imzalanmayan 183 münaqişə ocağı mövcuddur və o münaqişələrdən tək biri - Rusiya silahlarından ibarət arsenala malik olan ölkələrdən heç biri sadalanan münaqişələrdə konkret nəticələr əldə edə bilməyib. Ümumiyyətlə, bu gün dünyada baş verən və ya davam etməkdə olan, sülh müqaviləsi imzalanmayan 183 münaqişə ocağı mövcuddur və o münaqişələrdən tək biri - Rusiya silahlarından ibarət arsenala malik olan ölkələrdən heç biri sadalanan münaqişələrdə konkret nəticələr əldə edə bilməyib. Ümumiyyətlə, bu gün dünyada baş verən və ya davam etməkdə olan, sülh müqaviləsi imzalanmayan 183 münaqişə ocağı mövcuddur və o münaqişələrdən tək biri - Rusiya silahlarından ibarət arsenala malik olan ölkələrdən heç biri sadalanan münaqişələrdə konkret nəticələr əldə edə bilməyib. Ümumiyyətlə, bu gün dünyada baş verən və ya davam etməkdə olan, sülh müqaviləsi imzalanmayan 183 münaqişə ocağı mövcuddur və o münaqişələrdən tək biri - Rusiya silahlarından ibarət arsenala malik olan ölkələrdən heç biri sadalanan münaqişələrdə konkret nəticələr əldə edə bilməyib. Ümumiyyətlə, bu gün dünyada baş verən və ya davam etməkdə olan, sülh müqaviləsi imzalanmayan 183 münaqişə ocağı mövcuddur və o münaqişələrdən tək biri - Rusiya silahlarından ibarət arsenala malik olan ölkələrdən heç biri sadalanan münaqişələrdə konkret nəticələr əldə edə bilməyib. Ümumiyyətlə, bu gün dünyada baş verən və ya davam etməkdə olan, sülh müqaviləsi imzalanmayan 183 münaqişə ocağı mövcuddur və o münaqişələrdən tək biri - Rusiya silahlarından ibarət arsenala malik olan ölkələrdən heç biri sadalanan münaqişələrdə konkret nəticələr əldə edə bilməyib. Ümumiyyətlə, bu gün dünyada baş verən və ya davam etməkdə olan, sülh müqaviləsi imzalanmayan 183 münaqişə ocağı mövcuddur və o münaqişələrdən tək biri - Rusiya silahlarından ibarət arsenala malik olan ölkələrdən heç biri sadalanan münaqişələrdə konkret nəticələr əldə edə bilməyib. Ümumiyyətlə, bu gün dünyada baş verən və ya davam etməkdə olan, sülh müqaviləsi imzalanmayan 183 münaqişə ocağı mövcuddur və o münaqişələrdən tək biri - Rusiya silahlarından ibarət arsenala malik olan ölkələrdən heç biri sadalanan münaqişələrdə konkret nəticələr əldə edə bilməyib. Ümumiyyətlə, bu gün dünyada baş verən və ya davam etməkdə olan, sülh müqaviləsi imzalanmayan 183 münaqişə ocağı mövcuddur və o münaqişələrdən tək biri - Rusiya silahlarından ibarət arsenala malik olan ölkələrdən heç biri sadalanan münaqişələrdə konkret nəticələr əldə edə bilməyib. Ümumiyyətlə, bu gün dünyada baş verən və ya davam etməkdə olan, sülh müqaviləsi imzalanmayan 183 münaqişə ocağı mövcuddur və o münaqişələrdən tək biri - Rusiya silahlarından ibarət arsenala malik olan ölkələrdən heç biri sadalanan münaqişələrdə konkret nəticələr əldə edə bilməyib. Ümumiyyətlə, bu gün dünyada baş verən və ya davam etməkdə olan, sülh müqaviləsi imzalanmayan 183 münaqişə ocağı mövcuddur və o münaqişələrdən tək biri - Rusiya silahlarından ibarət arsenala malik olan ölkələrdən heç biri sadalanan münaqişələrdə konkret nəticələr əldə edə bilməyib. Ümumiyyətlə, bu gün dünyada baş verən və ya davam etməkdə olan, sülh müqaviləsi imzalanmayan 183 münaqişə ocağı mövcuddur və o münaqişələrdən tək biri - Rusiya silahlarından ibarət arsenala malik olan ölkələrdən heç biri sadalanan münaqişələrdə konkret nəticələr əldə edə bilməyib. Ümumiyyətlə, bu gün dünyada baş verən və ya davam etməkdə olan, sülh müqaviləsi imzalanmayan 183 münaqişə ocağı mövcuddur və o münaqişələrdən tək biri - Rusiya silahlarından ibarət arsenala malik olan ölkələrdən heç biri sadalanan münaqişələrdə konkret nəticələr əldə edə bilməyib. Ümumiyyətlə, bu gün dünyada baş verən və ya davam etməkdə olan, sülh müqaviləsi imzalanmayan 183 münaqişə ocağı mövcuddur və o münaqişələrdən tək biri - Rusiya silahlarından ibarət arsenala malik olan ölkələrdən heç biri sadalanan münaqişələrdə konkret nəticələr əldə edə bilməyib. Ümumiyyətlə, bu gün dünyada baş verən və ya davam etməkdə olan, sülh müqaviləsi imzalanmayan 183 münaqişə ocağı mövcuddur və o münaqişələrdən tək biri - Rusiya silahlarından ibarət arsenala malik olan ölkələrdən heç biri sadalanan münaqişələrdə konkret nəticələr əldə edə bilməyib. Ümumiyyətlə, bu gün dünyada baş verən və ya davam etməkdə olan, sülh müqaviləsi imzalanmayan 183 münaqişə ocağı mövcuddur və o münaqişələrdən tək biri - Rusiya silahlarından ibarət arsenala malik olan ölkələrdən heç biri sadalanan münaqişələrdə konkret nəticələr əldə edə bilməyib. Ümumiyyətlə, bu gün dünyada baş verən və ya davam etməkdə olan, sülh müqaviləsi imzalanmayan 183 münaqişə ocağı mövcuddur və o münaqişələrdən tək biri - Rusiya silahlarından ibarət arsenala malik olan ölkələrdən heç biri sadalanan münaqişələrdə konkret nəticələr əldə edə bilməyib. Ümumiyyətlə, bu gün dünyada baş verən və ya davam etməkdə olan, sülh müqaviləsi imzalanmayan 183 münaqişə ocağı mövcuddur və o münaqişələrdən tək biri - Rusiya silahlarından ibarət arsenala malik olan ölkələrdən heç biri sadalanan münaqişələrdə konkret nəticələr əldə edə bilməyib. Ümumiyyətlə, bu gün dünyada baş verən və ya davam etməkdə olan, sülh müqaviləsi imzalanmayan 183 münaqişə ocağı mövcuddur və o münaqişələrdən tək biri - Rusiya silahlarından ibarət arsenala malik olan ölkələrdən heç biri sadalanan münaqişələrdə konkret nəticələr əldə edə bilməyib. Ümumiyyətlə, bu gün dünyada baş verən və ya davam etməkdə olan, sülh müqaviləsi imzalanmayan 183 münaqişə ocağı mövcuddur və o münaqişələrdən tək biri - Rusiya silahlarından ibarət arsenala malik olan ölkələrdən heç biri sadalanan münaqişələrdə konkret nəticələr əldə edə bilməyib. Ümumiyyətlə, bu gün dünyada baş verən və ya davam etməkdə olan, sülh müqaviləsi imzalanmayan 183 münaqişə ocağı mövcuddur və o münaqişələrdən tək biri - Rusiya silahlarından ibarət arsenala malik olan ölkələrdən heç biri sadalanan münaqişələrdə konkret nəticələr əldə edə bilməyib. Ümumiyyətlə, bu gün dünyada baş verən və ya davam etməkdə olan, sülh müqaviləsi imzalanmayan 183 münaqişə ocağı mövcuddur və o münaqişələrdən tək biri - Rusiya silahlarından ibarət arsenala malik olan ölkələrdən heç biri sadalanan münaqişələrdə konkret nəticələr əldə edə bilməyib. Ümumiyyətlə, bu gün dünyada baş verən və ya davam etməkdə olan, sülh müqaviləsi imzalanmayan 183 münaqişə ocağı mövcuddur və o münaqişələrdən tək biri - Rusiya silahlarından ibarət arsenala malik olan ölkələrdən heç biri sadalanan münaqişələrdə konkret nəticələr əldə edə bilməyib. Ümumiyyətlə, bu gün dünyada baş verən və ya davam etməkdə olan, sülh müqaviləsi imzalanmayan 183 münaqişə ocağı mövcuddur və o münaqişələrdən tək biri - Rusiya silahlarından ibarət arsenala malik olan ölkələrdən heç biri sadalanan münaqişələrdə konkret nəticələr əldə edə bilməyib. Ümumiyyətlə, bu gün dünyada baş verən və ya davam etməkdə olan, sülh müqaviləsi imzalanmayan 183 münaqişə ocağı mövcuddur və o münaqişələrdən tək biri - Rusiya silahlarından ibarət arsenala malik olan ölkələrdən heç biri sadalanan münaqişələrdə konkret nəticələr əldə edə bilməyib. Ümumiyyətlə, bu gün dünyada baş verən və ya davam etməkdə olan, sülh müqaviləsi imzalanmayan 183 münaqişə ocağı mövcuddur və o münaqişələrdən tək biri - Rusiya silahlarından ibarət arsenala malik olan ölkələrdən heç biri sadalanan münaqişələrdə konkret nəticələr əldə edə bilməyib. Ümumiyyətlə, bu gün dünyada baş verən və ya davam etməkdə olan, sülh müqaviləsi imzalanmayan 183 münaqişə ocağı mövcuddur və o münaqişələrdən tək biri - Rusiya silahlarından ibarət arsenala malik olan ölkələrdən heç biri sadalanan münaqişələrdə konkret nəticələr əldə edə bilməyib. Ümumiyyətlə, bu gün dünyada baş verən və ya davam etməkdə olan, sülh müqaviləsi imzalanmayan 183 münaqişə ocağı mövcuddur və o münaqişələrdən tək biri - Rusiya silahlarından ibarət arsenala malik olan ölkələrdən heç biri sadalanan münaqişələrdə konkret nəticələr əldə edə bilməyib. Ümumiyyətlə, bu gün dünyada baş verən və ya davam etməkdə olan, sülh müqaviləsi imzalanmayan 183 münaqişə ocağı mövcuddur və o münaqişələrdən tək biri - Rusiya silahlarından ibarət arsenala malik olan ölkələrdən heç biri sadalanan münaqişələrdə konkret nəticələr əldə edə bilməyib. Ümumiyyətlə, bu gün dünyada baş verən və ya davam etməkdə olan, sülh müqaviləsi imzalanmayan 183 münaqişə ocağı mövcuddur və o münaqişələrdən tək biri - Rusiya silahlarından ibarət arsenala malik olan ölkələrdən heç biri sadalanan münaqişələrdə konkret nəticələr əldə edə bilməyib. Ümumiyyətlə, bu gün dünyada baş verən və ya davam etməkdə olan, sülh müqaviləsi imzalanmayan 183 münaqişə ocağı mövcuddur və o münaqişələrdən tək biri - Rusiya silahlarından ibarət arsenala malik olan ölkələrdən heç biri sadalanan münaqişələrdə konkret nəticələr əldə edə bilməyib. Ümumiyyətlə, bu gün dünyada baş verən və ya davam etməkdə olan, sülh müqaviləsi imzalanmayan 183 münaqişə ocağı mövcuddur və o münaqişələrdən tək biri - Rusiya silahlarından ibarət arsenala malik olan ölkələrdən heç biri sadalanan münaqişələrdə konkret nəticələr əldə edə bilməyib. Ümumiyyətlə, bu gün dünyada baş verən və ya davam etməkdə olan, sülh müqaviləsi imzalanmayan 183 münaqişə ocağı mövcuddur və o münaqişələrdən tək biri - Rusiya silahlarından ibarət arsenala malik olan ölkələrdən heç biri sadalanan münaqişələrdə konkret nəticələr əldə edə bilməyib. Ümumiyyətlə, bu gün dünyada baş verən və ya davam etməkdə olan, sülh müqaviləsi imzalanmayan 183 münaqişə ocağı mövcuddur və o münaqişələrdən tək biri - Rusiya silahlarından ibarət arsenala malik olan ölkələrdən heç biri sadalanan münaqişələrdə konkret nəticələr əldə edə bilməyib. Ümumiyyətlə, bu gün dünyada baş verən və ya davam etməkdə olan, sülh müqaviləsi imzalanmayan 183 münaqişə ocağı mövcuddur və o münaqişələrdən tək biri - Rusiya silahlarından ibarət arsenala malik olan ölkələrdən heç biri sadalanan münaqişələrdə konkret nəticələr əldə edə bilməyib. Ümumiyyətlə, bu gün dünyada baş verən və ya davam etməkdə olan, sülh müqaviləsi imzalanmayan 183 münaqişə ocağı mövcuddur və o münaqişələrdən tək biri - Rusiya silahlarından ibarət arsenala malik olan ölkələrdən heç biri sadalanan münaqişələrdə konkret nəticələr əldə edə bilməyib. Ümumiyyətlə, bu gün dünyada baş verən və ya davam etməkdə olan, sülh müqaviləsi imzalanmayan 183 münaqişə ocağı mövcuddur və o münaqişələrdən tək biri - Rusiya silahlarından ibarət arsenala malik olan ölkələrdən heç biri sadalanan münaqişələrdə konkret nəticələr əldə edə bilməyib. Ümumiyyətlə, bu gün dünyada baş verən və ya davam etməkdə olan, sülh müqaviləsi imzalanmayan 183 münaqişə ocağı mövcuddur və o münaqişələrdən tək biri - Rusiya silahlarından ibarət arsenala malik olan ölkələrdən heç biri sadalanan münaqişələrdə konkret nəticələr əldə edə bilməyib. Ümumiyyətlə, bu gün dünyada baş verən və ya davam etməkdə olan, sülh müqaviləsi imzalanmayan 183 münaqişə ocağı mövcuddur və o münaqişələrdən tək biri - Rusiya silahlarından ibarət arsenala malik olan ölkələrdən heç biri sadalanan münaqişələrdə konkret nəticələr əldə edə bilməyib. Ümumiyyətlə, bu gün dünyada baş verən və ya davam etməkdə olan, sülh müqaviləsi imzalanmayan 183 münaqişə ocağı mövcuddur və o münaqişələrdən tək biri - Rusiya silahlarından ibarət arsenala malik olan ölkələrdən heç biri sadalanan münaqişələrdə konkret nəticələr əldə edə bilməyib. Ümumiyyətlə, bu gün dünyada baş verən və ya davam etməkdə olan, sülh müqaviləsi imzalanmayan 183 münaqişə ocağı mövcuddur və o münaqişələrdən tək biri - Rusiya silahlarından ibarət arsenala malik olan ölkələrdən heç biri sadalanan münaqişələrdə konkret nəticələr əldə edə bilməyib. Ümumiyyətlə, bu gün dünyada baş verən və ya davam etməkdə olan, sülh müqaviləsi imzalanmayan 183 münaqişə ocağı mövcuddur və o münaqişələrdən tək biri - Rusiya silahlarından ibarət arsenala malik olan ölkələrdən heç biri sadalanan münaqişələrdə konkret nəticələr əldə edə bilməyib. Ümumiyyətlə, bu gün dünyada baş verən və ya davam etməkdə olan, sülh müqaviləsi imzalanmayan 183 münaqişə ocağı mövcuddur və o münaqişələrdən tək biri - Rusiya silahlarından ibarət arsenala malik olan ölkələrdən heç biri sadalanan münaqişələrdə konkret nəticələr əldə edə bilməyib. Ümumiyyətlə, bu gün dünyada baş verən və ya davam etməkdə olan, sülh müqaviləsi imzalanmayan 183 münaqişə ocağı mövcuddur və o münaqişələrdən tək biri - Rusiya silahlarından ibarət arsenala malik olan ölkələrdən heç biri sadalanan münaqişələrdə konkret nəticələr əldə edə bilməyib. Ümumiyyətlə, bu gün dünyada baş verən və ya davam etməkdə olan, sülh müqaviləsi imzalanmayan 183 münaqişə ocağı mövcuddur və o münaqişələrdən tək biri - Rusiya silahlarından ibarət arsenala malik olan ölkələrdən heç biri sadalanan münaqişələrdə konkret nəticələr əldə edə bilməyib. Ümumiyyətlə, bu gün dünyada baş verən və ya davam etməkdə olan, sülh müqaviləsi imzalanmayan 183 münaqişə ocağı mövcuddur və o münaqişələrdən tək biri - Rusiya silahlarından ibarət arsenala malik olan ölkələrdən heç biri sadalanan münaqişələrdə konkret nəticələr əldə edə bilməyib. Ümumiyyətlə, bu gün dünyada baş verən və ya davam etməkdə olan, sülh müqaviləsi imzalanmayan 183 münaqişə ocağı mövcuddur və o münaqişələrdən tək biri - Rusiya silahlarından ibarət arsenala malik olan ölkələrdən heç biri sadalanan münaqişələrdə konkret nəticələr əldə edə bilməyib. Ümumiyyətlə, bu gün dünyada baş verən və ya davam etməkdə olan, sülh müqaviləsi imzalanmayan 183 münaqişə ocağı mövcuddur və o münaqişələrdən tək biri - Rusiya silahlarından ibarət arsenala malik olan ölkələrdən heç biri sadalanan münaqişələrdə konkret nəticələr əldə edə bilməyib. Ümumiyyətlə, bu gün dünyada baş verən və ya davam etməkdə olan, sülh müqaviləsi imzalanmayan 183 münaqişə ocağı mövcuddur və o münaqişələrdən tək biri - Rusiya silahlarından ibarət arsenala malik olan ölkələrdən heç biri sadalanan münaqişələrdə konkret nəticələr əldə edə bilməyib. Ümumiyyətlə, bu gün dünyada baş verən və ya davam etməkdə olan, sülh müqaviləsi imzalanmayan 183 münaqişə ocağı mövcuddur və o münaqişələrdən tək biri - Rusiya silahlarından ibarət arsenala malik olan ölkələrdən heç biri sadalanan münaqişələrdə konkret nəticələr əldə edə bilməyib. Ümumiyyətlə, bu gün dünyada baş verən və ya davam etməkdə olan, sülh müqaviləsi imzalanmayan 183 münaqişə ocağı mövcuddur və o münaqişələrdən tək biri - Rusiya silahlarından ibarət arsenala malik olan ölkələrdən heç biri sadalanan münaqişələrdə konkret nəticələr əldə edə bilməyib. Ümumiyyətlə, bu gün dünyada baş verən və ya davam etməkdə olan, sülh müqaviləsi imzalanmayan 183 münaqişə ocağı mövcuddur və o münaqişələrdən tək biri - Rusiya silahlarından ibarət arsenala malik olan ölkələrdən heç biri sadalanan münaqişələrdə konkret nəticələr əldə edə bilməyib. Ümumiyyətlə, bu gün dünyada baş verən və ya davam etməkdə olan, sülh müqaviləsi imzalanmayan 183 münaqişə ocağı mövcuddur və o münaqişələrdən tək biri - Rusiya silahlarından ibarət arsenala malik olan ölkələrdən heç biri sadalanan münaqişələrdə konkret nəticələr əldə edə bilməyib. Ümumiyyətlə, bu gün dünyada baş verən və ya davam etməkdə olan, sülh müqaviləsi imzalanmayan 183 münaqişə ocağı mövcuddur və o münaqişələrdən tək biri - Rusiya silahlarından ibarət arsenala malik olan ölkələrdən heç biri sadalanan münaqişələrdə konkret nəticələr əldə edə bilməyib. Ümumiyyətlə, bu gün dünyada baş verən və ya davam etməkdə olan, sülh müqaviləsi imzalanmayan 183 münaqişə ocağı mövcuddur və o münaqişələrdən tək biri - Rusiya silahlarından ibarət arsenala malik olan ölkələrdən heç biri sadalanan münaqişələrdə konkret nəticələr əldə edə bilməyib. Ümumiyyətlə, bu gün dünyada baş verən və ya davam etməkdə olan, sülh müqaviləsi imzalanmayan 183 münaqişə ocağı mövcuddur və o münaqişələrdən tək biri - Rusiya silahlarından ibarət arsenala malik olan ölkələrdən heç biri sadalanan münaqişələrdə konkret nəticələr əldə edə bilməyib. Ümumiyyətlə, bu gün dünyada baş verən və ya davam etməkdə olan, sülh müqaviləsi imzalanmayan 183 münaqişə ocağı mövcuddur və o münaqişələrdən tək biri - Rusiya silahlarından ibarət arsenala malik olan ölkələrdən heç biri sadalanan münaqişələrdə konkret nəticələr əldə edə bilməyib. Ümumiyyətlə, bu gün dünyada baş verən və ya davam etməkdə olan, sülh müqaviləsi imzalanmayan 183 münaqişə ocağı mövcuddur və o münaqişələrdən tək biri - Rusiya silahlarından ibarət arsenala malik olan ölkələrdən heç biri sadalanan münaqişələrdə konkret nəticələr əldə edə bilməyib. Ümumiyyətlə, bu gün dünyada baş verən və ya davam etməkdə olan, sülh müqaviləsi imzalanmayan 183 münaqişə ocağı mövcuddur və o münaqişələrdən tək biri - Rusiya silahlarından ibarət arsenala malik olan ölkələrdən heç biri sadalanan münaqişələrdə konkret nəticələr əldə edə bilməyib. Ümumiyyətlə, bu gün dünyada baş verən və ya davam etməkdə olan, sülh müqaviləsi imzalanmayan 183 münaqişə ocağı mövcuddur və o münaqişələrdən tək biri - Rusiya silahlarından ibarət arsenala malik olan ölkələrdən heç biri sadalanan münaqişələrdə konkret nəticələr əldə edə bilməyib. Ümumiyyətlə, bu gün dünyada baş verən və ya davam etməkdə olan, sülh müqaviləsi imzalanmayan 183 münaqişə ocağı mövcuddur və o münaqişələrdən tək biri - Rusiya silahlarından ibarət arsenala malik olan ölkələrdən heç biri sadalanan münaqişələrdə konkret nəticələr əldə edə bilməyib. Ümumiyyətlə, bu gün dünyada baş verən və ya davam etməkdə olan, sülh müqaviləsi imzalanmayan 183 münaqişə ocağı mövcuddur və o münaqişələrdən tək biri - Rusiya silahlarından ibarət arsenala malik olan ölkələrdən heç biri sadalanan münaqişələrdə konkret nəticələr əldə edə bilməyib. Ümumiyyətlə, bu gün dünyada baş verən və ya davam etməkdə olan, sülh müqaviləsi imzalanmayan 183 münaqişə ocağı mövcuddur və o münaqişələrdən tək biri - Rusiya silahlarından ibarət arsenala malik olan ölkələrdən heç biri sadalanan münaqişələrdə konkret nəticələr əldə edə bilməyib. Ümumiyyətlə, bu gün dünyada baş verən və ya davam etməkdə olan, sülh müqaviləsi imzalanmayan 183 münaqişə ocağı mövcuddur və o münaqişələrdən tək biri - Rusiya silahlarından ibarət arsenala malik olan ölkələrdən heç biri sadalanan münaqişələrdə konkret nəticələr əldə edə bilməyib. Ümumiyyətlə, bu gün dünyada baş verən və ya davam etməkdə olan, sülh müqaviləsi imzalanmayan 183 münaqişə ocağı mövcuddur və o münaqişələrdən tək biri - Rusiya silahlarından ibarət arsenala malik olan ölkələrdən heç biri sadalanan münaqişələrdə konkret nəticələr əldə edə bilməyib. Ümumiyyətlə, bu gün dünyada baş verən və ya davam etməkdə olan, sülh müqaviləsi imzalanmayan 183 münaqişə ocağı mövcuddur və o münaqişələrdən tək biri - Rusiya silahlarından ibarət arsenala malik olan ölkələrdən heç biri sadalanan münaqişələrdə konkret nəticələr əldə edə bilməyib. Ümumiyyətlə, bu gün dünyada baş verən və ya davam etməkdə olan, sülh müqaviləsi imzalanmayan 183 münaqişə ocağı mövcuddur və o münaqişələrdən tək biri - Rusiya silahlarından ibarət arsenala malik olan ölkələrdən heç biri sadalanan münaqişələrdə konkret nəticələr əldə edə bilməyib. Ümumiyyətlə, bu gün dünyada baş verən və ya davam etməkdə olan, sülh müqaviləsi imzalanmayan 183 münaqişə ocağı mövcuddur və o münaqişələrdən tək biri - Rusiya silahlarından ibarət arsenala malik olan ölkələrdən heç biri sadalanan münaqişələrdə konkret nəticələr əldə edə bilməyib. Ümumiyyətlə, bu gün dünyada baş verən və ya davam etməkdə olan, sülh müqaviləsi imzalanmayan 183 münaqişə ocağı mövcuddur və o münaqişələrdən tək biri - Rusiya silahlarından ibarət arsenala malik olan ölkələrdən heç biri sadalanan münaqişələrdə konkret nəticələr əldə edə bilməyib. Ümumiyyətlə, bu gün dünyada baş verən və ya davam etməkdə olan, sülh müqaviləsi imzalanmayan 183 münaqişə ocağı mövcuddur və o münaqişələrdən tək biri - Rusiya silahlarından ibarət arsenala malik olan ölkələrdən heç biri sadalanan münaqişələrdə konkret nəticələr əldə edə bilməyib. Ümumiyyətlə, bu gün dünyada baş verən və ya davam etməkdə olan, sülh müqaviləsi imzalanmayan 183 münaqişə ocağı mövcuddur və o münaqişələrdən tək biri - Rusiya silahlarından ibarət arsenala malik olan ölkələrdən heç biri sadalanan münaqişələrdə konkret nəticələr əldə edə bilməyib. Ümumiyyətlə, bu gün dünyada baş verən və ya davam etməkdə olan, sülh müqaviləsi imzalanmayan 183 münaqişə ocağı mövcuddur və o münaqişələrdən tək biri - Rusiya silahlarından ibarət arsenala malik olan ölkələrdən heç biri sadalanan münaqişələrdə konkret nəticələr əldə edə bilməyib. Ümumiyyətlə, bu gün dünyada baş verən və ya davam etməkdə olan, sülh müqaviləsi imzalanmayan 183 münaqişə ocağı mövcuddur və o münaqişələrdən tək biri - Rusiya silahlarından ibarət arsenala malik olan ölkələrdən heç biri sadalanan münaqişələrdə konkret nəticələr əldə edə bilməyib. Ümumiyyətlə, bu gün dünyada baş verən və ya davam etməkdə olan, sülh müqaviləsi imzalanmayan 183 münaqişə ocağı mövcuddur və o münaqişələrdən tək biri - Rusiya silahlarından ibarət arsenala malik olan ölkələrdən heç biri sadalanan münaqişələrdə konkret nəticələr əldə edə bilməyib. Ümumiyyətlə, bu gün dünyada baş verən və ya davam etməkdə olan, sülh müqaviləsi imzalanmayan 183 münaqişə ocağı mövcuddur və o münaqişələrdən tək biri - Rusiya silahlarından ibarət arsenala malik olan ölkələrdən heç biri sadalanan münaqişələrdə konkret nəticələr əldə edə bilməyib. Ümumiyyətlə, bu gün dünyada baş verən və ya davam etməkdə olan, sülh müqaviləsi imzalanmayan 183 münaqişə ocağı mövcuddur və o münaqişələrdən tək biri - Rusiya silahlarından ibarət arsenala malik olan ölkələrdən heç biri sadalanan münaqişələrdə konkret nəticələr əldə edə bilməyib. Ümumiyyətlə, bu gün dünyada baş verən və ya davam etməkdə olan, sülh müqaviləsi imzalanmayan 183 münaqişə ocağı mövcuddur və o münaqişələrdən tək biri - Rusiya silahlarından ibarət arsenala malik olan ölkələrdən heç biri sadalanan münaqişələrdə konkret nəticələr əldə edə bilməyib. Ümumiyyətlə, bu gün dünyada baş verən və ya davam etməkdə olan, sülh müqaviləsi imzalanmayan 183 münaqişə ocağı mövcuddur və o münaqişələrdən tək biri - Rusiya silahlarından ibarət arsenala malik olan ölkələrdən heç biri sadalanan münaqişələrdə konkret nəticələr əldə edə bilməyib. Ümumiyyətlə, bu gün dünyada baş verən və ya davam etməkdə olan, sülh müqaviləsi imzalanmayan 183 münaqişə ocağı mövcuddur və o münaqişələrdən tək biri - Rusiya silahlarından ibarət arsenala malik olan ölkələrdən heç biri sadalanan münaqişələrdə konkret nəticələr əldə edə bilməyib. Ümumiyyətlə, bu gün dünyada baş verən və ya davam etməkdə olan, sülh müqaviləsi imzalanmayan 183 münaqişə ocağı mövcuddur və o münaqişələrdən tək biri - Rusiya silahlarından ibarət arsenala malik olan ölkələrdən heç biri sadalanan münaqişələrdə konkret nəticələr əldə edə bilməyib. Ümumiyyətlə, bu gün dünyada baş verən və ya davam etməkdə olan, sülh müqaviləsi imzalanmayan 183 münaqişə ocağı mövcuddur və o münaqişələrdən tək biri - Rusiya silahlarından ibarət arsenala malik olan ölkələrdən heç biri sadalanan münaqişələrdə konkret nəticələr əldə edə bilməyib. Ümumiyyətlə, bu gün dünyada baş verən və ya davam etməkdə olan, sülh müqaviləsi imzalanmayan 183 münaqişə ocağı mövcuddur və o münaqişələrdən tək biri - Rusiya silahlarından ibarət arsenala malik olan ölkələrdən heç biri sadalanan münaqişələrdə konkret nəticələr əldə edə bilməyib. Ümumiyyətlə, bu gün dünyada baş verən və ya davam etməkdə olan, sülh müqaviləsi imzalanmayan 183 münaqişə ocağı mövcuddur və o münaqişələrdən tək biri - Rusiya silahlarından ibarət arsenala malik olan ölkələrdən heç biri sadalanan münaqişələrdə konkret nəticələr əldə edə bilməyib. Ümumiyyətlə, bu gün dünyada baş verən və ya davam etməkdə olan, sülh müqaviləsi imzalanmayan 183 münaqişə ocağı mövcuddur və o

**Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi**

Vətəndaş cəmiyyəti, hüquqi dövlət quruculuğu

Sosial media platformaları özünüifadə və təbliğat meydanıdır. Burada ictimai rəy formalaşır. Eyni zamanda aparılan təbliğat cəmiyyətə təsir edir. Ona görə hansı dəyərlərin və kimlərin tərəfindən təbliğ edilməsi çox əhəmiyyətlidir. Sosial şəbəkələrdə əsasən gənc nəsil olduğu üçün onların müxtəlif təbliğat növlərinin təsiri altına düşə bilər.

O baxımdan sosial media platformalarından istifadə, oradakı fəallığın təbliğatı çox böyük təsirə malikdir. Amma arzuolunmaz realıqdır ki, sosial şəbəkələrdə "meydan sulayan"lar arasında cəmiyyət üçün mənfi nümunələr var. Amma onlar "fenomen"ə çevrilir, populyarlaşır, gənclər üçün az qala nümunə olmağa başlayır, kimlərə pul qazanmağın, yaxud varlanmağın, məşhurluğun yolunu göstərir. Heç bir dəyəri olmayan adamların sosial media vasitəsi ilə özlərini göstərməsi, gənclərə pis nümunə olması narahatlıq doğurmaya bilər.

Bu gün sosial şəbəkələrdə söyüşlər, təhqirlər, bir sözə, qeyri-etik davranış sərgiləyənlər daha çox izlənilir. Bizim millətin bəzi nümayəndələrinə bu gün onlar daha maraqlıdır. Anormal xüsusiyyətləri normal kimi təbliğ edənlər, milli-mənəvi, mədəni dəyərlərimizi unutdurmağa, məhv etməyə çalışanlar, yeni nəslin tərbiyəsinə mənfi təsir göstərənlər və onların şüurlarını zəhərləyənlər bu gün gündəmdədir. Son illərdə sosial şəbəkələrin milli təhlükəsizliyə yaratdığı təhdidlərlə bağlı

narahatlıqlarını dünyanın inkişaf etmiş ölkələrinin nüfuzlu ictimaiyyət nümayəndələri və elmi mərkəzləri də etiraf edirlər. Burada müxtəlif mümkün risk ssenariləri - terrorçu, ekstremist, radikal qruplar tərəfindən sosial media platformalarından təbliğat və təşviqat aləti kimi geniş istifadə olunması, dini, milli, irqi seçkililə çağırışlar və digər təhdidlər birbaşa vətəndaşın, dövlətin və cəmiyyətin təhlükəsizliyinə qarşı yönəlib. Özellikle "Tik-tok" platformasında paylaşımrla bağlı tez-tez narazılıqlar səslənir, hətta bağlanması çağırışları olunur. Azərbaycanda belə çağırışlar əsasən lokal səbəblərdən olsa da, dünyanın bir çox ölkəsində, hətta ABŞ və Britaniyada yüksək səviyyəli dövlət rəsmiləri "TikTok"un bağlanması və ya qanunlarla tənzimlənməsi olduğunu bildiriblər. Vətəndaş cəmiyyəti üzvləri də bu vəziyyətdən narazıdır.

QHT-lərə Dövlət Dəstəyi Agentliyinin Müşahidə Şurasının üzvü, "Vətəndaş" İctimai Birliyinin sədri Günel Səfərovanın sözlərinə görə, Türkiyə sosial şəbəkə "fenomenləri" ilə bağlı ciddi

Mülki cəmiyyət, hüquq

YENİ ÜSAVAT
N 228 (8364) 19 dekabr 2023

Vətəndaş cəmiyyətindən həyəcan təbii: strateji təhdid var...

Günel Səfərova: "Sosial şəbəkə segmentimiz təhlükəli etapa sürətlə gedir"
Xəzər Teyyublu: "İnsanlar təhqirlə fikir azadlığını bir-birindən ayırmalıdır"

di araşdırma aparır: "Seçkilərdən sonra Ərdoğan kabinetində ciddi dəyişikliklər oldu və çirkli pulların yuyulması ilə yanaşı toplumun dəyərləri ilə oynayan strateji təhdidə qarşı plan hazırlandı. Məsələ yalnız pul, saxtakarlıq, qanunsuz dövrüyə deyil. Məsələ əxlaq, gənclərə şüuraltı təsir, ailə yapısı, insan irqinə təhdid, cinslərarası fərqliliyin yox olması, insanların münasibəti və s.-dir. Bizim sosial şəbəkə segmentimiz təhlükəli etapa sürətlə gedir. Bir gəncin rol modeli Baboşkimilər olmalı deyil... Məsələ elə də

sadə və bəsit deyil. Ciddi siqnallı, strateji təhlükələri görürük və daha tez mübarizəyə başlamalıyıq".

Siyasi Hüquqların Müdafiə Mərkəzinin rəhbəri Xəzər Teyyubluya görə, sosial şəbəkələri kontrol etmək, məhdudiyyət qoymaqla problemi həll etmək mümkün deyil. Onun fikrincə, xalqın dəyərlərinə qarşı gedənlərlə bağlı araşdırmalar aparılmalıdır: "Bu adamlar konkret sosial media "terrorçu"larıdır. Yeni cəmiyyəti öz səviyyəsi çıxışları, çağırışları ilə "terror"

edirlər. Şübhəsiz ki, bu məsələdə görülməli işlər var: biz maarifçiliyi gücləndirməliyik, həmin şəxslərə xəbərdarlıq olunmalıdır, insanlara çağırışlar edilməlidir. Bu gedişlə ən tərbiyəsiz adamlar insanların gözündə az qala xilas-kar, yaxud nümunə olmağa başlayacaq. Mən adlar çəkməyəcəm, onsuz da cəmiyyət məlumatlıdır. Sadəcə, bu yöndə vətəndaş cəmiyyəti də aktiv təbliğat işi aparmalıdır. Sosial şəbəkələri bağlamaq çıxış yolu deyil, sadəcə, təbliğat vasitələrindən necə istifadə olunması vacibdir". **X.Tey-**

yublu hesab edir ki, sosial şəbəkələrdə hüquqi məsuliyyətin müəyyənlişməsi vacibdir: "İnsanlar təhqirlə fikir azadlığını bir-birindən ayırmalıdır. Bəzi ölkələrdə sosial mediadakı davranış qaydaları etik normalar kodeksi ilə, bəzilərində isə hüquqi normalarla tənzimlənir. Azərbaycan da hüquqi yolu seçməkdədir. Ona görə də iki istiqamətdə iş aparılmalıdır: hüquqi məsuliyyətin dərk edilməsi və xüsusən də gənclərə pis nümunə olan həmin "fenomen"lərlə bağlı iş aparılması..."

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Emil SALAMOĞLU

Nəhayət ki, qonşu Gürcüstan da Avropa İttifaqına namizəd-dövlət statusunu aldı. Əslində noyabrın əvvəlində keçirilən sammitdə aydın idi ki, bu ilin sonuna qədər Tiflisə bu status verilməkdir, belə ki, o vaxt tövsiyə olunmuşdu ki, Gürcüstana namizəd-ölkə statusu verilsin, bircə şərtlə ki, o, qarşısında qoyulan 12 tələbin hamısını tədricən yerinə yetirsin. Burada onu da qeyd edək ki, gürcü baş nazir namizəd-dövlət statusunu almaq üçün gecə və gündüz çalışdıklarını desə də, ən sonuncu günə qədər Tiflis on iki şərtədən yalnız üçünə əməl etmişdi...

Hüseyinbala SƏLİMOV

nu təxminən il yarım bundan əvvəl almışdı. İndi isə Aİ bu dövlətlərlə üzlüklə bağlı danışıqlara başlamağa start verməyi qərarlaşdırıb ki, bu da onların yenə də Tiflisdə öndə olması anlamına gəlir.

Bəs prosesin perspektivi necə görünür? Bu ölkələr yaxın vaxtlarda Avropa İttifaqının üzvü olacaqlarmı? Qeyd edək ki, onların özləri çox nikbin görünür və ümid edirlər ki, uzağı, 2030-cu ilə qədər birliyin tam hüquqlu üzvü ola birləşəcək.

Amma siyasi müşahidəçilər elə də nikbin deyillər.

İndi bütün hallarda mühüm mərhələlərdən biri arxadıdır. Düzdür, Gürcüstan digər iki GUAM ölkəsi ilə - Moldova və Ukrayna ilə müqayisədə bir az gecikdi. Qeyd edək ki, sonuncu iki ölkə namizəd-dövlət statusu-

Doğrudanmı cəmi bir neçə il qalıbdır?..

Birincisi, onlar digər ölkələrə, məsələn, Türkiyənin təcrübəsindən misal götürürlər, hansı ki, on illərdir ki, bu statusu alıbdır, amma hələ də İttifaqın üzvü ola bilməyibdir. İkincisi, Gürcüstanın da, Ukraynanın da, Moldovanın da ciddi, hələ tənzimlənməmiş ərazi problemləri var. Bunların yaxın vaxtda həll olunub-olmayacağı heç kimə belli deyil. Amma ekspertlər bu məsələdə də Kipri nümunə götürürlər. Belli olduğu kimi, onun böyük bir hissəsi Türkiyənin nəzarəti altındadır, amma bu, Kiprə Avropa İttifaqının üzvü olmağa mane olmadı. Üçüncüsü, Avropa İttifaqının özünün perspektivlə bağlı müəyyən tərəddüdlər var. Belə

hesab olunur ki, avro-ehtiraslar, məsələn, Ukraynaya çox baha başa gəldi. Ona görə də təhlilçilər sual verməkdə davam edirlər ki, Avropa İttifaqına üzv olmaq üçün bu qədər itki verməyə dəyərdimi? Axı indi iqtisadi tərəqqi, xüsusən də texnoloji inkişaf təkcə Avropada cəmləşməyibdir, Uzaq Şərq ölkələri, Çin, Yaponiya və ya Cənubi Koreya neinki Avropa ölkələrindən geri qalmır, hətta bir sıra parametrlərə görə onları üstələyirlər də!..

Daha bir məqam budur ki, Böyük Britaniyanın Avropa İttifaqından çıxması bu birliyin perspektivi ilə bağlı hətta siyasi-fəlsəfi mübahisələrə yol açdı, ekspertlər bu günə qədər

mübahisə etməkdədirlər...

Bir sözlə, heç də hər şey "iki üstəgəl iki" kimi aydın deyil. Qaranlıq məqamlar çoxdur. Amma əsas bilirsənizmi nədir? Bu üç ölkənin insanları heç nəyə baxmadan ölkələrinin Avropa İttifaqına üzv olmağında maraqlıdırlar. Gürcülər ölkələrinin namizəd-dövlət status almasını hətta bayram edirdilər. Bu ölkələrin insanları özlərini avropalı hiss edirlər və Rusiyanın artıq keçmiş olduğunu bildirirlər. Avropanın özünün bu cür istəklərə qarşı nə qədər səmimi olması artıq bir ayrı müzakirənin mövzusuudur. Biz bu sətirləri yazanda Brüssel hələ Ukrayna üçün 60 milyard dol-

arlıq hərbi yardımı razılaşdırı bilməmişdi.

Üstəgəl, ildən-ilə ABŞ-ın və ya Aİ-nin Ukraynaya hərbi yardım ayırmaq cəhdləri çox ciddi maneələrlə qarşılaşır. Növbəti il isə ümumiyyətlə, seçki ilidir. Hələ də aydın deyil ki, məsələn, sırası ABŞ seçicisinin Ukrayna müharibəsinə münasibəti necədir? Hələlik belli olanı budur ki, sosioloji sorğularda respondentlərin əlli altı faizi artıq Co Baydenə səs vermir! Bu isə o deməkdir ki, digər namizədin - keçmiş prezident Donald Trampın şansları artır. Sonuncunun hakimiyyətə gəlişi isə Avropa İttifaqı və NATO üçün çox ciddi fəsadlara və problemlərə yol açar bilər...

ATƏT DTİHB nümayəndələri Bakıya gəldi

Milli Məclisdə növbədənəkar seçkilərə dair müzakirə aparıldı

Dekabrın 18-də Milli Məclis sədrinin birinci müavini, parlamentin Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin sədri Əli Hüseynli ölkəmizdə səfərdə olan ATƏT-in Demokratik Təsisatlar və İnsan Hüquqları Bürosunun Ehtiyaclarının Qiymətləndirilməsi Missiyasının (DTİHB EQM) nümayəndələri Martina Barker Çiqanikova və Qoran Petrovla görüşüb.

Milli Məclisin Mətbuat və ictimaiyyətlə əlaqələr şöbəsinə APA-ya verilən xəbəre görə, qonaqları salamlayan birinci vitse-spiker ölkəmizdəki yeni siyasi mühit, onun qanunvericiliyə təsiri, yeni qəbul olunmuş "Media haqqında" və "Siyasi partiyalar haqqında" qanunlar barədə məlumat verib. O qeyd edib ki, növbədənəkar prezident seçkisinin keçirilməsi tarixi zərurətdir.

Ölkəmizin ATƏT DTİHB ilə əməkdaşlıq əlaqələrindən danışan Əli Hüseynli diqqətə çatdırıb ki, Azərbaycanda Seçki Məcəlləsi 20 ildən artıqdır ki, qəbul edilib. Ötən illər ərzində bu Məcəllə daha da təkmilləşdirilib, hər ötən seçkidən sonra DTİHB-nin tövsiyələri izlənilib və hazırkı Seçki Məcəlləsi ölkədə azad, ədalətli və şəffaf seçkilərin keçirilməsinə tam imkan verir. O bildirib ki, hazırda Azərbaycanda professional seçki administrasiyası mövcuddur və ilk dəfə olaraq seçkilər müstəqil Azərbaycanın bütün suveren ərazisində keçiriləcək.

Görüş üçün minnətdarlığını ifadə edən DTİHB EQM-in nümayəndəsi Qoran Petrov bildirib ki, səfər seçki öncəsi vəziyyət və seçki mühiti ilə tanış olduqdan sonra bu barədə hesabat hazırlanması məqsədi daşıyır.

Sonra Milli Məclis sədrinin birinci müavini, parlamentin Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin sədri Əli Hüseynli seçki prosesi və qanunvericiliklə bağlı DTİHB EQM-in nümayəndələri Martina Barker Çiqanikovanı və Qoran Petrovlu maraqlandıran suallara aydınlıq gətirib.

Eyni zamanda həmin gün Milli Məclisdə təmsil olunan siyasi partiyaların nümayəndələri ATƏT-in Demokratik Təsisatlar və İnsan Hüquqları Bürosunun Ehtiyaclarının Qiymətləndirilməsi Missiyasının (DTİHB EQM) nümayəndələri Martina Barker Çiqanikova və Qoran Petrovla görüşüblər.

Görüşdə iştirak edən siyasi partiyaların təmsilçiləri - Milli Məclisin sədr müavini, parlamentin İctimai birliklər və dini qurumlar komitəsinin sədri, Vətəndaş Həmrəyliyi Partiyasının üzvü Fəzail İbrahimli, Yeni Azərbaycan Partiyasının üzvü Hikmət Məmmədov, Vətəndaş Həmrəyliyi Partiyasının sədri Sabir Rüstəmxanlı, Böyük Quruluş Partiyasının sədri Fazil Mustafa, Bütöv Azərbaycan Xalq Cəbhəsi Partiyasının sədri Qüdrət Həsənzadə, Milli Cəbhə Partiyasının sədri Razi Nurullayev, Azərbaycan Demokratik İslahatlar Partiyasının sədri Asim Mollazadə, Azərbaycan Demokratik Maarifçilik Partiyasının sədri Elşən Musayev, Respublikaçı Alternativ Partiyasının üzvü Erkin Qədirli və Vəhdət Partiyasının sədri Tahir Kərimli çıxış edərək bildiriblər ki, gələn il keçiriləcək növbədənəkar prezident seçkiləri Azərbaycan torpaqlarının Ermənistan tərəfindən 30 ilə yaxın davam edən işğalına son qoymuş Vətən müharibəsindən sonra ilk dəfə olaraq Azərbaycanın bütün ərazisində baş tutacaq.

Qeyd olunub ki, görüşdə iştirak edən partiya sədrliəri - Qüdrət Həsənzadə, Fazil Mustafanın və Razi Nurullayevin namizədlikləri qarşıdan gələn növbədənəkar prezident seçkisinə iştirak etmək üçün irəli sürüldü.

DTİHB EQM-in nümayəndələrinin Azərbaycanda növbədənəkar prezident seçkisi ilə bağlı suallarını cavablandıran deputatlar növbədənəkar prezident seçkilərinin elan olunmasının Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasına uyğun olduğunu bildirdilər, seçki prosesinə hazırlıq, təbliğat və təşviqat kampaniyası, namizədlərin qeydiyyatı barədə məlumat veriblər, həmçinin azad olunmuş əraziləri əhatə edən seçki dairəsi və məntəqələrin yaradıldığını diqqətə çatdırıblar.

Görüşün sonunda Milli Məclisin sədr müavini, parlamentin İctimai birliklər və dini qurumlar komitəsinin sədri Fəzail İbrahimli gələn il keçiriləcək növbədənəkar prezident seçkilərinin şəffaf, ədalətli, azad şəkildə baş tutacağına əminliyini ifadə edib.

"Rusiya Ermənistan baş naziri Nikol Paşinyanın təklif etdiyi "Dünyanın kəsişməsi" layihəsini maliyyələşdirəcək". Bu barədə Rusiya baş nazirinin müavini, üçtərəfli komisiyanın həmsədri Aleksey Overçuk Ermənistan-Rusiya hökumətlərarası komissiyasının iclası zamanı bildirib.

"Praktik olaraq biz artıq Ermənistan baş nazirinin təklif etdiyi "Dünyanın kəsişməsi" layihəsinin tikintisini dəstəkləyirik", - Overçuk deyib.

Onun sözlərinə görə, Avropa Sabitləşdirmə və İnkişaf Fondu vasitəsilə Şimal-Cənub yolu dəhlizinin dördüncü mərhələsinin tikintisinə vəsait ayrılır. Dəstəyin məbləği, Overçukun qeyd etdiyi kimi, hazırda 150 milyon dollardır.

Baş nazirin müavini həmçinin vurğulayıb ki, Kacaran tunnelinin dəstəklənməsinə dair qərar fondun kollegial orqanların tərəfindən razılaşdırılır. Məbləğ 200 milyon dollardır. Overçuk əlavə edib ki, Ermənistanda investisiya fondunun 10 layihə üzrə portfeli 533 milyon dollar qiymətləndirilir, 300 milyon dollarlıq digər layihələr də müzakirə olunur.

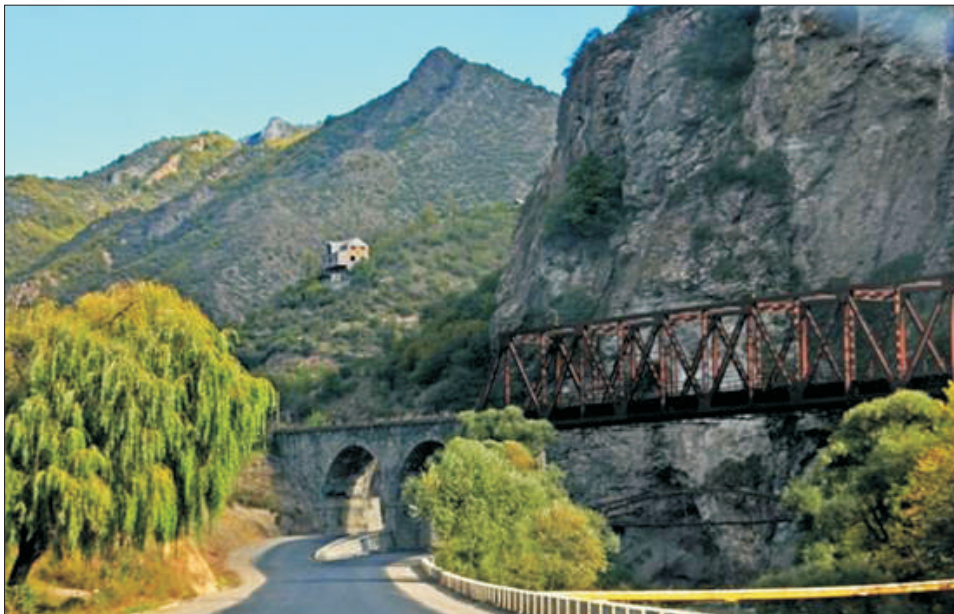
Yeni söhbət həm də Azərbaycanla Ermənistan arasında 35 ildən çoxdur bağlı olan kommunikasiyaların, o sırada ölkəmizin qərb rayonları ilə Naxçıvanı birləşdirən yolların açılmasından gedir.

Yada saraq ki, 10 noyabr (2020) üçtərəfli kapitulyasiya sənədinin 9-cu bəndində belə deyilir: "Bölgədəki bütün iqtisadi və nəqliyyat əlaqələri blokdan çıxarılır. Ermənistan Azərbaycanın qərb bölgələri ilə Naxçıvan Muxtar Respublikası arasında maneəsiz nəqliyyat əlaqəsinə zəmanət verir. Nəqliyyat nəzarəti Rusiya Federasiyası Federal Təhlükəsizlik Xidmətinin Sərhəd Xidmətinin orqanları tərəfindən həyata keçirilir".

Mümkündürmü? Moskva ilə İrəvanın Zəngəzur dəhlizi məsələsində artıq razılığa gəlməyə çalışırlarmı?

Deputat Bəhruz Məhərrəmov hesab edir ki, Paşinyan artıq realıqları dərk edib, geri addım atmaqdadır: "10 noyabr kapitulyasiya aktının 9-cu maddəsində Naxçıvan Muxtar Respublikası ilə Azərbaycanın qərb rayonlarını birləşdirən yeni nəqliyyat kommunikasiyalarının inşasının təmin edilməsi, vətəndaşların, nəqliyyat vasitələrinin və yüklərin hər iki istiqamətdə maneəsiz hərəkətinin təşkili məqsədilə Azərbaycanın qərb rayonları və Naxçıvan arasında nəqliyyat əlaqəsinin təhlükəsizliyinə isə Ermənistanın zəmanət verməsi imperativ qaydada təsbit olunur. Həmçinin açıq iradə ifadə olunur ki, nəqliyyat əlaqəsi üzrə nəzarəti Rusiyanın Federal Təhlükəsizlik Xidmətinin sərhəd xidmətinin orqanları həyata keçirir.

Üçtərəfli bəyanatın imzalanmasından sonra Azərbaycanın hərbi-siyasi üstünlüyü fonunda sənədin 1, 3, 5, 6-cı maddələri Ermənistan tərəfindən yarımkönlü şəkildə tədrisən icra edilib. Kapitulyasiya aktının 4-cü bəndi, qanunsuz erməni silahlı birləşmələri və erməni ordusunun qalıqlarının

"Zəngəzur dəhlizini Rusiya maliyyələşdirəcək, nəzarət də onda olacaq" iddiası - reaksiyalar

Bəhruz Məhərrəmov: "Ermənistan hələ də prosesi ləngitməkdədir"

Şəhla Cəlilzadə: "Azərbaycan Ermənistanın bu çoxüzlü siyasətini ifşa etməlidir"

Qarabağdan çıxarılması isə hərbi yolla bu ilin sentyabrında baş tutmuş lokal xarakterli antiterror təbirləri ilə icra olundu. 7 və 8-ci bəndlər də faktiki olaraq yalnız Azərbaycanın özünün imkanları və xoş məramı hesabına reallaşmaqdadır. 9-cu bəndə gəlincə, Ermənistan hələ də prosesi ləngitməkdədir. Səbəbi isə aydındır, cənab İlham Əliyevin dekabrın 6-da ADA Universitetində "Qarabağ: 30 ildən sonra evə dönüş. Nailiyyətlər və çətinliklər" Forumunda da ifadə etdiyi kimi, "biz Ermənistanda nə baş verdiyini bilirik və həmçinin bilirik ki, Ermənistanın bezi Avropa paytaxtlarında çox pis məsləhətçiləri var".

Lakin nəticə etibarilə kommunikasiyaların açılması, sülh prosesinin ləngiməsindən zərər çəkən həmin o "pis məsləhətçilər" yox, Ermənistanın özüdür. Düzdür, Paşinyan müəttədi olaraq kommunikasiyaların açılmasının zərurətindən danışır, lakin problem burasındadır ki, sadəcə danışır, real istiqamətlərdə heç bir irəliləyiş yoxdur. Əlbəttə, Azərbaycan digər layihələrdə olduğu kimi, bu prosesdə də Ermənistanı möhtac deyil və alternativlər mövcuddur. İrəvan da realığın fərqindədir və görünən odur ki, Nikol Paşinyan siyasi karyerasında növbəti dəfə "U" dönüşü edərək geri addım atmağın zərurətini dərk edir. Ermənistanın baş naziri çıxış yolunu Zəngəzur dəhlizini də əhatələyən kommunikasiyalar kompleksini "Dünyanın kəsişməsi" layihəsi adlandırmaqda görür. Maraqlıdır ki, İrəvan-Moskva münasibətlərinin gərgin dövrünü yaşadığı bir dövrdə, Overçuk Ermənistan-Rusiya hökumətlərarası komissiyasının iclası zamanı ölkəsinin adıçəkilən "Dünyanın kəsişməsi" layihəsinin tikintisini dəstəkləyəcəyini bildirib. Bu isə o demək

dir ki, Moskva nəqliyyat əlaqəsi üzrə nəzarətin Rusiyanın Federal Təhlükəsizlik Xidmətinin sərhəd xidmətinin orqanlarının həyata keçirməsinə şiddətlə müqavimət göstərən İrəvanın Sorosçu iqtidarının iradəsini qırmaq üzrədir. Əlbəttə, Rusiya-Ermənistan münasibətləri bu ölkələrin daxili işidir, lakin unutmamalıyıq ki, kommunikasiyalar məsələsində əsas maraqlı tərəf Azərbaycandır. Proseslərin gedişi isə göstərir ki, cənab İlham Əliyevin qətiyyəti ilə 10 noyabr bəyanatının 9-cu bəndi - kommunikasiyaların açılması, daha dəqiq desək, Zəngəzur dəhlizinin reallaşması gözlənilməyindən də tez reallaşa bilər. ABŞ-ın Arazdəyəndə inşa etdiyi metallurgiya kombinatının yerini dəyişməsi isə Qərbin də bu prosesdə geri çəkildiyini göstərir. Beləliklə, Ermənistanın layihəyə hansı ad qoymasından asılı olmayaraq Azərbaycanın Zəngəzur dəhlizi ideyasının reallığa çevrilməsi Bakının qələbələrinin davamı hesab olunmalıdır. Məhz cənab İlham Əliyevin beynəlxalq hüququ rəhbər tutması, qonşuların maraqlarını uzlaşdırma bilməsi, habelə ardıcıl hərbi-siyasi qələbələr nəticə etibarilə İrəvanın müəyyən mənada Qərbin təsirini inkar edərək Azərbaycanın şərtlərini qəbul etməsi ilə nəticələnməkdədir".

Beynəlxalq münasibətlər üzrə şərhçi Şəhla Cəlilzadə: "Overçukun "Crossroads of Peace", yəni "Sülh Kəsişməsi" layihəsi ilə bağlı fikirləri diqqətçəkəndir. Burada əsas məqam ondan ibarətdir ki, Ermənistanın Avroatlantik inteqrasiyası yolunu tutduğu görüntüsü altında Qərbin müstəsna dəstəyini qazanmağa çalışdığı bir vaxtda Rusiya ilə strateji əməkdaşlığı davam etdirməsi, Rusiyanın global təzyiqlərdən yayınmasında yardımçı olması

onun ənənəvi "vassal" funksiyasını davam etdirməsi olaraq qiymətləndirilə bilər. Birincisi, ticarət dövryyəsinə baxsaq görürük ki, 2023-cü ilin sadəcə 9 ayında isə 4,4 milyard dollara çatıb. Rusiyanın beynəlxalq sanksiyalara düşər olduğu bir zamanda əməliyyatların həcmi və strukturu dəyişdi. Həmçinin ticarətin 90%-dən çoxu rus rublu ilə aparılmaqdadır. Aydın məsələdir ki, Ermənistan Rusiyanın beynəlxalq sanksiyalardan yayınmasında birbaşa rol oynayır və onunla ənənəvi əlaqələrinə davam edir. 44 günlük Vətən müharibəsindən, xüsusilə Qarabağ ermənilərinin kütləvi köçündən sonra Azərbaycana qarşı beynəlxalq təzyiqləri artırmaq üçün Qərbin dəstəyini almağa çalışan Ermənistan dondan-dona girsə də, Rusiya öz platsızdarını rahatlıqla avropalılara təhvil verməz. Odur ki, Ermənistanda hazırkı hökumət öz hakimiyyətini qorumaq üçün qeyri-ixtiyari şəkildə olsa da, Rusiyanın diqtəsinə tabe olur. Ermənistan nəinki Rusiyanın hərbi təzyiqi, heç iqtisadi təzyiqinə də bir ay tab gətirə bilməz və bilmədi. Bu baxımdan 2020-ci il Üçtərəfli Bəyanatının 9-cu maddəsinin icrası, yəni regional kommunikasiyaların açılması artıq qaçılmazdır və zaman məsələsidir. Bu məsələdə Rusiyanın investor tərəf olduğunu nəzərə alsaq, aydındır ki, kommunikasiyaların Ermənistan ərazisində keçən hissəsində nəzarətçi və pay sahibi də məhz Rusiya olacaq. Qərb bu məsələdə nə qədər öz direktivlərini keçirməyə çalışsa da, bunu bacara bilmədi. Azərbaycan Ermənistanın bu çoxüzlü siyasətini ifşa etməlidir. Bununla yanaşı, nəticə olaraq baş verənlər regional sülh yolunda irəliləyişə təkan vermək gücündədir".

□ **Cavansir ABBASLI,**
"Yeni Məsvat"

Ötən həftəsonu ABŞ-ın İrəvanda-kı səfiri Kristina Quinn Qarabağdan Ermənistanə könüllü köç etmiş ermənilərin bir qrupu ilə görüşüb. Ancaq daha çox diqqət çəkən məqam səfirlikdən görüşün necə təqdim edilməsidir.

Sitat: "Dekabrın 15-də səfir Dağlıq Qarabağdan olan bir qrup gəncə onların üzleşdiyi çətinlikləri və Ermənistan vətəndaş fəallığı vasitəsilə daha geniş integrasiya imkanlarını müzakirə etmək üçün görüşüb. Məcburi köçkünlərin (?! - red.) hüquqları tək cə qeyd olunan İnsan Hüquqları Günlündə deyil, hər gün tanınmalı və qorunmalıdır".

ABŞ rəsmiləri zaman-zaman Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh sənədinin imzalanmasının vacibliyindən danışirlar. Ancaq əfsus ki, əməldə bunun təzahürünü görmürük. İrəvandakı səfirlər yəni mövcud olmayan "Dağlıq Qarabağ", "məcburi köçkün" ifadələri işlətməsi bunun növbəti bariz sübutudur. Halbuki

ABŞ-ın Bakıya qarşı bitməyən qərəzi - "deportasiya" ittihamı, saxta rəylər və ...

Politoloqlar Amerikanın hikkəli davranışının arxasında dayanan ilginclə səbəblərdən danışdılar; "Ağ Ev birdəfəlik bilməlidir ki, Azərbaycanı özlərinin poliçonu görmək istəkləri reallaşmayacaq"

lən, keçən həftə uydurma "artsax respublikası"nın 150-dən çox "partiyası, ictimai təşkilatı, mediası və yerli özünüidarəetmə orqanlarının rəhbərləri"nin dünya ictimaiyyətinə ünvanladıkları cəfəng müraciətdə bu cümlələr yer alıb: "Bizim öz vətənimizi - "artsax respublikası"nı, evlərimizi, kilsələrimizi, əsrlər boyu qoruduğumuz əcdadlarımızın məzarlarını tərk etmək haqqında ümumi qərarımız

Vaşinqtonun ölkəmizə qarşı qərəzi niyə bitmir? Qarabağdan ermənilərin qovduğu yerli azərbaycanlıların oraya qayıdışının vacibliyini bir dəfə olsun dilə gətirməyib indi erməniləri "məcburi köçkün" adlandırmaq, onların hüquqlarından danışmaq nə deməkdir? Xatırladaq ki, Birləşmiş Ştatların Bakıdakı səfiri azad edildikdən sonra hələ də Şuşaya getməyib.

O-Braynın Azərbaycana qarşı əsassız ittihamlarının şahidi olduq. Azərbaycan dövləti buna sərt reaksiya verdi. Azərbaycan qırmızı xəttimizi tapdalayan fikirlərə bir daha yol verilməməsi ilə bağlı tələb irəli sürdü. Amerika tərəfi bu yanlışını düzəltmək üçün dövlət katibi Entoni Blinken Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev zəng edərək ondan bir sıra məsələlərlə bağlı rica etdi. Bundan sonra biz düşündük

Baş nazir: "Yaranmış tarixi fürsətdən rəasional istifadə regionda sülhə nail olmağa imkan verəcək"

Azərbaycanın regionda sülhün və təhlükəsizliyin möhkəmləndirilməsi səylərinin davam etdirilməsi üzrə möhkəm qətiyyəti bir daha ifadə etmək istəyirəm.

APA-nın xəbərinə görə, bunu baş nazir Əli Əsədov Moskvada MDB Hökumət Başçıları Şurasının iclasında çıxışında bildirib.

Əli Əsədov qeyd edib ki, bu yaxınlarda alınan müsbət siqnalları nəzərə alaraq, bu istiqamətdə konstruktiv dialoqun davam etdirilməsini son dərəcə mühüm hesab edirik: "Yaranmış tarixi fürsətdən rəasional istifadə edilməsi bizə regionda çoxdan gözlənilən sülhə nail olmağa imkan verəcək, regionumuzda bütün insanlara dinc və təhlükəsiz birgəyaşayış ümidləri bəxş edəcək".

Ekspert qeyd etdi ki, ABŞ-ın Azərbaycandakı yeni səfirinin hələ də Azərbaycanın qələbəsinə qəbul edərək Şuşaya və digər azad olunan ərazilərimizə səfər etməməsi də suallar yaradır. Bu da bir daha Amerikanın yanlış mövqedə olmasından xəbər verir: "Əgər ABŞ Azərbaycan-Ermənistan münasibətlərinin düzəlməsi prosesinə müsbət töhfə vermək istəyirsə, bu yanlışlarını düzəltməlidir, həmçinin 907-ci bədnam düzəlişi ləğv etməlidir. Lakin hələ ki ABŞ bu və digər yanlışlıqlarını düzəltmir. Əksinə diplomatlarının dili ilə yeni problemlər yaradır. Sanki ABŞ Azərbaycandan Azərbaycanın Ermənistan kimi dövlət olmasını istəyir. Lakin unudur ki, Azərbaycan Ermənistandan fərqli olaraq müstəqil siyasət yürüdən dövlətdir, Azərbaycan xarici qüvvələrin əlində alet olan dövlət deyil. ABŞ birdəfəlik bilməlidir ki, Azərbaycanı özlərinin poliçonu görmək istəkləri reallaşmayacaq. ABŞ "Dağlıq Qarabağ" ifadəsini yığışdırmağalıdır. Bu ifadəni tez-tez dilə gətirməklə Azərbaycanı haqlı mövqeyindən çəkəndirə bilməyəcəklər. 30 ildən artıq erməni işğalında olan Qarabağdan

zorla çıxarılmış yerli azərbaycanlıların öz torpaqlarına qayıtmaları hüququnu bir dəfə də olsun dilə gətirməyən ABŞ diplomatlarının Azərbaycana qarşı indi iddialar irəli sürmək haqqı yoxdur. Beynəlxalq hüquqa görə məcburi köçkün ölkə hüddulan çərçivəsində bir ərazidən başqa əraziyə köçmək məcburiyyətində qalan vətəndaşlara deyilir. Qarabağdan könüllü şəkildə Ermənistanə köçmüş ermənilər əvvəla Azərbaycan vətəndaşı deyillər, onların Azərbaycan vətəndaşlığını təsdiq eləyən pasportları yoxdur, ikincisi, onlar Azərbaycan ərazisindən könüllü şəkildə çıxıblar və başqa ölkənin ərazisinə köçüblər. Ona görə də beynəlxalq hüquqa görə həmin insanları məcburi köçkün adlandırmaq hüquq pozuntusudur. Bu isə ABŞ tərəfindən prosesə qərəzli, ədalətsiz, qanunsuz, ikiüzlü yanaşmanın sübutudur. Nə qədər ki, ABŞ belə mövqedə olacaq, Azərbaycan dövləti ABŞ-ın hər hansı vasitəçiliyini səmimi qəbul etməyəcək, ona etimad göstərməyəcək".

□ **Əlibar SEYİDAĞA,**
"Yeni Müsavat"

BMT missiyası da təsdiq edib ki, Azərbaycan tərəfdən hər hansı məcburiyyət, təzyiq, zorakılıq, etnik təmizləmə olmayıb. Əksinə. Məcburiyyət olubsa belə, bu keçmiş xunta rejiminə bağlı məsələdir. Mövcud olmayan "Dağlıq Qarabağ" ifadəsindən istifadə isə ərazi bütövlüyümüzü, suverenliyimizi rəsmən şübhə altına almaq, separatçı-revanşistlərin çörəyinə "yağ" sürtmək anlamına gəlir.

Yada salaq ki, 30 illik işğal dönəmində Bakıdakı Amerika səfirləri qaçqın-köçkünlərimizlə heç vaxt maraqlanmayıb, ABŞ Konqresi isə hər il didərgin soydaşlarımıza deyil, Qarabağdakı terrorçu xunta rejiminə maddi dəstək ayırıb.

Vəziyyətin absurdluğu həm də ondadır ki, ermənilər özləri Qarabağı könüllü tərk etdiklərini gizlətmirlər. Məsələn,

bütün dünyaya sübutdur ki, "artsax" xalqı üçün azadlıq ən yüksək dəyərdir".

"Ümumi qərar" ifadəsinə diqqət edin. Yeni özləri bu qərara gəliblər. Eyni zamanda müraciət müəlliflərinə görə, onlar "bu qərarı ona görə veriblər ki... öz vətənlərində ləyaqətlə yaşamaq və öz müqəddəratını təyin etmək hüququndan məhrum ediliblər". Yəni hədəfləri Azərbaycandan torpaq qoparmaq olub, onlara ikinci erməni "dövləti" qurmağa imkan verilsəydi, qalacaqmışlar.

Qarabağın ermənilər üçün necə, nə vaxt "çoxəsrlilik vətən"ə çevrilməsinə gəlincə, bu da yaxın tarixdən amerikalılara yaxşı məlum olmalıdır: 200 il öncəki köçürmə, ərazimizin 20 faizinin işğalı, yerli sakinlərin - azərbaycanlıların öz yurd yerlərindən qovulması hesabına.

Politoloq Xəyal Bəşirov "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, biz zaman-zaman Qərb dövlətlərinin, xüsusilə də ABŞ-ın Ermənistanə olan səfirlərinin və yaxud digər diplomatlarının dilindən belə ədalətsiz, qərəzli və ikiüzlü yanaşmaların şahidi oluruq: "Hazırkı həssas və sülh müqaviləsinin imzalanmasına yaxınlaşdığımız dönmədə belə fikirlərin səsləndirilməsi prosesə ciddi şəkildə maneçilik törədir. Çox təəssüflər olsun özünü guya sülhün əldə olunmasının tərəfdarı kimi təqdim edən ABŞ-ın səfiri erməni separatçıları ilə bağlı fikirlər səsləndirir. Bu, Amerikanın prosesə qeyri-səmimi yanaşmasının xəbər verir. ABŞ Cənubi Qafqazda sülhün əldə olunmasını istəmədiyini bununla ortaya qoymuş olur. Biz bir müddət öncə də ABŞ dövlət katibinin müavini Ceyms

ki, xahişlər nəzərə alınsa, dövlətlərimiz arasında münasibətlərə də xələl gəlməz. ABŞ Azərbaycanla münasibətləri qoruyub saxlamaqda maraqlıdırsa, diplomatları Azərbaycana qarşı əsassız fikirləri səsləndirməməlidir. Təəssüflər olsun ki, Ceyms O-Braynın Bakıya səfərinə razılıq verilməsi və səfərin reallaşmasından az sonra Ermənistanə ABŞ səfirinin məlum fikirləri səsləndirməsi növbəti yanlış ortaya qoyur. Bu, həmin səfirdir ki, bir müddət öncə köməkçisinin yanlış adamlarına görə Azərbaycan dövlətindən üzraqlıq edən və xahiş edən Entoni Blinkenə təbədir. Səfir dövlətinin mövqeyini ifadə etmərsə, o zaman ABŞ dövləti bu məsələ ilə bağlı bir fərqli mövqə ortaya qoymalıdır. Dövlətlərarası münasibətlər qeyri-ciddi yanaşma tərzlərinin zərbəsi altına düşməməlidir".

Mərkəzi Asiyanın türk dövlətləri olan Qazaxıstan və Özbəkistan iqtisadiyyatına investisiya cəlbı getdikcə daha da sürətlənir. Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Ticarət və İnkişaf Konfransının (UNCTAD) hesabatına görə, Özbəkistan 2022-ci ildə rekord məbləğdə - 2,5 milyard dollar birbaşa xarici investisiya cəlb edib.

Ötən il dünyada birbaşa xarici investisiyaların həcmi 12,4 faiz azalaraq 1,3 trilyon dollar olub. Buna səbəb kimi Ukraynadakı silahlı münaqişə, ərzaq və enerji qiymətlərinin yüksək olması, tənəzzül riskləri, eləcə də bir çox ölkələrdə borc yükü göstərilir. Mənfi amillər bir qədər zəifləsə də, yüksək geosiyasi gərginlik qaldığından tam aradan qalxmayıb.

İnkişaf etmiş ölkələrə birbaşa xarici investisiya axını 37 faiz azalaraq 378 milyard dollar təşkil edib. İnvestisiya axınının azalması maliyyə bazarlarındakı qeyri-müəyyənlik və stimullaşdırıcı paketlərinin ləğvi ilə izah olunur.

Bununla belə, inkişaf etməkdə olan ölkələrə xarici investisiya axını 4 faiz artaraq rekord həddə - 916 milyard dollara çatıb. Beləliklə, dünyanın birbaşa xarici investisiyalarının üçdə ikisinə qədər inkişaf etməkdə olan ölkələrin payına düşüb. O cümlədən Mərkəzi Asiyaya birbaşa xarici sərmayə axını 39 faiz artaraq 10 milyard dollara çatıb, lakin artımın böyük hissəsi Qazaxıstan və Özbəkistanda baş verib.

Özbəkistan 2,5 milyard dollarlıq birbaşa xarici investisiya cəlb edib. 2021-ci ilə müqayisədə bu göstərici 11 faiz artıb. 2022-ci ilin sonuna xarici investisiyaların və kreditlərin respublikaya daxil olmalarının ümumi həcmi artaraq 9,8 milyard ABŞ dollarına çatıb.

Qeyd edək ki, Özbəkistanda xarici investisiyaların axını artırmaq üçün 2017-ci ildən ciddi islahatlara başlanılıb: iqtisadiyyatın liberallaşdırılması, biznes üçün azad mühitin formalaşdırılması üçün qanunvericiliyə 600-dən çox dəyişiklik edilib, dövlət-özəl tərəfdaşlığına dair qanun qəbul edilib və tam icrası təmin olunur. Nəticələr özünü çox gözletməyib: son 6 ildə Özbəkistana beynəlxalq sərmayə qoyuluşu 10 dəfədən çox artıb. Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankı (AYİB) Özbəkistandakı dəyişiklikləri, həmçinin investisiya mühitini qiymətləndirdikdən sonra Özbəkistan iqtisadiyyatının əsas sahələrini əhatə edən 100 layihənin həyata keçirilməsinə 3 milyard avrodan çox vəsait ayırmağı öhdəsi-

Qazaxıstan və Özbəkistan xarici investorlar üçün cənnətə çevrilir

Hər iki ölkə investisiya mühitini əlverişli hala gətirməyi bacarıb - keçilən yol...

nə götürüb. Hər növbəti ildə investisiyaların həcmi əvvəlkindən çoxdur.

Prioritetlər arasında dayanıqlı enerjinin inkişafı da var: AYİB Özbəkistanda ilk özəl günəş elektrik stansiyalarından birinə prioritet kredit ayırıb. Son üç ildə Mərkəzi Asiyada AYİB maliyyəsinin aparıcı alıcısına çevrilib. AYİB-in Özbəkistan üzrə direktoru Alkis Drakinos bildirib ki, "Özbəkistan islahatlar tarixi sayəsində investisiya qütbünə çevrilib: "Bura ilk addım kimi valyutanın liberallaşdırılması və dövlət-özəl tərəfdaşlığı haqqında qanun daxildir. Sonra 2030-cu ilə qədər yaşıl iqtisadiyyat strategiyası işıq üzü gördü, dövlət banklarının və müəssisələrinin özəlləşdirilməsi başladı, bu hələ də davam edir. Bütün bu transformasiyalar beynəlxalq investorlara Özbəkistanın potensialı, tələbləri və islahatlara sadıqlığı barədə güclü signal verir".

2023-cü ilin doqquz ayı ərzində Özbəkistan iqtisadiyyatına 226 trilyon sumdan (indiki məzənnə ilə 18,5 milyard milyard dollar - red.) çox investisiya cəlb edilib. Bu barədə ölkə Prezidenti yanında Statistika Agentliyi məlumat yayıb.

Agentliyin hesablamalarına görə, 226,6 trilyon sum investisiyanın yarısından bir qədər azını - 104,4 trilyon sumunu xarici investisiyalar və kreditlər təşkil edib.

Bu il ən aktiv investorlar çinlilər olub. Onlar Özbəkistan iqtisadiyyatına cəlb edilən ümumi vəsaitin 24,5 faizini yatırblar. İkinci yerdə (15,9 faiz) ruslar, üçüncü yerdə (7 faiz) Səudiyyə Ərəbistanının nümayəndələri. Özbəkistan iqtisadiyyatına sərmayə yatırın ilk on ölkə arasında həmçinin Türkiyə (6 faiz), Kipr (4,1 faiz), Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri (3,7 faiz), Almaniya (3,5 faiz), İsveçrə (3,4 faiz), ABŞ (3,3 faiz) və Hollandiya (2,4 faiz) yer alıb.

Bu ilin noyabrında Özbəkistan və Səudiyyə Ərəbistanı 12 milyard dollar dəyərində qarşılıqlı faydalı layihələrin həyata keçirilməsinə dair bir sıra sazişlər imzalayıb. Bu barədə Özbəkistan prezidentinin mətbuat xidməti məlumat yayıb. Məlumatda bildirilir ki, Özbəkistan prezidenti Şavkat Mirziyoyev Səudiyyə Ərəbistanı Krallığının investisiya naziri Xalid əl-Falihin başçılıq etdiyi nümayəndə heyətini qəbul edib və onunla çoxşaxəli əməkdaşlığın inkişafı məsələlərini müzakirə edib: "Səudiyyə Ərəbistanı nümayəndə heyətinin hazırkı səfəri çərçivəsində kimya, energetika, kənd təsərrüfatı, əczaçılıq, informasiya texnologiyaları və infrastrukturun inkişafı sahələrində qarşılıqlı faydalı layihələrin həyata keçirilməsinə dair 12 milyard dollarlıq sazişlər imzalanıb".

Qeyd olunur ki, danışıq-

lar zamanı tərəflər ölkənin müxtəlif regionlarında iri enerji layihələrinin həyata keçirilməsinin sürətləndirilməsinin vacibliyini vurğulayıblar. Mətbuat xidməti əlavə edib ki, həmçinin nəqliyyat infrastrukturunu və kommunal xidmətlər, geologiya, irriqasiya, məişət tullantılarının emalı, ali təhsil və əmək miqrasiyası sahələrində ümumi dəyəri 11 milyard ABŞ dolları olan yeni layihə və proqramların həyata keçirilməsinə dair razılıq əldə olunub.

Mətbuat xidmətinin məlumatına görə, hazırda ACWA Power şirkəti Özbəkistanda 7,5 milyard dollar dəyərində layihələr həyata keçirir.

Özbəkistanın enerji sektoruna sərmayə yatırınlar arasında Türkiyə şirkətləri də az deyil. Türkiyənin "AKSA Enerji" şirkəti Özbəkistanda elektrik stansiyası tikir. "AKSA Enerji" dövlət-özəl tərəfdaşlıq şərtləri ilə Kaşkaderya vilayətinin Nişan rayonunda 400 MVt gücündə qaz porşenli elektrik stansiyasının tikintisinə 250 milyon dollar sərmayə qoyacaq. Şirkət layihələndirmə, maliyyələşdirmə, tikinti və istismar işlərini həyata keçirəcək. Bütün bunlar 25 illik müddətə nəzərdə tutulub. Elektrik stansiyası 2024-cü ilin sonunda istifadəyə veriləcək. Orada istehsal olunacaq elektrik enerjisini Özbəkistan hökuməti alacaq.

Özbəkistanın "Gazeta.uz" internet nəşrinin məlumatına görə, şirkət əvvəllər Buxara və Daşkənd vilayətlərində iki istilik elektrik stansiyası tikib.

Qazaxıstana gəlincə, 2022-ci ildə xaricdən bu ölkəyə birbaşa investisiya axını təxminən iki dəfə artaraq 6,1 milyard dollar həddini keçib. Hollandiya və Amerika transmilli şirkətləri Qazaxıstanın mədən sənayesinə 4,1 milyard dollardan çox sərmayə qoyublar. Ümumilikdə il ərzində Qazaxıstan iqtisadiyyatına bütün mənbələrdən xarici investisiya qoyuluşu 28 milyard dollara çatıb.

Qazaxıstan hakimiyyəti 2029-cu ilə qədər ölkə iqtisadiyyatına ən azı 150 milyard dollar xarici investisiya cəlb etməyi planlaşdırır. Bunu Qazaxıstanda keçirilən Qlobal İnvestisiyalar üzrə Deyirmi Masa zamanı ölkənin baş naziri Əlixan Smailov deyib. O bildirib ki, prezident Qasım-Jomart Tokayev Qazaxıstan xalqına son müraciətində yeni iqtisadi modelə keçidin zəruriliyini bəyan edib, hökumətə 2029-cu ilə qədər iqtisadiyyatın həcmi ikiqat artırmaq - yeni 450 milyard dollara çatdırmaq üçün genişmiqyaslı tapşırıqlar verilib

Nazirlər Kabinetinin sədri qeyd edib ki, investisiyaların cəlb edilməsi ölkə iqtisadiyyatının inkişafında əsas amildir: "Milli investisiya siyasəti çərçivəsində, ESG standartlarını (ekologiya, sosial məsuliyyət və korporativ idarəetmə) nəzərə alaraq, Qazaxıstan 2029-cu ilədək ən azı 150 milyard dollar xarici investisiya cəlb etməkdə maraqlıdır".

Onun sözlərinə görə, ölkə hakimiyyəti investorlar üçün əlverişli şərait yaratmaqda, o cümlədən investisiya dəstəyi alətlərini təkmilləşdirməkdə davam edir: "O cümlədən sahibkarlıq fəaliyyəti sahəsində yeni tənzimləmə siyasəti tətbiq edilir. Bu il sahibkarlıq

fəaliyyəti ilə bağlı 9 min lüzumsuz tələb qanunvericilikdən çıxarılıb, ilin sonuna kimi isə daha min tələb ləğv ediləcək".

Ümumilikdə, Smailovun məlumatına görə, regional səviyyədə Qazaxıstanın payına Mərkəzi Asiyada xarici investisiyalarının 70 faizi düşür: "Ötən il birbaşa xarici investisiyaların ümumi həcmi 18 faiz artaraq 28 milyard dollara çatıb. Bu ilin altı ayı ərzində ölkə iqtisadiyyatına daha 14 milyard dollara yaxın birbaşa xarici investisiya cəlb olunub".

O, həmçinin bəyan edib ki, prioritet sektorlar üzrə dəyəri 50 milyon dollardan çox olan investisiya layihələri üçün Qazaxıstan qanunvericiliyinin sabitliyinə 25 il zəmanət verən investisiya sazişinin bağlanması imkanı var. Bundan başqa, 500 milyon ABŞ dollarından artıq investisiya qoyuluşu zamanı vergi qanunvericiliyinin 10 il müddətinə sabitliyinə zəmanət verən investisiya öhdəlikləri haqqında saziş tətbiq edilib: "Bugünkü forumda iqtisadiyyatın müxtəlif sektorları üzrə 20-dən çox kommersiya sazişi imzalanaçaq. Onların ümumi dəyəri 1,6 milyard dollardan çoxdur. İnənirəm ki, bu sənədlər qarşılıqlı faydalı əməkdaşlığın bariz əksidir və investorların Qazaxıstana marağının sübutudur".

Qazaxıstanda rəqəmsallaşma, innovasiya və startap ekosistemi də son illərdə çox sürətlə inkişaf edib. Azərbaycan İnternet Forumunun Prezidenti Osman Gündüzün dediyinə görə, yalnız son bir ildə Qazaxıstanın IT ixracı 5 dəfə artıraraq 334 milyon dollara çatıb: "16 min IT şirkətləri var və ekosistemə də yetərincə dəstək verirlər. Yalnız AstanaHub rezidenti olaraq güzəşt əldə edənlərin eksportunun həcmi 150 milyon dollardır. Yeni bizdən kəskin fərqli olaraq onlarda yalnız eksporta yönəlmiş spesifik IT şirkətlərə güzəştlər nəzərdə tutulub. AstanaHub-in 1200 rezidenti var, 319-u da xarici qurumlardır. Qazaxıstandakı 24 vençur fondunun investisiyası isə 145 milyon dollar olub. Vençur maliyyələşməni, akselerasiya proqramlarını, xabları dəstəkləyən hüquqi normalar qüvvədədir".

Yalnız bir neçə proqram üzrə, Google for Startups və Astana Hub çərçivəsində olan anlaşma və akselerasiya üzrə 37 startap üçün 400 milyon dollar investisiya cəlb ediblər".

□ **Dünya SAKİT, "Yeni Məsələ"**

Azərbaycanda yumurta bahalaşa bilər - Patruşev anons etdi

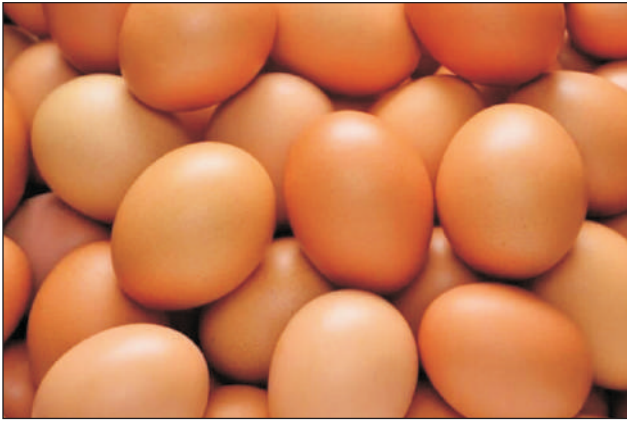
İqtisadçı: "Rəqəmlərin doğruluğuna inansa, ixracın artması qiymətlərə təsir etməməlidir"

"Azərbaycandan yumurtalar çox yaxın vaxtlarda Rusiya Federasiyasına, Türkiyədən isə iki-üç həftəyə gələcək ki, bu da bu məhsulun qiymətlərini tənzimləməyə imkan verəcək".

Bunu Rusiyanın kənd təsərrüfatı naziri Dmitri Patruşev bildirib.

"Azərbaycandan yumurtalar tezliklə gəlməlidir. Sözün əsl mənasında, mən hesab edirəm ki, iki-üç həftədən sonra yumurta Türkiyədən müvafiq idxal rüsumu olmadan gələcək, bu da bizə qiymətləri tənzimləməyə imkan verəcək", - nazir bildirib.

Bəs o halda Azərbaycan da yumurta bahalaşa bilərmi? Məsələ ondadır ki, vaxtilə ölkəmizdən Rusiyaya kütləvi pomidor ixracı nəticəsində bu tərəvəz bazar-dükanlarda kəskin bahalaşmışdı. Hərçənd bir müddət öncə Azərbaycanın pomidor ixracından gəlirləri kəskin aşağı düşmüşdü. Dövlət Gömrük Komitəsinin məlumatına əsasən, 2023-cü ilin

yanvar-avqust aylarında Azərbaycan 124 290.17 min dollar dəyərində 112 064.36 ton pomidor ixrac edib. Bu, ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə dəyər baxımından təxminən 10 milyon dollar azdır. Həcm baxımından isə cüzi azalma (0.2 faiz) qeydə alınıb. Başqa sözlə, bu il və keçən ilin müvafiq dövrlərində ixrac həcmi dəyişməyib ki, eyni qalsada gəlirlərdə ciddi azalma qeydə alınıb. Qiymətdə isə bahalaşma qeydə alınıb. Ekspertlərin rəyi-

nə görə, Azərbaycanda daxili bazarda son günlər pomidorun kəskin bahalaşmasının səbəbi havaların qeyri-sabit keçməsi oldu. Güclü yağışlar nəticəsində sahələr bərpad vəziyyətdə düşdü və məhsul azaldı. Məhsulun azlığı qiymətlərin qalxmasına gətirib çıxardı. Ehtimalla görə, qış aylarında bahalaşma davam edəcək, çünki satışda istixanalarda istehsal edilən pomidorlar var.

İqtisadçı alim, AĞ Partiya başqanının iqtisadi məsələ-

lər üzrə müşaviri Vüsalə Əhmədova "Yeni Müsavat"a bildirib ki, kəskin bahalaşmanın olma ehtimalı azdır: "DSK-nin hesabatına görə, 2022-ci ildə 2.018.146 min ədəd yumurta istehsal olunub, həmçinin də 1.339 min ədəd yumurta idxal olunub. Əhalinin 2022-il üzrə istehlakı ilə bağlı məlumat daxil edilməyib. Bəzi mənbələrdə, hazırda ölkə əhalisinin gündəlik yumurta ehtiyacının 3.6 milyon ədəd olduğu bildirilir. 2023-cü ildə 2022-ci il müqayisədə yumurta istehsalında isə 9,9 faiz artım baş vermiş qeyd edilir. Belə olan halda, 2023-cü il üzrə yumurta istehsalımız 2.217.942 min ədəd təşkil edir. İllik yumurta istehlakını isə 1.314 milyon ədəd olaraq müəyyən etmək olar. Belə nəticə çıxara bilərik ki, yumurta ilə özünütəminatə səviyyəsi 100 faizdən artıqdır. Rəqəmlərin doğruluğuna inansa, ixracın artması qiymətlərə təsir etməməlidir".

■ Nigar HƏSƏNLİ, "Yeni Müsavat"

"Ətin qiymətində təxminən 25-30 faiz bahalaşma gözlənilir" - açıqlama

"Gələn il ətin qiymətində təxminən 25-30 faiz bahalaşma gözlənilir".

Bunu İqtisadiyyat.az-a açıqlamasında kənd təsərrüfatı eksperti Akif Nəsirli deyib.

Onun sözlərinə görə, hər il ət istehsalı getdikcə azalır: "Bu il isə ət istehsalının azalması xüsusilə hiss olundu. Ona görə də ətin qiymətində bahalaşma baş verir. Bu il ətə tələbatın az olduğu yay aylarında və eyni zamanda Mehərrəmlik ayında ətin qiymətində 1 manat bahalaşma baş vermişdi".

Ekspert bildirib ki, bu ilin 11 ayı ərzində ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə ölkəyə ət idxalı 93 faiz artıb. Bu da ölkə daxilində ət istehsalının azaldığını göstərir: "Təəssüf ki, idxal əti ilə daxilə ətə olan tələbatı ödəmək bir qədər çətindir. Çünki ölkə daxilində bazarın konyukturası buna imkan vermir. Bazarlarda qəssabların satdığı ətin içərisində idxal ətinin sayı çox azdır. Yeni bazarlarda satılan ətin əksəriyyəti yerli istehsalıdır".

A.Nəsirli hesab edir ki, gələn il ət və ət məhsulları, quş və quşçuluq məhsullarının bahalaşacağı gözlənilir:

"Son 3 ildir ki, ölkədə heyvandarlığın yem bazasına ciddi zərbə deyib. Belə ki, fermerlər yonca sahələrindən məhsul götürə bilmirlər. Qış aylarında havaların mülayim keçməsi zərvericilərin inkişafına səbəb olur. Ona görə də ot sahələri məhv olub. Bu vəziyyətin qarşısını almaq üçün ciddi addımların atılmaması təəssüf doğurur. Çünki yaranan vəziyyət ət istehsalında maya dəyərinin bahalaşmasına səbəb olur".

Ekspert xatırladı ki, 2024-cü il 1 yanvar tarixində ölkəmizə qida məhsullarının idxalı ilə məşğul olan sahibkarlar təsdiq üçün Qida Təhlükəsizliyi Agentliyinə (AQTA) müraciət etməli və öz məhsullarını bəyan etməlidirlər: "Əks halda, qida və yem məhsullarının idxalına məhdudiyyət tətbiq olunacaq. Əldə etdiyim məlumata görə, idxal şirkətlərinin əksəriyyəti hələ də qeydiyyatdan keçməyiblər. Bu isə həmin şirkətlərin məhsullarının ölkəyə idxalına məhdudiyyət qoyulacağını göstərir. Nəticədə ölkədə ət və ya quş ətinə qıtlıq yarana bilər. Təxminən 6 ay müddətində ölkədə ət məhsullarının qiymətində bahalaşma baş verəcək".

A.Nəsirlinin söyləyib ki, işğaldan azad olunmuş ərazilər əsasən heyvandarlıq üçün əlverişlidir. Onun sözlərinə görə, bu ərazilərdə kütləvi şəkildə heyvandarlıq inkişaf etdirilsə, ölkənin ətə olan tələbatı əsaslı şəkildə təmin olunacaq: "2015-ci ildən etibarən heyvandarlıq üçün nəzərdə tutulan ərazilər pambıqçılıq üçün ayrıldı. Ona görə də heyvandarlıq inkişafdan geridə qaldı".

Futbol millimizə baş məşqçi tapıldı - yenə Qurban...

Elnur Məmmədli: "Tələsməyə ehtiyac yoxdur"

Kənan Məstəliyev: "Hörmətli mütəxəssisdir, amma..."

Natiq Muxtarlı: "AFFA rəhbərliyi özü başladığı bu "oyunu" dayandırmayacaq"

Aydın Bağirov: "Hər hansı bir fikir yürütmək indiki vaxtda erkən olardı"

Futbol üzrə Azərbaycan milli komandasının baş məşqçi postuna əsas namizəd bəlli olub. Mediada yayılan xəbərlərə görə, Azərbaycan Futbol Federasiyaları Assosiasiyasının (AFFA) rəhbərliyi millinin sükanı arxasına əslən Türkmənistandan olan Qurban Berdiyevini oturtmaq istəyir.

Artıq ilkin danışıqların aparıldığı, rusiyalı mütəxəssislə əsas danışıqların 2024-cü ilin yanvarında başlayacağı qeyd olunur.

Berdiev hazırda Rusiya çempionatının birinci divizionunda çıxış edən Mahaçqala "Dinamo"sunun baş məşqçisidir. Kazan "Rubin"-dəki fəaliyyəti ilə tanınan təcrübəli mütəxəssis Qazaxıstanın "Kayrat" və Təbrizin "Traktor" klublarında, eləcə də Türkmənistan millisində çalışıb.

Niyə məhz Qurban Berdiyev? Bu ən uğurlu seçimi? Millimizə baş məşqçi təyinatı üçün hələ nə qədər vaxt qalır?

AFFA-nın Mətbuat və İctimaiyyətlə Əlaqələr Departamentinin rəhbəri Elnur Məmmədli bu xəbərləri təkbiz etdi: "Milli komandanın baş məşqçi postu ilə əlaqədar işçi qrup yaradılıb. Və işçi

qrupun hələ ki yalnız bir iclası olub. O iclas da yalnız tanışlıq xarakteri daşıyıb. Yeni orada heç bir mütəxəssisin namizədliyi ilə bağlı müzakirələr olmayıb. Milli komandanın növbəti oyunu martda ayındadır, o da yoldaşlıq oyunu olmalıdır. Ona görə də tələsməyə ehtiyac yoxdur. Kifayət qədər vaxt var".

İdman mütəxəssisi Kənan Məstəliyev bu məşqçini uğurlu sayır: "Yenə bir qoca, futbol bilgisi ölmüş adamı milliyyə "calayır". Bu Berdiyevə bizim Qurban Qurbanov ötən dəfə futbol dərsi keçib, onun "Kayrat"-ını qrupda saxlamışdı. Hörmətli mütəxəssisdir, amma millimiz etibar olunacaq qədər hazır deyil. Dövrü keçib, yaşı çoxdur, heç öz ölkəsində tələbatı yoxdur. Bu "sroku keçmiş"lərlə biz çox uzağa gedə bilmərik. Bərpad

namizəddir, təyinatına da inanmıram".

İdman yazarı Natiq Muxtarlı bu müzakirələri bir oyun sayır: "Azərbaycan yığmasının baş məşqçisi kim olacaq" sualı ətrafında gedən müzakirələr bunu deməyə əsas verir: AFFA milli ətrafında yenə "oyun" qurub. Azərbaycan futbolunun əsas problemi qalıb bir tərəfdə, AFFA rəhbərliyi ictimai rəyi başqa məsələlərlə yönəltməyə çalışır. Fikir verin, əvvəlcə türkiyə-

li mütəxəssislər məsələsini gündəmə gətirdilər. Gördülər ki, ictimaiyyət bunu qəbul etmir. Ardınca Prosinecki gündəmə gətirdi. İndi də Qurban Berdiyev məsələsini ortaya atıblar. Bütün bunlar hamısı AFFA-dan qaynaqlanır. İctimaiyyət bunu tələb edir: AFFA rəhbərliyi tam tərkibdə istefaya getməli, yeni rəhbərlik futbolun inkişafı ilə bağlı layihəsini təqdim etməlidir. Azərbaycan futbolunun problemi "millinin baş

məşqçisi kim olsun" deyil. Problemimiz infrastrukturun, uşaq futbolunun yoxluğu, idarəetmə sisteminin iflic olmasıdır. Bütün bunlar həll olunmaq əvəzinə, AFFA millinin baş məşqçisi ətrafında ajiotaj yaratmaqla ictimai rəyi əsas problemlərdən uzaqlaşdırmağa çalışır. Bu da ondan qaynaqlanır ki, qurum rəhbərləri bununla öz kreslolarını qorumağa cəhd edirlər. Birdəlik qəbul etməliyik ki, millinin baş məşqçisinin kim olmasının heç bir əhəmiyyəti yoxdur. Kim olursa-olsun, nəticə olmayacaq. Gələn əcnəbi Azərbaycan kullü miqdarda vəsait aparacaq, futbolumuz isə Avropadan daha da geri qalacaq. "Millinin baş məşqçisi kim olsun" "oyunu" dayandırılmalıdır. Təbii ki, AFFA rəhbərliyi özü başladığı bu "oyunu" dayandırmayacaq. İctimai narazılığın böyüklüyünü nəzərə alsaq, bu məsələyə hakimiyyətin yuxarı dairələri müdaxilə etməlidir. Bununla bağlı AFFA rəhbərliyinə sərt xəbərdarlıq olunmalıdır. Azərbaycan dövlətinin, xalqının pulunu 15 ildir ki, əcnəbi məşqçilərə payla-

yırlar. Bu müddətdə əcnəbi ölkəmizdən 100 milyon dollardan çox pul aparıblar. Bəs nəticə hansı? İnkişaf əvəzinə, daha da geri getmişik. Bütün bunların baskarı da AFFA rəhbərliyidir. Görünür odur ki, qurum islahat xəttini tutmaq niyyətində deyil. Deyilsə, işə hökumət qarışmalıdır. Başqa çıxış yolu yoxdur".

Qol.az-ın baş redaktoru Aydın Bağirov bu barədə danışmağı tez sayır: "Hələ ki bu barədə rəsmi məlumat yoxdur. Qurban Berdiyevin, sadəcə, adı hallanır, namizədlərdən biri kimi. Burada bir çox namizədin adı hallana bilər, o cümlədən Qurban Berdiyevin. Bir sözle, bunlar xəbər yox, dedi-qodu söhbətinə də əsas verilməlidir. Dəqiq bir xəbər olmadığına görə, hər hansı bir fikir yürütmək indiki vaxtda erkən olardı, konkret Azərbaycan millisi ilə bağlı. Amma Qurban Berdiyevin özü Rusiyada tanınmış bir məşqçidir. Onun uğurları olub, xüsusilə "Rubin Kazan"-da yaxşı fəaliyyəti olub. İndi dəqiq bir xəbər olmadan nəse demək tez olardı. Gözləyək".

■ Cavanşir ABBASLI, "Yeni Müsavat"

Moskvada MDB Hökumət Başçıları Şurasının iclası keçirilib. APA-nın Rusiya bürosu xəbər verir ki, iclasda dekabrın 16-dan Rusiya Federasiyasında işgüzar səfərdə olan Azərbaycan Respublikasının Baş naziri Əli Əsədov da iştirak edib.

MDB Hökumət Başçıları Şurasının iclası Moskvanın xalq təsərrüfatları nailiyyətləri sərgi mərkəzində keçirilib. Birlik ölkələrinin baş nazirləri iclasdan öncə xalq təsərrüfatı nailiyyətləri sərgi mərkəzində açılan "Rusiya" beynəlxalq sərgi forumu ilə tanış olublar.

Sərgi forumunda Rusiya regionlarının inkişaf yolu, ölkənin istehsal etdiyi yeni texnologiyaları nümayiş olunub.

Müstəqil Dövlətlər Birliyi Hökumət Başçıları Şurasının iclasında Azərbaycanın baş naziri Əli Əsədov da çıxış edib.

Iclas çərçivəsində MDB daxilində əlaqələrin inkişafı, humanitar məsələlər, ötən ilin yekunu və gələcək planlar müzakirə edilib.

Qeyd edək ki, 2023-cü ildə MDB-yə sədrliyi Qırğızıstan Respublikası edib. 2024-cü ildən isə birliyə sədrlik Rusiya Federasiyasına keçir.

Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan bu dəfə də MDB tədbirinə qatılmayıb. Ermənistanı iclasda baş nazirin müavini Mqer Qriqoryan təmsil edib.

Səbiq maliyyə naziri, professor Fikrət Yusifov "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Nikol Paşinyanın Müstəqil Dövlətlər Birliyinin, Avroasiya İqtisadi İttifaqının və Kollektiv Təhlükəsizlik Müqaviləsi Təşkilatının son tədbirlərinə qatılmaması Ermənistan hö-

kumətinin Moskvaya sərgilədiyi üzde olan münasibətdir. İlk baxışda belə təəvvür yaranır ki, Ermənistan bu addımlarla sərhədlərini qoruyan, iqtisadiyyatının 80%-ə qədərində nəzarət edən, ərazisində bir neçə hərbi baza yerləşdirmiş Rusiyanın cəynəyindən yaxa qurtarmağa çalışır. Əslində Ermənistan hakimiyyətinin bu davranışlarının arxasında başqa mətləblər dayanır: "Ermənilər çox yaxşı başa düşürlər ki, Rusiya Ermənistanı Paşinyan hakimiyyətinin "arzuladığı" kimi asanlıqla tərk etməyəcək.

Ermənistan Qərbə güvəndiyinin görüntülərini yadır. İndiki dövrdə Qərbə güvənmək Ermənistanın bir dövlət kimi varlığının qorunub saxlanması üçün nə qədər etibarlı ola bilər? Bu gün Rusiyanın Ukraynaya qarşı başladığı müharibə, HƏMAS-İsrail qarşılıqlı kimi dünyanın düzenini dəyişməyə qadir olan hadisələrin nə ilə bitəcəyini öncədən söyləmək mümkün deyil. Nüvə silahına sahib ölkələrin qarşılıqlı aparıb-çəkib bu hadisələr nə vaxt və necə yekunlaşacaq? Gələn il ABŞ-da prezident seçkiləri keçiriləcək. Bu seçkilərdə davranışları öncədən proqnozlaşdırıla bilməyən Donald Trampın qalib gəlmək şansları olduqca yüksəkdir. Tramp qalib gələrsə, nələr

Paşinyan MDB Hökumət Başçıları Şurasının Moskva toplantısına getmədi

Səbiq nazir: "Ermənistanın Rusiyadan qopub Qərbə qovuşması nağılının əsas hədəfləri tam aydın görünür"

baş verəcək? Tramp artıq indidən bəyanatlar verir ki, o, prezident seçilsə, ABŞ Ukraynaya hərbi yardımı dayandıracaq. Belə olacağı təqdirdə qoca qitə Rusiya ilə üz-üzə qalmalı olacaq. Bəlkə elə ABŞ-ın istəyi də budur. Birləşmiş Ştatlara dünyanın ikinci güclü valyutasına sahiblənmiş (avro), getdikcə güclənən və bu məqsədlə daha ciddi təşkilatlanmağa can atan bir Avropa Birliyi nə qədər lazımdır? Ümumiyyətlə, baş verən bu hadisələr fonunda Avropa Birliyinin sonrakı taleyi necə olacaq? İngilislər nədən Avropa Birliyindən çıxdılar? ABŞ-ın dəstəyi olmadan Avropa Birliyi Rusiyanın öhdəsindən gələ biləcəkmi? Suallar çoxdur...

Unutmayaq ki, Rusiya özünü keçmiş Sovetlər İttifaqının varisi elan etmiş və onun bütün beynəlxalq öhdəliklərini öz üzərinə qəbul etmiş bir ölkədir. Və bütün dünyaya Rusiyanı Sovetlər İttifaqı-

nın rəsmi varisi kimi tanıyır. Deməli, bu varis Sovetlər İttifaqının vaxtilə qəbul etdiyi yanlış qərarlarda da düzəlişlər etmək haqqına sahibdir. Bu sırada Ermənistanla, onun əraziləri ilə bağlı çoxsaylı yanlış qərarların olduğu isə ortadadır. Bu gün Ermənistan hakimiyyətinin başında dayananlar bu söylənilənləri çox yaxşı bilirlər".

Səbiq nazir dedi ki, bütün bu səbəblərdən də Ermənistanın indiki çılgınlığının arxasında Azərbaycanla bağlanacaq sülh müqaviləsində bəzi dividentlər əldə etməkdən başqa heç nə dayanmır: "Ermənistan müstəqil dövlət olduğunu sübut etmək istəyir və bu məqsədlə Zəngəzur

dəhlizində sərhəd-keçid məntəqəsini qoyub, bu dəhlizə nəzarəti öz üzərinə götürmək kimi maraqlar sərgiləyir. Hesab etmirəm ki, Ermənistanın bundan artığını iddia etməyə cəsarəti çıxsın. Rusiyaya qarşı üzde "aqressiv münasibət" sərgiləyən Ermənistan bu gün səhnə arxasında Rusiyaya hamıdan çox yardım edən bir ölkədir".

Fikrət Yusifov vurğuladı ki, Ermənistan bu gün bir tərəfdən Qərbə doğru yol tutduğunu bəyan edir, digər tərəfdən də Qərbin sanksiyalarını çəynəyərək, Rusiyaya idxalına Ukrayna ilə müharibə səbəbindən qadağa qoyulmuş məhsulları, öz ölkəsinə idxal edib,

sonradan onları digər məhsul adları ilə Rusiyaya ixrac edir: "Son iki ildə Ermənistan Rusiyaya ixracın həcmi 2021-ci ilə müqayisədə 2 milyard 606,2 milyon dollar və ya 4,1 dəfə artıb ki, bu da Ermənistanın 2023-cü ildə gözlənilən cəmi ixracının 49,6 faizi, yeni təqribən yarısı deməkdir. Halbuki 2021-ci ildə Ermənistan Rusiyaya ixrac olunan məhsulların həcmi cəmi 840,7 milyon dollar təşkil edib ki, bu da ümumi ixracın 28 faizinə bərabər olub.

Bütün bunlar ortada olduğu halda Ermənistanın Rusiyadan qopub Qərbə qovuşması nağılının əsas hədəfləri tam aydın görünür".

□ **Əlibar SEYİDAĞA, "Yeni Müsavat"**

Rusiyadan erməni baş nazirə qazlı hədə - əgər ilin sonuna kimi...

Erməni mediası yazır ki, hökumət başçısı ayın sonu Sankt-Peterburqa getməsə, mavi yanacağın qiyməti qalxa bilər; **Qabil Hüseynli:** "Rusiya qazın qiymətini qaldıracağı təqdirdə Paşinyan üzünü İrana çevirəcək"

"Rusiya Ermənistanı satdığı qazın qiymətini qaldıra bilər". Bu barədə Ermənistanın "Past" qəzeti məlumat yayıb. Nəşr xatırladır ki, baş nazirin müavini Mqer Qriqoryan Rusiya qazının qiymətinin dəyişməyəcəyini bildirib: "Rusiya Ermənistanı qazı 1000 m3 üçün 165 dollara satır (dünya qiymətindən 3 dəfə ucuz - red.).

Uzun müddətdir Ermənistan-Rusiya münasibətlərinin gərginləşməsi nəticəsində Moskvanın qazın qiymətini ciddi şəkildə qaldırmaq niyyətində olduğu barədə məlumat dolur. Bunun da iqtisadi nəticələri ola bilər. Qriqoryan nə qədər qəti şəkildə bəyan etsə də ki, qiymət dəyişməyəcək, amma bunun üçün Moskvanın şərtləri var. İlk şərt budur ki, Nikol Paşinyan ayın sonunda Peterburqa getməli, MDB və Avrasiya İqtisadi Birliyinin sammitlərində iştirak etməli, eləcə də dövlət başçıları ilə görüşməlidir".

Qəzet qeyd edir ki, Rusiya Ermənistan baş nazirinin iştirakını məcburi hesab edir, xüsusən də Avrasiya İqtisadi Birliyi ilə bağlı: "Çünki Rusiya bu quruma dönmə sədrliyini Ermənistanı təhvil verməli-

dir. Ermənistan uzun müddətdir həm MDB, həm də KTMT-nin tədbirlərində iştirakdan imtina edir. Nikol Paşinyanın Peterburqa gəlib-gətməyəcəyi hələlik təsdiqini tapmayıb. Paşinyanın indiyə qədərki addımları Rusiyanı narahat etmədisə, bu dəfə Avrasiya İqtisadi Birliyinin sammitinə qatılmaması təhqir kimi qəbul ediləcək. Moskvadakı mənbəmizin sözlərinə görə, məsələ Paşinyanın qarşısına açıq formada qoyulub: gəl, yoxsa qazın qiyməti qalxacaq". Bu isə avtomatik ərzaq məhsullarının və xidmətlərin bahalaşması demək olardı. Bəs təbii qazın bahalaşması Ermənistanı anti-Rusiya ovqatını gücləndirməzmi? Putin buna gedərmi - həm də soyuq qış ərafəsində?

"Unutmayaq ki, qazın qiyməti siyasidir. Bu, mübadilə məhsulu deyil, regional məhsul olduğundan, qiymət bölgedən asılı olaraq dəyişir. Rusiya qazının qiymətinə müəyyən siyasi komponent də daxildir". Enerji təhlükəsizliyi üzrə erməni ekspert Armen Manvelyan belə deyib. "Hazırda İrəvan üçün qazın qiyməti min kubmetr üçün 175 dollardır. Ermənistan-Rusiya münasibətlərini nəzərə alsaq, bu, aydın siyasi qiymətdir. İrəvanın aşkar anti-Rusiya siyasəti nəticəsində yanvarın 1-dən qazın qiymətinin qalxa biləcəyi ilə bağlı ehtimallar var idi. Ermənistanı mövcud rejim bir çox cəhətdən ruslar üçün faydalıdır və Ukrayna Rusiyanın əsas problemi olaraq qaldığı müddətdə onlar heç bir kəskin addım atmayacaqlar". Erməni ekspert əlavə edib ki, rusların 2024-cü il yanvarın 1-dən Ermənistan üçün qazın qiymətini artırmamaq qə-

rarı bir daha göstərir ki, onların başqa prioritetləri var: "Sərkisyanın Ermənistan prezidenti olduğu dövrdə İrəvanın Avropa Birliyi ilə yaxşı münasibət qurmaq istəyinə cavab olaraq ruslar həm qazın, həm də uranın qiymətini dəfələrlə qaldırırdılar. Bu müddət ərzində Rusiya tərəfi mütəmadi olaraq "Lars" keçid məntəqəsini bağlayıb, Ermənistanın kənd təsərrüfatı məhsullarının Rusiyaya idxalını qadağan edib və qazın qiymətini qaldırıb. Ermənistan Avrasiya İqtisadi İttifaqına daxil olanda qazın qiyməti aşağı düşüb", - o bildirib. Göründüyü kimi, ciddi bir təlaş var və dekabrın 26-da keçiriləcək sammitdə iştirak etməmək Moskvaya-İrəvan gərginliyində yeni dövrə qədəm qoyması ilə nəticələnmə bilər.

Professor Qabil Hüseynlinin "Yeni Müsavat"a bildirdiyinə görə, əvvəla Qərb Nikolu sıxışdırır: "On-

dan tələb edilir ki, Rusiyanın olduğu platformaları, təşkilatları tək etsin. Hətta belə rəy var ki, Ermənistan bunu etsə, Gürcüstan kimi Avropa Birliyinə namizədlik statusu qazana bilər. Bu səbəbdən ehtimal edirəm ki, Nikol həm MDB sammitində, həm Avrasiya sammitində iştirak etməyə bilər. Lakin Rusiya qazının azalacağı, yaxud qiymətinin qaldırılacağı təqdirdə Paşinyan üzünü İrana çevirəcək. Beləliklə, Ermənistan bu qışı istilik problemi olmadan keçirə bilər. Hər halda, Paşinyan komandası bu məsələdə nikbin görünür və nəyəse ümid edir. Ola bilsin ki, hansısa məlumatlara malikdirlər. Amma Nikolun növbəti boykotu iki ölkə arasında gərginliyi pik səviyyəsinə çatdıracaq".

Siyasi ekspert Ramiyə Məmmədovanın sözlərinə görə, Rusiya prezidentinin köməkçisi Uşakov ötən həf-

tələrdə İrəvandan səfərlə bağlı müsbət siqnallar aldıklarını açıqlamışdı: "Ermənistan mövqeyini dəqiqləşdirməyə də, Rusiyada Paşinyanın iştirak edəcəyi haqda gözləntilər var. Putin illik mətbuat konfransında da bu məsələyə işarə etmişdi. Hazırda iki dövlət arasında böhran yaşanır, lakin Kreml üçün Ermənistanı itirmək planı yoxdur. Rusiya hesab edir ki, Paşinyan iqtidarı müvəqqətdir, sonra münasibətlər normallaşacaq. Amma o dövr gec gələ bilər. Çünki Paşinyan hakimiyyətini möhkəmləndirir, Avropa Birliyi və Fransadan ciddi siyasi dəstək alır, Rusiyanın Ukraynadakı işğalçı müharibəsinin nə vaxt sona çatacağı məlum deyil, o baxımdan Rusiya - Ermənistan münasibətləri uzunmüddətli olacaq".

□ **Emil SALAMOĞLU "Yeni Müsavat"**

Artıq şübhə yoxdur ki, 2024 Rusiya-Ukrayna müharibəsi üçün dönüş, hətta həlledici il olacaq. Bu səbəbə hər iki tərəf bütün hərbi və qeyri-hərbi resurslarını indidən səfərbər etməkdədir. Təbii ki, söhbət iki qarşı duran düşməngən - Qərb (NATO) və Rusiyanın hazırlığından gedir.

Bu arada Almanıyanın "Welt" nəşri Ukrayna Silahlı Qüvvələrinin 2024-cü ildə yeni əks-hücuma hazırlaşması ilə bağlı versiyanı təqdim edən material dərc edib. Materialda təhlükəsizlik eksperti və siyasi məsələlər üzrə məsləhətçi Niko Lanqenin fikirləri yer alıb. Onun fikrincə, Ukrayna, ehtimal ki, indi yeni əks-hücum üçün resurslar toplayır. Yazıda bu versiyaya sübut kimi Ukraynanın ABŞ-a verdiyi siyahıda tələb olunan silahların adları sadalayıb. Belə ki, siyahıya "Black Hawk" və "Apache" helikopterləri, "F-16" və "F-18" təyyarələri, raket sistemləri, "Abrams" tankları, pilotsuz uçuş aparatları daxil edilib.

“Ukraynanın bu səfərişi manevr müharibəsinə keçid edilməsi ilə bağlı yeni cəhddən xəbər verir”, - Lanqə bildirib. Onun sözlərinə görə, ola bilər, yayda Ukraynanın əks-hücumları zamanı reallaşdırılmayan müxtəlif döyüş sistemlərinin kombinasiyalarından istifadə də nəzərdə tutulsun.

“Welt” ardınca qeyd edib ki, Dnepr çayının sol sahili yəni əks-hücum üçün başlanğıc nöqtəsi ola bilər. Nəşr həmçinin iddia edir ki, Ukrayna Silahlı Qüvvələrinin Ali Baş Komandanı Valeri Zalujni bu ilin iyununda başlayan əks-hücumun tərəfdarı olmayıb, sürətli irəliləyiş əldə edilmədiyi üçün strategiyanın dəyişdirilməsi ən ağılabatan variant hesab edilib və bu da lazımı vaxt qazanmağa imkan yaradıb.

Eyni zamanda “The Washington Post” Ukrayna baş nazirinin Avropa və Avroatlantika integrasiyası üzrə müavini Olqa Stefanişinaya istinadən yazıb ki, Pentaqondan sizən bəzi xəbərlər Kiyevə əks-hücum əməliyyatını təxirə salmağa kömək edib. Bu əks-hücum əməliyyatının reallaşdırılması isə ölkənin böyük həcmli silah tədarükünü gözəməli səbəbindən təxirə salınıb.

Daha bir sensasion məlumat: Ukraynanın Böyük Britaniyadakı keçmiş səfiri Vadim Pristayko deyib ki, Britaniya Ukraynaya yaxın zamanda hərbiçilər göndərə bilər. Onun sözlərinə görə, əgər digər ölkələrdə silah-sursat tədarüki ilə bağlı

Kiyev yeni əks-hücum hazırlığında - Britaniya köməyə ordu göndərə bilər

Ekspert: “Ukrayna mediasından da görünür ki, ölkədə artıq ciddi qarşıdurma formalaşır və hərbi rəhbərliklə Zelenski hökuməti arasında fikir ayrılığı var”

Aİ Macarıstanı səsvərmə hüququndan məhrum edə bilər

Avropa İttifaqına üzv ölkələr Ukraynaya maliyyə vəsaitinin ayrılması ilə bağlı sazişin bağlanması üçün Macarıstanın səsvərmə hüququndan məhrum edilməsi imkanını nəzərdən keçirir.

Musavat.com xəbər verir ki, bu barədə "Financial Times" avropalı diplomatlara istinadən məlumat yayıb.

Onların fikrincə, Aİ 2007-ci ildə Avropa İttifaqı haqqında müqavilənin 7-ci maddəsini tətbiq edə bilər. Bu, ölkənin Avropa qanunvericiliyinin pozulması ilə bağlı səsvərmə hüququndan məhrum edilməsinə imkan verir. Bu proses istənilən Aİ üzvü tərəfindən əngəllənə bilər, lakin qəzetin qeyd etdiyi kimi, Polşada keçirilən son seçkilərdən sonra Macarıstanın Aİ-də "etibarlı müdafiəçisi" qalmayıb.

Buna baxmayaraq, birliyin bəzi üzvləri Budapeştə məhdudiyyətlər tətbiq etmək fikrindən əhtiyatlıdır. Əvəzində onlar Macarıstanın baş naziri Viktor Orbana ölkənin Al daxilində təcrid olunmasının "real dəyərini" nümayiş etdirmək niyyətindədirlər ki, o, Ukraynaya vəsait ayrılması ilə bağlı fikrini dəyişsin. Qəzet yazır ki, bu taktika işə yaramasa, assosiasıyanın 26 ölkəsi Macarıstanın iştirakı olmadan Kiyevə yardım haqqında səziş bağlaya bilər, lakin bu, daha çox vaxt aparacaq və "yalnız müvəqqəti həll yolu olacaq".

“Ola bilsin ki, Macarıstan daha çox problem yaradacaq. Macarıstan bizi başqa vasitələrdən istifadə etməyə məcbur edə bilər. Amma sonda Macarıstan Ukraynanı vəsaitlə təmin etməyimizə mane ola bilməyəcək”, - nəşrin həmsöhbətlərindən biri yekunlaşdırıb.

Dekabrın 15-də Orban bildirib ki, Budapeşt Aİ büdcəsindən Ukraynaya maliyyə yardımının göstərilməsinə dəstək vermək niyyətində deyil. O, Aİ-nin Brüsselə keçirilən sammitində 2024-2027-ci illər ərzində Ukraynaya 50 milyard avronun ayrılmasını nəzərdə tutan icma büdcəsinə düzəlişin qarşısını aldığını təsdiqləyib.

 Musavat.com

Hərbi ekspert deyir ki, bu gün NATO qüvvələri bir-başa Ukraynadakı mühəribədə iştirak etmir. Amma fərqli şəkildə Ukraynaya dəstək verilir: "NATO

muzdlu döyüşçüləri göndərməklə, silah-texnika verməklə Ukraynaya dəstək verir. Şərqi Avropada yerləşən bütün silah zavodlarında amerikalı nümayəndələr yerləşib və həmin nümayəndələr istehsal olunan silahların Ukraynaya göndərilməsinə cavabdehdir. Bu fakt müharibədə NATO-nun iştirakı deməkdir. Ümumilikdə götürəndə NATO

silah-texnikası ilə, ordusu ilə müharibədə iştirak etmir. NATO-nun müharibədə iştirakı üçün üzv dövlətlərin razılığı lazımdır. Türkiyə, Macarıstan, Bolqarıstan dəstək verməyəcək. Hesab edirəm ki, Fransa, Almaniya, hətta Amerika ordusunun belə Rusiya ordusu qarşısında uğur qazanmaları mümkün deyil. ABŞ son 50-60 il ərzində birbaşa olaraq hər hansı bir müharibədə təkbaşına iştirak etməyib və qatıldığı heç bir müharibədən də qalib ayrılmayıb”.

Elşən MƏMMƏDƏLİYEV,
Musavat.com

problem varsa, o zaman onlar Ukraynaya silahlı qüvvələrlə yardım etmək qərarına gələcəklər: “Elə ölkələr var ki, buna olduqca yaxındır. Britaniya onlardan biridir. Siyahıda birincidir”.

Bu baş verərsə, Rusiyanın reaksiyası necə olacaq? NATO ilə toqquşma riski arta bilərmi?

Qeyd edək ki, BMT Nizamnaməsinə əsasən işğala məruz qalan ölkə başqa ölkənin və ya ölkələr qrupunun köməyi ilə öz ərazi bütövlüyünü istənilən yolla bərpa etmək haqqına malikdir.

Hərbi ekspert Rəmil Məmmədli hesab edir ki, 2024-cü il Ukrayna və onun ordusu üçün daha çətin il olacaq. Hərbi ekspert “Yeni Müsavat”-ın əməkdaşına deyib ki, 2023-cü il başlandıqdan Ukrayna ordusunun əks-hücumu olacağı ilə bağlı məlumatlar yayılıb: “Bələ məlumatlarda həttə konkret tarixlər də göstərilirdi. Ukrayna ordusunun hərbi kəşfiyyatının rəisi, rəis müavini bununla bağlı müəyyən açıqlamalar da verirdilər. Azərbaycan mediasında da bir çox siyasətçilər, hərbi şərhçilər əks-hücumun olacağına inanırdılar. Lakin əks-hücumun olması üçün şərtlərin yoxluğunu nəzərə almırdılar. Ukrayna ordusunun şəxsi heyətinin azlığı, hərbi təchizatı, silah-texnika amili nəzərə alınmırdı. Əks-hücumun olması üçün

en ilk şərt şəxsi heyətin Rusiya ordusundan azı iki dəfə artıq olmasıdır. Davamlı silah-sursat təminatı və təchizatın olması da əhəmiyyətli şərtidir. Bunları o zaman da demişdim, indi də eyni fikirdəyəm. Bu şərtlər təmin edilmədikcə, Ukraynanın ərazi bütövlüyünü təmin etməsi mümkün deyil. 2024-cü il Ukrayna üçün hərbi, hərbi texniki baxımdan yaxşı heç nə vəd etmir”.

Hərbi ekspert deyib ki, ABŞ, Avropa ölkələri qərbpərəst siyasət yürüdən Ukrayna hakimiyyətinə dəstəyini azaltmaqla məşğuldur: “Bu gün Avropa ölkələri Ukraynaya silah-texnika alışı üçün pul ayırmağa xəsislik edirlər. 2022-2023-cü illərdə olduğu kimi, heç bir ölkə, hətta ABŞ Ukraynanın silah-texnika alması üçün pul kəsəsinin ağzını rahat şəkildə açmayacaq. Çünki Ukraynanın ötən 2 il ərzində silah-texnika alışı ilə bağlı neqativ məlumatlar, faktlar ortadadır. Ukrayna hərbi-siyasi rəhbərliyində olan qruplaşmaların silah-texnika alışı üçün verilən pulları yeyib-dağıtmaları, öz şəxsi məqsədləri üçün istifadə etmələri faktları var. Bundan başqa, ayrılan pulların effektivsizliyi də göz qabağındadır və bunu pulu ayıranlar da görür. Üstəlik, ABŞ-da Bayden hökuməti də ciddi şəkildə seçicilərin inamını itirməkdədir. Bu arada Con Kennedinin oğlu və Donald Trampın nüfuz

zu sürətlə qalxır. Ukrayna cəmiyyətində də bir yorulma, narahatlıq hökm sürür. Ukrayna yerli mediasından da görünür ki, ölkədə artıq ciddi qarşıdurma formalaşır və hərbi rəhbərliklə Zelenski hökuməti arasında fikir ayrılığı var. Ordu düşünür ki, onların yetərincə döyüşməsi üçün stimül yoxdur, əbəs yerə döyüşçülər tələf olur. Ukrayna ordusu 2023-cü ildə işğaldan cəmi 2 faiz ərazini azad edə bilib. Rusiya işğal etdiyi Ukrayna ərazisinin böyük hissəsini nəzakətində saxlayır. Adveyevka, Xerson, Odessa istiqamətində mövqelərini daha da gücləndirməklə məşğuldur”.

Herbi ekspert deyir ki, Böyük Britaniyanın Ukraynaya əsgəri dəstək verməsi müharibənin başqa forma almasına gətirib çıxara bilər: “Böyük Britaniya Ukraynada ordusunun Rusiyaya qarşı dövlətlərdə iştirakını təmin edərsə, bu, həm də Böyük Britaniya ordusunun silah-texnika parkının Ukraynaya gəlməsi və Rusiya ilə üzbəüz dövlətlərə girməsi deməkdir. Müharibənin formasının bu şəkildə dəyişməsi ilə Rusiya üçün cəbhə xətti həm də Ukraynadan savayı digər ərazilər də ola bilər. Hesab edirəm ki, Böyük Britaniya belə bir riskə getməyəcək. Heç bir Avropa ölkəsi Putinin nüfuzunun yüksək olduğu bir dövrdə Rusiyaya qarşı qarşıdurmaya getməyəcək”.

Azərbaycanda blogger Asya Aslanova ağır vəziyyətdə xəstəxanaya yerləşdirilib. Bu barədə jurnalist, blogger Ramal İsayev sosial şəbəkədə məlumat verib. Onun sözlərinə görə, dişini müalicə etdirən blogerin bədənində infeksiya düşüb və sürətlə yayılıb: “Diş həkimi müalicə zamanı yerli keyitmə əvəzinə, ümumi narkozdan istifadə edib. Dişində problem vardı. Bu zaman da dişindəki infeksiya narkoz borusu vasitəsilə bütün bədənində yayılıb. Hazırda reanimasiyadadır, vəziyyəti çox ağırdır”.

Xəstəxanadan bildirilib ki, blogerin durumu yaxşılaşsa da həyatına hələ ki təhlükə qalır. İlk məlumatlara görə, səbəb streptokok mənşəli bakteriya-nın bədənə yayılmasıdır. Pasiyent ağır dişini çəkərək, o da badamcıq nahiyyəsinə yaxın olub, narkoz altında olduğu üçün bu bakteriya sürətlə qana keçib, özünü bildirib.

Qeyd edək ki, blogger Asya Aslanovanın son vəziyyəti də açıqlanıb. Blogerin vəziyyəti pisləşib və o, süni tənəffüs aparatına qoşulub. Bu barədə blogger Ramal İsayev məlumat verib: “Hazırda xəstəxanadayam. Dünəndən bəri Asyanın vəziyyəti yenidən ağırlaşdı. Aparata qoşublar”.

Bəs baş verənlərdə diş həkiminin səhvi varmı? Pasiyentlər stomatoloqa gedərkən nəyə diqqət etməlidirlər?

Ölkədəki stomatoloji kabinətlərin hamısının lisenziyası varmı?

Qeyd edək ki, son dövrlərdə stomatoloji klinikalardan şikayətlər çoxalmaqdadır. Ekspertlərin dediyinə görə, Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının hesabatında bildirilib ki, VİÇ və “Hepatit C” xəstəliklərinin yayılmasına təsir göstərən faktorlar arasında ilk yerlərdə stomatoloji xidmətlər də göstərilir. Azərbaycanda həkim və ya biznesmen olan istənilən şəxsin müvafiq lisenziya alıb, stomatoloji mərkəz açması mümkündür. O da qeyd edilir ki, hazırda ölkəmizdə göstərilən

stomatoloji xidmətlər beynəlxalq standartlara cavab vermir. Hətta bir neçə il əvvəl Azərbaycanda stomatoloji xidmətlərin fəaliyyətinin nişəmlənməsi haqqında qanunun qəbul ediləcəyi də müzakirə edilirdi.

Tibb elmləri üzrə fəlsəfə doktoru, stomatoloq-cərrah Vidadi Quliyev mövzu ilə bağlı “Yeni Müsavat”-a fikirlərini açıqladı: “Əgər xəstənin ağzında iltihablı diş varsa, oradan iltihab qana keçər. Biz bəzi hallarda diş çəkirik, qanla bərabər iltihab gəlir. İrin heç vaxt oradan qana keçmir. Üçüncüsü də, o həkim, elə o blogerlərin təriflədiyi, reklam etdiyi bir həkimdir. Mən o həkimə şəxsən tanımıram, amma hər gün onu reklam edirlər. İndi blogerin özünə bir şey olan kimi düşürlər həkimin üstünə ki, günah həkimdədir. Burada narkozdan da söhbət gedə bilər. Çox adam gəlir ki, əməliyyatdan qorxuram, narkozla edin. Narkozla əməliyyat üçün müayinə etmək lazımdır, demək olar ki, bütün orqanları yoxlamaq lazımdır. Mən o qədar narkozla olan xəstələri təxirə salmışam, yalnız yoxlandıqdan sonra gəlmələrini demişəm. Orada qana infeksiya keçməsi ilə bağlı olan fikir tamamilə absurddur. Elə bir şey ola bilməz. Amma narkoz verən briqadaya da tanımıram. Ola bilər ki, narkozdan hər hansı şəxs də bu hal baş verə bilər. O xəstə yoxlanmalıdır ki, ona narkoz verilə bilər, yoxsa

Diş həkimindən reanimasiyaya - stomatoloq səhvi, yoxsa?

Vidadi Quliyev: “Narkozla əməliyyat üçün mütləq müayinə etmək lazımdır, çünki...”

Adil Qeybullayev: “Bəzən pasiyentlərin diş kökündə olan müxtəlif abseslər yayıla bilər, odur ki...”

yox. Bunu da həkim yox, narkoz həkimini soruşmalıdır”.

Həkim ağıl dişinin belə fəsadlar verib-verməməsi-nə də fikir bildirdi: “Aşağı ağıl dişlərinin çəkilməsi, o biri dişlərə nisbətən bir az çətindir. Retension dişləri çıxarmaq daha da çətindir. Amma onun çətin və ya asan çıxarılması buna heç bir aidiyyəti yoxdur. Elə diş var ki, bir dəqiqəyə, eləsi də var bir saata çıxır. Yeni fikir yürütmək olmaz ki, ağıl dişidir deyə belə olub. Ümumiyyətlə, iltihablı dişdirsə, oradan qana infeksiya keçməsi fikrini savadlı həkim deyə bilməz”.

Həkim “Stomatoloq pasiyent qəbul edərkən, ilk müayinədə nələri soruşmalıdır” sualına belə cavab verib: “İndi dəbdır, hamı qan dərəcəsi artır. Bunu soruşuruq, atırmı ya yox. Ümumiyyətlə, anamnez toplanmalıdır”.

Tanınmış həkim, professor Adil Qeybullayev mövzu ilə bağlı “Yeni Müsavat”-a fikirlərini açıqladı. O dedi ki, bu məsələ araşdırılmalıdır: “Birincisi, odontogen infeksiyaları istənilən anda mediasinit və digər yayılmış infeksiya yarada bilər. Bəzən pasiyentlərin diş kökündə

olan müxtəlif abseslər də yayıla bilər. Xüsusilə divar aralığına, döş qəfəsinə yayıla, ağır nəticələrə səbəb ola bilər. Hər halda, bu araşdırılmalıdır”.

Qeyd edək ki, “Səhiyyə sahəsinə aid olan qulluqçu vəzifələrinin və fəhlə peşələrinin Vahid Tarif-İxtisas Sorğu Kitabçası”nın təsdiq edilməsi barədə Qərarda diş həkiminin əmək funksiyası haqqında məlumat verilib. Qeyd edilir ki, tutduğu vəzifənin profilinə uyğun olaraq diş, ağız boşluğu və üz-çənə nahiyyəsi xəstəliklərinin və zədələnmələrinin diaqnostikası və müalicəsi üzrə iş-

ləri aparır. Böyük və uşaqlar arasında ağız boşluğunun profilaktikası və sağlamlaşdırılması üzrə işləri yerinə yetirir. Diş həkimisi - diş, ağız boşluğu və üz-çənə nahiyyəsi xəstəliklərinin və zədələnmələrinin diaqnostikası və müalicəsinin müasir metodlarını; stomatoloji yardımın təşkilinin əsaslarını; stomatologiyada tətbiq olunan müasir aparatları, alətlər və materialları, xüsusi təhlükəli infeksiya, qazanılmış immunitetməzlik sindromuna və ya insanın immunitetməzlik virusuna şübhəli xəstə aşkar edildiyi zaman tibb heyətinin iş qaydasını; həyatı vacib və təcili hallarda istifadə edilən dərman vasitələrinin siyahısını; həkim resepti olmadan buraxılan dərman vasitələrinin siyahısını; dərman vasitələrinin sertifikatlaşdırılması, keyfiyyəti, səmərəliliyi, təhlükəsizliyi və dövlət qeydiyyatı ilə bağlı tələbləri; narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin və onların prekursorlarının idxalına, ixracına, tranzit nəql edilməsinə və istehsalına olan tələbləri; reanimasiya üsullarını; aseptika və antiseptikanın əsaslarını; alətlərin sterilizə olunma qaydalarını; qanaxma, kollaps, anafilaktik şok zamanı ilk yardım metodlarını; müəssisədə xilə intizam qaydalarını; əməyin mühafizəsi, təhlükəsizlik texnikası, istehsalat sanitariyası və yağından mühafizə norma və qaydalarını bilməlidir.

□ **Afaq MİRAYIQ,**
“Yeni Müsavat”

Lənkəranda 3 yaşlı uşaq qızılcaadan ölüb

Lənkəranda qızılca xəstəliyindən ölüm halı qeydə alınıb. APA-nın cənub bürosunun verdiyi məlumata görə, Lənkəranın Şirinsu qəsəbə sakini olan 2020-ci il təvəllüdlü Uğur Elvin oğlu Abızadənin qızılcaadan öldüyü bildirilir.

Məlumatla görə, azyaşlıda bir həftə əvvəl yüksək hərarət yaranıb. Ailənin özünün gördüyü tədbirlər zamanı uşağın hərarəti düşüb, yaranan qızartılar çəkilib. Ötən gün uşağda yenidən hərarət yaranıb və evə təcili tibbi yardım çağırılıb. Təcili yardım uşağa ilk tibbi yardım göstərərək, onun təcili xəstəxanaya aparılmasını təkid edib. Lakin ailə buna etiraz edib. Təcili tibbi yardımdan sonra uşağın halı pisləşib və o, yaxınları tərəfindən təcili olaraq Lənkəran rayon Mərkəzi Xəstəxanasına çatdırılıb. Həkimlər uşağa yardım göstərsə də, onu xilas etmək mümkün olmayıb.

Ailənin digər övladı, 2019-cu il təvəllüdlü Yunus Elvin oğlu Abızadənin də hərarətinin olduğu, azyaşlının Bakıdakı xəstəxanaya yola salındığı bildirilir.

Pulu qaytarmayıb intihar görüntüsü yaratdı - Bakıda inanılmaz fırıldaq

Dələduzluqda ittiham edilən iş adamı Cəfər Əliyevə hökm oxunub. Qafqazinfo xəbər verir ki, Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsində keçirilən prosesdə 1974-cü il təvəllüdlü C.Əliyev Cinayət Məcəlləsinin 178.3.2-ci (Külli miqdarda ziyan vurmaqla dələduzluq) maddəsi ilə təqsirli bilinib.

Araşdırmalar zamanı məlum olub ki, C.Əliyev Sadiq Yusifov adlı şəxsədən biznes qurmaq və gəlir əldə etmək adı ilə 145 min dollar (250 min manata yaxın) alıb.

İttihama əsasən, o, vədinə əməl etməyib və Sadiqə nəinki gəlir, aldığı pulları da qaytarmayıb. Bundan sonra S.Yusifov Cəfərdən pulunu tələb edib. Cəfər isə pulu götürmək üçün Türkiyəyə gedəcəyini bildirib. Bir müddət sonra isə sonuncunun qohumları Sadi-

qə Cəfərin intihar etdiyini və dəfn edildiyini bildirib.

Lakin qısa vaxt sonra bu yalanın üstü açılıb və Cəfə-

rin yaşadığı məlum olub. Onun barəsində edilmiş şikayət üzrə cinayət işi açılıb. Bakı Ağır Cinayətlər

Məhkəməsinin 12 dekabr tarixli hökmü ilə Cəfər Əliyevə 6 il həbs cəzası verilib.

Düzünü desəm, Bakı Zooloji Parkına ilk gedişimdə oradan məyus halda qayıtmışdım. Əlbəttə, açıq hava, geniş ərazi, yaşıllıq, bir sözlə, heyvanlar üçün bəlkə də bundan gözəl şərait ola bilməz. Amma bütün bu cah-calalın içində heyvanlar çox bədbəxt görünürdülər. Buraya toplaşan uşaqlar belə heyvanların halından mütəəssir olmuşdular.

Yeni yırtıcı heyvanları belə halsız, yuxulu görmək təəccüb doğururdu. Pələng qarşısında qalaq-qalaq topalanmış ətə gözünün ucu ilə baxmır, elə uzanıb, sanki xəstəhəldir. Şir də onun kimi. Sanki yuxuya gediblər, amma gözləri ilə sənə baxaraq nə isə demək istəyirlər. Bu yerdə məşhur yazıçı Hyu Loftinqin əsərinin qəhrəmanı Doktor Dulit kimi heyvanların dilini bilib, onlarla dərhləşmək keçir könlündən. Hələ ceyranları, maralları demirəm... Boynu bükülü elə durublar, gözləri lap uzaqlara yol çəkmiş kimi...

Yolum ikinci dəfə də Bakı Zooloji Parkına düşdü, bu dəfə "Yeni Müsavat"ın jurnalisti olaraq. Zooparka yollanıb, həm ötən təəssüratlarımla, həm də yeniliklərlə bağlı suallara cavab almağa çalışdım.

Parkin girişində bu dəfə adam xeyli az idi. Bizə yaxınlaşan bələdçi də təsdiqlədi ki, qış ayları olduğuna görə, həm də cümə günündə ziyarətçilər az olur. Onun dediyinə görə, əsasən şənbə-bazar günləri burada insan izdihamı yaşanır. Yeri gəlmişkən, zooparka giriş uşaqlar üçün 2 manat, böyüklər üçün 5 manat, tələbələr üçün 2 manat, xarici vətəndaşlar üçün 10 manatdır. Bələdçi ilə tur isə 20 manat təşkil edir.

Qeyd etmək yerinə düşər ki, vaxtilə Bakıda ilk dəfə Heyvanat Parkı adlandırılan zoopark 1928-ci ildə Xətai rayonundakı Nizami parkının ərazisində açılıb. 1958-ci ildə isə Bayıl ərazisində yeni Heyvanat Parkı fəaliyyətə başlayıb. 1985-ci ildə torpaq sürüşməsindən sonra zoopark Bayıldan indiki ərazisinə köçürülüb. Əvvəllər ərazinin təmirsiz olması ilə yanaşı, heyvanların saxlanıldığı yerlər də yarasız vəziyyətdə olub. İDEA İctimai Birliyinin təsisçisi və rəhbəri Leyla Əliyevanın təşəbbüsü ilə burada genişmiqyaslı yenidənqurma işləri aparılıb. Təxminən 4 il davam edən əsaslı yenidənqurma işləri nəticəsində Bakı Zooloji Parkı ən müasir səviyyəyə çatdırılıb.

Beləliklə, zoopark ərazisini gəzməyə başlayırıq. İlk olaraq "Aquaterrarium"a nəzər salırıq. İçərişi tünd rəngə boyanmış olan bu bağlı məkanda dünyanın müxtəlif yerlərindən gətirilmiş müxtəlif növ balıqları görmək olur. İri akvariumlarda bərk vuran balıqlar əsasən uşaqların marağına səbəb oldu. Bir az qabaqda yarıyuxulu vəziyyətdə olan ilanlar da diqqətimizdən yayınmır, Pələng

12 kilo ətlə doymayanlar, balasına qəsd edənlər - Zooloji Parkdan reportaj

İcraçı direktor Nəzakət İsayeva: "Bizə sual verilir ki, nə vaxt gəlirik, şir yatır, əslində..."

Pitonu adlanan bu ilan insanları görər-görməz başını qaldırıb, vahiməli şəkildə gözünü zilləyir. Uşaqlardan biri gözünü bərkəldərək, "görəsən, bu ikinci dəfədir gəlir, ən çox xoşladığı heyvan isə maral və şirdir: "Amma hayıf, mən gələndə şir yatmış olur, onun ora-bura qaçmasını görmək çox istərdim".

Yeri gəlmişkən, zooparkı ziyarət edənlər içində ecnəbilerin çox olması da diqqət çəkir. Bir az sonra çöldə "skuter"lə sütüyən dubaylı azyaşlılarla söhbət zamanı öyrənəcəkdik ki, onlar buranın daimi ziyarətçiləridir. Ən çox da tutuquşulardan xoşları gəlir.

Artıq günortaya az qalıb. Az-az olsa da, yerli vətəndaşların da gəldiyini görmək olur. Şagirdlərini sıra ilə düzən müəllimin, "düz durun, heç yerə getməyin, uzaqlaşmayın", - deyər qışqırması bir ara yaranan sü-kutu pozur. Uşaqlardan biri

əlində mikrofonu görüb maraqlı baxır və sual verməkdən çəkinmir, aramızda kiçik söhbət də yaranır. Hüseyin deyir ki, burada ikinci dəfədir gəlir, ən çox xoşladığı heyvan isə maral və şirdir: "Amma hayıf, mən gələndə şir yatmış olur, onun ora-bura qaçmasını görmək çox istərdim".

Uşaqlardan bir az aralıda, qəfəsə cırmaqlaşan pələngləri də görürük. Məktəblilər tez pələng olan çəpərə sarı qaçırırlar. Bunlar aylar öncə dünyaya gələn və tez bir zamanda məşhurlaşan həmin üç pələng balasıdır, biri erkək, ikisi dişi. Bələdçi ana pələngi göstərir. "Baxın, ana üçmələrin yanında sakitcə uzanıb, onları izləyir", deyir. "Bəs ata pələng haradadır", - deyər uşaqlardan biri soruşur. Bələdçi "Ata pələng balacalara zərər verirdi, onlar hələ tam böyüməyiblər, atası onları zədələməsin deyər onu ayrıca məkanda saxlayırıq", - deyər bildirdi.

Qapalı bir otaqda saxlanılan daha bir heyvan da nəzərimizi çəkir. Öyrənirik ki, bu yeni gətirilən limurdur. Demə, limurlar soyuqda yaşaya bilmirlər. Ona görə zooparkda ən isti guşə onun üçün ayrılıb və kiçik otağın bir küncündə qısılib, mişıl-mişıl yatır. Bəs görəsən, zooparka daha hansı yeni heyvanlar gətirilib, bunu da az sonra öyrənəcəyik.

Onu da deyim ki, ilk dəfə gəldiyimdən fərqli olaraq bu dəfə heyvanları daha qıvrıq gördüm. Yalnız ceyranlar və qartarlardan başqa, onlar yenə sanki yuxulu, məzlum görünüş almışdılar...

Zooparkı gəzdikcə cavabını almaq istədiyim bir sıra suallar da yaranır. **Bakı Zooloji Parkının icraçı direktoru Nəzakət İsayeva** əvvəldən danışdığımız kimi, görüşə gəldi və Heyvanat Parkını gəzə-gəzə bir sıra suallarını da cavabladı. Onunla söhbətdə öyrəndim ki, hazırda Heyvanat Parkında 125 növ heyvan var, onlardan 40 növü məməlilər, 33 növü qanadlılar, yerdə qalanı isə balıqlar, suda-quruda yaşayanlar və sürünənlərdir: "Heyvanat Parkında qırmızı kitaba daxil olan 22 növ heyvan var. Onlardan bəbir, Qonur ayı, ceyran, Qamış pişiyi, Nəcib maral, Soltan toyuq, Qutan, Qızıl qaz, Ağbaş kərəkəs, Keçəl Qarabaş kərəkəs, Toğlu-götürən, Leşçil ağıqartal, Tırəndaz və başqaları vardır".

Heyvanların qidalanmasından da söz açan icraçı direktor əlavə etdi ki, Heyvanat Parkında məskunlaşan hər bir heyvan üçün xarici mütəxəssislər tərəfindən yem rasionu işlənilib hazırlanır: "Heyvanların yemləndirilməsi nə qədər yaxşı və keyfiyyətli aparılarsa, xəstəliklər və hər hansısa problemlərin qarşısını bir o qədər də almış oluruq.

Heyvanat Parkında birinci və əsas qaydamız odur ki, ən keyfiyyətli yemlərdən istifadə edək. Hər bir heyvanın xüsusi qida rasionu var. Qış və yay rasionu ayırdır. Misal üçün, yırtıcılara yayda 8 kiloqram ət veririkse, qışda artıq 12 kiloqram ət verilir. Onu da əlavə edim ki, Afrika və Asianın isti ölkələrində olan heyvanlar və ekzotik quşlar da burada məskunlaşır. Bunun üçün də qış aylarında bu heyvanlara ayrıca qulluq və qayğı göstərilir".

Nəzakət İsayeva "Heyvanların, əsasən də yırtıcıların bir çox hallarda yuxulu, halsız görünmələri nə ilə bağlıdır. Onlara sakitləşdirici vurulduğuna görəmi bələdçi" sualına belə cavab verdi: "Bizə də sual verilir ki, nə vaxt gəlirik, şir yatır. Əslində təbiətdə də şirlər gün ərzində 20 saat yatır. Yalnız gecə dörd saat ova

çıxırlar. Təbii ki, biz heç bir heyvana sakitləşdirici vurmuruq. Nə zaman sakitləşdirici vurulur? Yalnız baytarlıq proseduru-na ehtiyac yarananda və ya yırtıcı heyvanın bir volyerdən digərinə keçirildiyi zaman baytar həkimin iştirakı ilə xüsusi preparat vasitəsilə yatızdırılır. Tibbi prosedurlar qurtardıqdan sonra eyni şəkildə xüsusi preparatlar vasitəsilə də oyandırılır. Yəni yalnız təhlükəsizlik baxımından istifadə olunur".

İcraçı direktor Heyvanat Parkına yeni heyvanların gətirilib-gətirilməyəcəyi ilə bağlı suala da cavab verdi: "Bakı Şəhər Heyvanat Parkı dünyanın ən öndə gedən heyvanat parkları ilə qarşılıqlı əməkdaşlıq qurur, hətta 2024-cü ildə Avropa Zooparklar və Akvariumlar Assosiasiyasına daxil olmaq üçün hazırlıqlar gedir. Yenidən qurulmuş Heyvanat Parkının yalnız quruluşu deyil, həm də yanaşma tərzini dəyişib. Bizdən soruşurlar ki, fil kimi böyük heyvan gətiriləcəkmi? Bu cür iri heyvanların saxlanması üçün bizim elə geniş ərazimiz yoxdur. Ümumiyyətlə isə məqsəd Heyvanat Parkına yeni heyvanlar gətirib ziyarətçilərin nümayişinə çıxartmaq deyil, Azərbaycanın faunasında qırmızı kitaba daxil olmuş nadir və nəsli kəsilməkdə olan heyvan növlərini artırmaq, elmi-maarifçilik işləri ilə məşğul olmaq və insanlara, ən əsas da uşaqlara heyvan sevgisini aşılamaqdır.

Heyvanların rifahının və vətəni təbiətin mühafizəsinin əhəmiyyətini nəzərə alaraq, zooparka yeni heyvanların gətirilməməsi, bəzi hallarda zooparka yalnız qanunsuz olaraq saxlanılan və ya xilas edilən vətəni heyvanların əlavə edilməsi nəzərdə tutulur. Bakı Zooloji Parkı, İDEA İctimai Birliyi və Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi ilə birgə reintroduksiya layihəsi də həyata keçirir. Belə ki, Heyvanat Parkında məskunlaşmış, Azərbaycanda "Qırmızı Kitab"a düşən, nəsli kəsilməkdə olan heyvanları çoxaldaraq öz tarixi areallarına buraxılır. Bu layihə çərçivəsində Şahdağ Milli Parkına 5 baş Qafqaz Nəcib maralı, Acınohur çölünə 3 baş ceyran, Hirkan Milli Parkına 7 baş Hindistan tırəndazı, Qarabağa isə 4 baş Dağıstan turu öz tarixi areallarına buraxılıb".

□ **Afaq MİRAYIQ,**
"Yeni Müsavat"

□ **Fotolar müəllifindir**

MUSAVAT

Son səhifə

N 228 (8364) 19 dekabr 2023

Bu qidaları soyuducuda saxlamaq olmaz

Bəzi qidaların soyuducuda saxlanması sağlamlıq üçün böyük əhəmiyyət kəsb edir. Yeməyin saxlanma şəraiti onun növündən asılı olaraq dəyişir. Məsələn, bəzi ədviyyatlar otaq temperaturunda saxlanmağa uyğundur, digərləri isə soyuducuda saxlanmalıdır.

Qidaların saxlanma şəraiti də müxtəlifdir. Bəzi qidalar soyuducuya qoyulduqda dadı dəyişir və keyfiyyətini itirir. Soyuducuda saxlanmaması lazım olan qidalar bunlardır: ən şəfali qidalardan biri olan avokado uzun müddət yetişən qidalardandır. Alındıqda yumşaq deyilsə, yetişmə prosesini tamamlamaq üçün soyuducuda deyil, qaranlıq bir mühitdə saxlanmalıdır.

Kartofun görünüşü dəyişmədiyi üçün onun xarab olduğunu anlamaq çox çətinidir. Onun qoxusu və dadı yaşadığı mühitdən asılı olaraq dəyişir. Soyuducuda saxlandıqda onun görünüşü dəyişməz qalır, lakin dadı pisləşir. Soyuq və rütubətli mühit qəhvənin teksturasını pozur və onu nəmləndirir. Rütubətli mühit həm qəhvənin keyfiyyətinə təsir edir, həm də dadını korlayır.

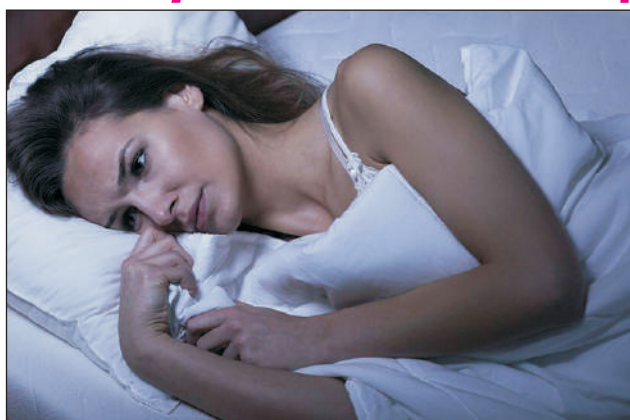
Antibakterial xüsusiyyətinə görə orqanizmdə infeksiyaya son verən sarımsaq, soyuducuda saxlandıqda bakteriya əmələ gətirə bilər. Sarımsaq sərin və qaranlıq mühitdə saxlandıqda qida dəyərini qoruyur. Şəkərlənməyə çox həssas olan bal və mürəbələr soyuducuda saxlandıqda qida dəyərini və maye formasını itirir. Avokado kimi yetişməyə davam etdiyi üçün banan soyuducuda deyil, otaq temperaturunda saxlanmalıdır.

Uşaqlar daha çox anaları ilə eyni ayda doğulur

Nyu York Universitetinin alimləri ananın doğum vaxtı ilə uşaqların dünyaya gəlməsi arasında bağlılıq olduğunu müəyyən ediblər. Madrid və Amerika alimləri İspaniya və Fransada 5 il ərzində 10 milyon doğum faktını təhlil edib. Nəticələr göstərib ki, 10 milyon qadının 8%-də analarla uşaqların doğum ayı üst-üstə düşüb. Maraqlısı odur ki, ailələrdə bacı-qardaşların doğum ayı da 12% üst-üstə düşüb.

Erkən oyananlara xəbərdarlıq

Səhər erkən yuxusuzluğu ciddi xəstəliklərdən qaynaqlana bilər. Psixoloq Gelyana Şirikinova gecə saat 4-lə 6 arası oyanmanı erkən yuxusuzluq adlandırır. "Xroniki olaraq hər gün bu saat oyanmaq və sonra yuxuya getməyə cəhd etmək insanda xroniki təşviş pozuntusu yaradır. Bu zaman insan konfliktli, qəzəbli olur, iş və həyat keyfiyyəti azalır, yaddaş, düşüncə, diqqət pozuntusu yaranır. Bundan başqa, səhər erkən oyanışları endokrin sistemdə pozulma ilə nəticələnir. Bu adamlarda istirahət hissi olmadığı üçün prolaktin, adrenalin, kortizol hormonları normadan artıq olur. Bu zaman əzələ-sinir gərginliyi, damar spazmı, qan dövranı pozılması, beyin ac qalması baş verir. Ona görə də səhər 4-lə 6 arası oyananlar mütləq həkim müayinəsindən keçməlidir".

Ağ qidalardan imtina edin - həkim

Ağ rəngdə olan texniki emal edilmiş qidalardan imtina orqanizmin sağlam qalmasının əsas şərtlərindən biridir. Məşhur həkim Aleksandr Myasnikov həmin qidaları açıqlayıb. "Bunlar ağ çörək, makaron, düyü, qəndir. Onlar piylənmə, diabet və ürək xəstəliyi yaradır. Təhlükədən yayınmaq üçün bunlara alternativ qidalar seçin. Məsələn, qırmızı düyü, tünd makaron, qara çörək, tam taxıllar və s. Ümumiyyətlə, ağ rəng, emal edilmiş məhsulları tam menyudan çıxarmaq lazımdır".

Qışda xəstələnmək istəməyənlərin NƏZƏRİNƏ!

Saxtılı havada evə gəlib isti duş qəbul etmək hər kəs üçün xoş və istirahət üçün əla görünür. Həkim Maykl Mosli "The Mirror" nəşrinə qışda xəstələnməmək üçün necə duş qəbul etmək lazım olduğundan danışır. Mütəxəssisin fikrincə, soyuq havadan isti suya qəfil keçid sağlamlıq üçün yaxşı fikir deyil. Duş qəbul edərkən soyuq suyu isti su ilə əvəz etsəniz, orqanizm üçün daha yaxşı olar. Həkim insanların bəzilərinin yalnız isti duş qəbul etdiyini, digərlərinin isə temperatur rejimini dəyişdirdiyini və nəticədə qışda daha az xəstələndiyini vurğulayıb.

Bunları bilirsinizmi?

- * Araxis dinamit partlayıcısı düzəldilməsində istifadə olunur.
- * Saqqal 7-15 min tükəndən ibarət olur və ildə 14 sm sürətlə uzanır.
- * Qarışqa dünyada həcminə görə ən böyük beynə malikdir. Bu beynin bədənə nisbətinə görə hesab olunur.
- * 100 fincan kofeni dalbadal içmək birbaşa intihar etmək deməkdir.
- * Yatmış insanın boyu oyaq olan insandan yarım santimetr uzun olur.
- * Jül Vern 1863-cü ildə "Paris XX əsrdə" əsərində avtomobili, faksı və elektrik stulunu dəqiqliklə qələmə alıb. Nəşir əsəri Vernə qaytararaq, onu "gicbəsər" adlandırır.
- * Cənubi Koreyada eyni soyadlı şəxslərin evlənməsi qadağandır.
- * İl ərzində insan qabırğaları 5 milyon hərəkət həyata keçirir.
- * Gündəlik istifadə etdiyimiz qayçıyı Leonardo da Vinçi ixtira edib.
- * Son 4 min ildə insan heç bir yeni heyvan növü əhliləşdirə bilməyib.

Hər evdə işlədilən ölümcül xəstəliklər mənbəyi

Hazırda bir çox təmizlik işləri üçün mikrofiber bezlərdən istifadə edirik: Təmizlənəcək səthlərdə yuyucu vasitənin istifadəsini tələb etməyən, az miqdarda su tələb edən və toz, kir, mikroblar, bakteriya kimi zərərvericiləri tutan mikrofiber təmizləyici bezlər həqiqətən istifadəyə yararlıdır.

Bes bu təmizləyici vasitələr göründüyü qədər təhlükəsizdirmi? Dosent Ece Harman bu təmizləyici vasitələrin həm xərçəng, həm də hormon pozğunluqları ilə əlaqəsinin hələ də müzakirə edildiyinə diqqət çəkir. Həm təmizləyici parçada, həm də təmizləyici süngərdə olan mikrofiber; Kimyəvi olaraq poliamid, polyester və lifdən ibarətdir. Bu təmizləyici materialların tərkibində olan kimyəvi məhsullar onları metrərlə uzatmağa və seyrəltməyə imkan verdiyi üçün təmizləyici səthin sahəsini genişləndirir və daha effektiv təmizləməyə imkan verir.

Ancaq polyester və poliamid tərkibli məhsullar istehsal edən bir fabrikdə aparılan araşdırmada sonrakı illərdə işçilərdə xərçəng xəstəliyində statistik əhəmiyyətli artım olduğu müşahidə edilib. Həmçinin məlum olub ki, ağciyər, prostat vəzi və dəri xərçənglərinin tezliyində ciddi artım var.

Gecələr kabus görmək gündüzlər cəsarətli olmağa kömək edir

Gecələr qorxulu yuxular görmək gündüzlər beynimizin qorxulu anlara düzgün reaksiya verə bilməsinə kömək edə bilər - İsveçrə və ABŞ alimlərinin birgə araşdırması bu nəticəni ortaya qoyub.

İsveçrənin Cenevrə Universiteti və universitet xəstəxanalarının, o cümlədən ABŞ-ın Wisconsin Universitetinin heyata keçirdiyi araşdırmada beynin yuxu növlərinə necə reaksiya verməsi öyrənilib.

BBC-nin ailə və təhsil üzrə müxbiri Sean Coughlan-ın xəbərinə görə, araşdırmaçılar psixoloji narahatlıq probleminin həllində yuxulardan istifadə edilə biləcəyini bildiriblər.

Psixoloji travma yaratmayacaq qədər qorxulu yuxuların faydası varmı? Araşdırmaçılar bu suala cavab axtarıblar.

250 elektrod bağlanmış 18 şəxsə yuxuları haqqında gündəlik tutan 89 nəfərə baxanda məlum olub ki, gecə yuxuda kabus görmək real həyatdakı qorxulu vəziyyətlərə adekvat reaksiya verməyə yardım edir.

Araşdırmanın "İnsan beyninin xəritələnməsi" ("Human Brain Mapping") jurnalında dərc edilən nəticələrinə görə, kabus gören insanın beynində qorxulara reaksiya verən hissə daha aktiv olur.

Alimlər aşkar ediblər ki, tez-tez kabus görmək beynin bu hissəsinin daha çox fəaliyyət göstərməsinə səbəb olur.

Cenevrə Universitetinin əməkdaşı Lampros Perogamyros deyib ki, "Yuxular qorxulu anlara reaksiyamız üçün məşq kimi də qəbul edilə bilər. Onlar bizi real həyatda qarşılaşa biləcəyimiz təhlükəli anlara hazırlayır".

Ancaq araşdırmaçılar onu da vurğulayırlar ki, müəyyən qorxu sərhəddini keçib çox qorxulu yuxuya çevrilən kabuslar hissiyyət baxımından bütün faydalı tərəflərini itirir.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnilib, "Azərbaycan" nəşriyyatında çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Elsad MƏMMƏDLİ
Sifariş: 3372
Lisensiya N: B 114
SAYI: 1.500